

1

MERCAT DE TREBALL I RELACIONS LABORALS

RESUM

En aquest primer apartat, es recull el comportament de l'activitat, l'ocupació i l'atur en la nostra comunitat autònoma durant l'any 2008. Així, El nombre de treballadors afiliats a la Seguretat Social al llarg del 2008 ha estat, de mitjana, de 452.241 persones. Per comparació a les dades del 2007, s'ha produït un descens de 3.453 treballadors ocupats (disminució del 0,76% en termes percentuals), destacant que es tracta d'un fet que no es registra des de l'any 1992.

La creació d'ocupació d'aquest any 2008 s'ha concentrat en el sector agrari que, juntament amb el sector de serveis, són els que presenten un increment durant l'any 2008; en canvi, en el sector de la construcció i en el sector industrial es registra una disminució de la població ocupada que, en el cas del sector de la construcció, registra una important desacceleració, que es concreta amb una pèrdua de més de sis mil llocs de feina. Així, el sector de la construcció tanca l'exercici 2008 amb una destrucció de llocs de feina del 2,05%, circumstància que tampoc es donava des de l'any 1992. El total de la població estrangera afiliada a la Seguretat Social al llarg del 2008 ha estat, de mitjana, de 83.079 persones, xifra que suposa un increment del 2,9% respecte de l'any passat, amb un pes del 18,4%. Les Balears esdevenen, durant el 2008, la comunitat autònoma amb el major pes de població estrangera sobre el total de treballadors d'alta a la Seguretat Social.

La taxa d'atur durant l'any 2008 s'ha situat en el 10,2%, com a mitjana: 3,2 punts per sobre de la taxa del 2007. Les Illes Balears ocupen la setena posició pel que fa a la taxa d'atur més alta en el rànquing per comunitats autònomes durant el 2008. Es subratllen les diferències que es produeixen en la taxa d'atur segons l'època de l'any, la qual fluctua d'acord amb l'estacionalitat de la nostra activitat econòmica principal, el turisme. Amb referència als índexs de qualitat del treball, es pot apreciar que les variables en què les Illes Balears estan millor situades respecte de la resta de comunitats autònomes es concentren en els indicadors relacionats amb les relacions laborals, la igualtat de gènere i la cohesió social. Una anàlisi dels indicadors de l'Estratègia europea per a l'ocupació ens mostra, un any més, que les Illes Balears, si bé es troben en una posició millor que la resta de l'Estat, encara no compleixen els objectius establerts per la Comissió Europea a la Cimera de Lisboa.

Quant a les dades y característiques bàsiques de la negociació col·lectiva a les Balears, cal reiterar que es tracta d'una estructura de caire sectorial. També s'inclouen dades relatives a l'activitat del Fons de Garantia Salarial, que durant l'any 2008 ha tramitat un total de 941 expedients, els quals han afectat a 2.211 treballadors.

1.1.

PANORAMA GENERAL DEL MERCAT DE TREBALL

Analitzam l'ocupació de l'any 2008 a partir de la informació que s'ha pogut extreure de l'estadística d'afiliació a la Seguretat Social (TGSS) i de l'enquesta de població activa (INE-EPA).¹

També incloem en aquest apartat els resultats obtinguts en la nova publicació de la revisió dels indicadors de l'índex de qualitat del treball (IQT), editat aquest any 2009,² tant per a les Illes Balears com per a la resta de comunitats autònomes, que es justifica per les intenses transformacions demogràfiques, socials i laborals que s'observen a les Illes Balears i a Espanya durant els darrers anys. En aquest sentit, el CES ha decidit revisar els criteris que es varen definir per estimar l'índex sintètic de qualitat del mercat de treball per tal d'adaptar-lo millor a la situació actual. Per això, s'ha donat més

1. Sobre les diferències metodològiques d'aquestes dues fonts estadístiques, vegeu: Memòria del CES sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears, 2001, pàg. 372 i 373.

2. Estudi elaborat l'any 2008 i publicat el 2009, a proposta de la Comissió de Treball de la Memòria del CES 2007 i aprovada per la Comissió Permanent, en el qual es duu a terme l'actualització del primer estudi del CES sobre els IQT, *La qualitat del treball. Una proposta d'indicador*, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears i SOIB, 2004.

**QUADRE II-1. TREBALLADORS EN ALTA LABORAL
SEGONS EL GÈNERE, ILLES BALEARS (2002-2008)**

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Dones	157.928	161.471	167.160	178.751	189.091	196.476	198.872
Homes	232.164	230.897	232.112	242.492	252.186	259.214	253.369
Total	390.092	392.368	399.273	421.243	441.276	455.694	452.241

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

rellevància a aspectes com ara: la formació permanent, la flexibilització, la política de gènere, la prevenció de riscos laborals i el foment de la salut i de la seguretat social en el lloc de feina.

Aquesta revisió dels indicadors (IQT), referida en aquesta memòria a l'any 2007, suposa poder disposar de dades més actualitzades i incorporar-hi nous indicadors que ens permeten aprofundir l'anàlisi d'alguns aspectes, els quals són necessaris per entendre els canvis sociolaborals que hi ha hagut a Espanya i a la nostra comunitat en els darrers anys.

1.1.1. ANÀLISI DE LES DADES D'AFILIACIÓ A LA SEGURETAT SOCIAL

El registre de treballadors afiliats a la Seguretat Social al llarg del 2008 ha estat de 452.241 persones. Per comparació a les dades del 2007, s'ha produït un descens de 3.453 treballadors ocupats, fet que, en termes percentuals, equival a una disminució del 0,76%. Aquest fet no es registra des de l'any 1992.

La població ocupada femenina augmenta en termes relatius un 1,2%, mentre que la població masculina experimenta un descens del 2,3% respecte a l'any 2007. Durant el període 2001-2008, s'han creat

82.916 nous llocs de feina, dels quals 52.883 han estat ocupats per dones (un augment en termes relatius del 36,2%), mentre que en el col·lectiu masculí l'increment ha estat de 30.033 llocs de treball, cosa que, en termes relatius, equival al 13,4%. (Vegeu el quadre II-1.)

No obstant això, el percentatge de dones sobre el total de la població ocupada afiliada continua essent inferior al percentatge d'homes. En concret, l'any 2008 s'ha tancat amb 198.872 dones ocupades, la qual cosa representa un percentatge del 44%. Aquest percentatge, a tot l'Estat, és d'un 42,7%. Des de l'any 2001 aquest percentatge ha augmentat 4 punts, mentre que a Espanya l'augment és de 5,5 punts, és a dir, a les Illes Balears les dones tenen més pes sobre el total de la població ocupada, pes que cada vegada augmenta. Espanya s'acosta a la situació avantatjosa de les Illes Balears, de manera que es va retallant el diferencial. (Vegeu el quadre II-2.)

En l'anàlisi de la població ocupada afiliada per branques d'activitat observem que augmenta en el sector agrari i el de serveis, i que disminueix en el sector industrial i la construcció. La construcció va ser, durant l'any 2007, el sector que liderà el creixement més gran en termes d'ocupació (5,5% respecte a l'any 2006); en canvi, durant l'any 2008 registra una important

**QUADRE II-2. EVOLUCIÓ DEL PES DE LA POBLACIÓ OCUPADA FEMENINA
SOBRE EL TOTAL DE POBLACIÓ OCUPADA. ESPANYA – ILLES BALEARS (2000–2008)**

	Illes Balears	Espanya
2000	39,5%	37,2%
2001	39,9%	38,0%
2002	40,5%	38,6%
2003	41,2%	39,3%
2004	41,9%	39,8%
2005	42,4%	40,5%
2006	42,9%	41,1%
2007	43,1%	41,6%
2008	44,0%	42,7%

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

**QUADRE II-3. CREIXEMENT DE L'OCUPACIÓ PER SECTORS D'ACTIVITAT,
ILLES BALEARS (2007–2008)**

	2007	2008	Variació	(%)
Agricultura	9.958	10.361	403	4,0
Indústria	31.014	30.332	-683	-2,2
Construcció	69.379	63.144	-6.235	-9,0
Serveis	345.343	348.408	3.064	0,9
Total	455.694	452.244	-3.450	-0,8

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

desacceleració que es concreta en una pèrdua de més de sis mil llocs de feina. El sector industrial, amb una disminució de població afiliada respecte al 2007 del 2,2%, és l'altre sector que registra una pèrdua d'ocupació durant el 2008. Finalment, tant el sector de serveis com el sector agrari experimenten un creixement dels seus efectius laborals; el sector de serveis ha crescut amb relació a l'any passat un 0,9%, amb 3.064 ocupats afiliats més, i el sector agrari un 4%, amb 403 ocupats més. (Vegeu el quadre II-3 i el [quadre A II-1.](#))

Si ens fixam amb més detall en el sector de serveis, que, d'altra banda, a la nostra

comunitat és el que concentra el major nombre de població afiliada (el 77% de persones ocupades a les Illes Balears ho està en el sector de serveis), observam que les activitats que més han crescut en termes relatius són les activitats relacionades amb els serveis domèstics (9,9%), amb 53 ocupats més, i les sanitàries, veterinàries i de serveis socials (9,1%), amb 2.305 ocupats més. Per contra, s'ha de dir que les activitats immobiliàries perden un 13,5%, amb 648 assalariats menys, activitat fortament afectada per la destrucció de llocs de feina en el sector de la construcció. (Vegeu el quadre II-4.)

**QUADRE II-4. TREBALLADORS ASSALARIATS, AUTÒNOMS I EMPRESSES PER ACTIVITAT ECONÒMICA (CNAE 93)
A LES ILLES BALEARS (2007-2008)**

	Empreses			Autònoms			Assalariats		
	2007	2008	Variació	2007	2008	Variació	2007	2008	Variació
01 Agricultura, ramaderia, caça i activitats dels serveis que hi estan relacionats	357	372	15 4,2%	1.317	3.758	2.441 185,3%	1.646	1.697	51 3,1%
02 Silvicultura, explotació forestal i activitats dels serveis relacionats	11	12	1 4,5%	27	33	6 20,4%	354	390	36 10,1%
05 Pesca, aquicultura i activitats dels serveis relacionats	3	3	-1 -17,1%	7	5	-2 -25,6%	61	67	6 9,8%
10 Extracció i aglomeració d'antracita, hulla, lignit i torba	1	0	-1 -100,0%	8	7	-1 -7,3%	2	0	-2 -100,0%
11 Extracció de petroli, cru i gas natural: activitats dels serveis relacionats amb aquestes	0	0	0 0	1	1	0 0,0%	0	0	0 0
12 Extracció de minerals d'urani i tori	0	0	0 0	0	0	0 0	0	0	0 0
13 Extracció de minerals metàl·lics	0	0	0 0	0	0	0 0	0	0	0 0
14 Extracció de minerals no metàl·lics ni energètics	67	64	-2 -3,5%	71	66	-5 -6,5%	491	485	-6 -1,3%
15 Indústria de productes alimentaris i begudes	489	485	-4 -0,9%	648	647	-1 -0,2%	4.934	4.842	-92 -1,9%
16 Indústria del tabac	0	0	0 0	0	0	0 0	0	0	0 0
17 Indústria tèxtil	74	72	-2 -2,5%	170	175	5 2,9%	345	326	-19 -5,6%
18 Indústria de la confecció i la pelleteria	78	69	-8 -10,8%	197	185	-12 -5,9%	368	333	-36 -9,7%
19 Preparació, adobament i acabat del cuir; fabricació d'articles de marroquineria i viatge	148	131	-17 -11,7%	236	228	-8 -3,2%	1.582	1.421	-161 -10,2%
20 Indústria de la fusta i del suro, excepte mobles; cistelleria i esparteria	287	284	-3 -1,0%	859	825	-34 -4,0%	1.337	1.329	-8 -0,6%
21 Indústria del paper	19	18	-1 -4,5%	15	13	-2 -10,3%	161	153	-8 -4,8%

continua

**QUADRE II-4. TREBALLADORS ASSALARIATS, AUTÒNOMS I EMPRESES PER ACTIVITAT ECONÒMICA (CNAE 93)
 A LES ILLES BALEARS (2007-2008)**

	Empreses			Autònoms			Assalariats					
	2007	2008	Variació	2007	2008	Variació	2007	2008	Variació			
22 Edició, arts gràfiques i reproducció de suports enregistrats	296	288	-8	-2,7%	484	514	30	6,1%	2.202	2.107	-94	-4,3%
23 Coqueries, refinat de petroli i tractament de combustibles nuclears	0	0	0	—	1	1	0	0,0%	0	0	0	—
24 Indústria química	108	106	-2	-1,9%	55	54	-1	-2,3%	440	440	0	-0,1%
25 Fabricació de productes de cautxú i matèries plàstiques	17	17	0	-2,0%	14	13	-1	-4,2%	103	85	-18	-17,6%
26 Fabricació d'altres productes minerals no metàl·lics	239	235	-4	-1,7%	402	394	-8	-1,9%	2.257	2.095	-162	-7,2%
27 Metallúrgia	16	13	-3	-17,9%	21	22	2	7,2%	77	58	-20	-25,5%
28 Fabricació de productes metàl·lics, excepte maquinària i equipament	473	473	-1	-0,1%	779	806	27	3,5%	2.903	2.768,75	-134	-4,6%
29 Indústria de la construcció de maquinària i equipament mecànic	85	93	8	9,3%	169	179	10	5,9%	752	825	73	9,7%
30 Fabricació de màquines d'oficina i equipaments informàtics	8	10	3	37,8%	10	12	1	13,7%	44	56	12	27,3%
31 Fabricació de maquinària i material elèctric	50	45	-5	-9,7%	241	223	-18	-7,4%	250	232	-18	-7,1%
32 Fabricació de material electrònic; fabricació d'equipament i aparells de ràdio, TV i comunicacions	4	4	0	0,0%	7	6	-1	-11,9%	9	10	0	3,6%
33 Fabricació d'equipament i instruments medicoquirúrgics, de precisió, òptica i relloteria	41	41	0	-0,4%	107	109	2	1,6%	152	151	-1	-0,7%
34 Fabricació de vehicles de motor, remolcs i semiremolcs	6	5	-1	-9,0%	12	11	-2	-14,1%	23	26	2	9,7%
35 Fabricació d'altre material de transport	272	289	18	6,4%	724	789	65	9,0%	1.853	1.899	46	2,5%
36 Fabricació de mobles; altres indústries manufactureres	355	329	-27	-7,5%	701	689	-12	-1,7%	2.186	2.010	-176	-8,1%

continua

**QUADRE II-4. TREBALLADORS ASSALARIATS, AUTÒNOMS I EMPRESSES PER ACTIVITAT ECONÒMICA (CNAE 93)
A LES ILLES BALEARS (2007-2008)**

	Empreses						Autònoms						Assalariats					
	2007		2008		Variació		2007		2008		Variació		2007		2008		Variació	
37	Reciclatge	9	9	-1	-9,7%	4	5	1	20,8%	125	134	8	6,7%					
40	Producció i distribució d'energia elèctrica, gas, vapor i aigua calenta	20	24	4	20,1%	14	14	0	2,4%	1.231	1.245	15	1,2%					
41	Captació, depuració i distribució d'aigua	68	69	1	1,0%	50	47	-2	-4,5%	1.189	1.268	79	6,6%					
45	Construcció	7.822	7.409	-413	-5,3%	16.854	17.561	707	4,2%	52.525	45.583	-6.942	-13,2%					
50	Venda, manteniment i reparació de vehicles de motor i motos; venda al detall de combustible	1.246	1.249	4	0,3%	2.113	2.139	27	1,3%	7.256	7.272	16	0,2%					
51	Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte de vehicles de motor i motos	2.132	2.107	-26	-1,2%	3.396	3.452	56	1,6%	15.946	15.589	-358	-2,2%					
52	Comerç al detall, excepte de vehicles de motor i motos; reparació d'objectes personals i estris domèstics	7.372	7.264	-108	-1,5%	16.919	16.623	-295	-1,7%	37.564	37.271	-293	-0,8%					
55	Hoteleria	7.065	7.035	-30	-0,4%	12.454	12.414	-41	-0,3%	63.578	62.895	-683	-1,1%					
60	Transport terrestre; transport per canonades	1.522	1.551	29	1,9%	4.425	4.527	103	2,3%	8.487	8.319	-167	-2,0%					
61	Transport marítim i per vies de navegació interiors	11	9	-2	-15,8%	20	18	-2	-11,2%	64	39	-24	-38,5%					
62	Transport aeri i espacial	29	32	3	8,8%	11	10	-1	-10,8%	4.753	4.756	3	0,1%					
63	Activitats annexes als transports; activitats d'agències de viatges	539	529	-11	-2,0%	514	526	12	2,3%	9.568	9.826	259	2,7%					
64	Correus i telecomunicacions	155	161	6	4,0%	192	213	20	10,6%	2.942	2.898	-44	-1,5%					
65	Intermediació financera, excepte assegurances i plans de pensions	59	62	4	6,2%	41	40	-1	-2,1%	6.326	6.441	115	1,8%					

continua

**QUADRE II-4. TREBALLADORS ASSALARIATS, AUTÒNOMS I EMPRESSES PER ACTIVITAT ECONÒMICA (CNAE 93)
 A LES ILLES BALEARS (2007-2008)**

	Empreses			Autònoms			Assalariats					
	2007	2008	Variació	2007	2008	Variació	2007	2008	Variació			
66 Assegurances i plans de pensions, excepte Seguretat Social obligatòria	90	87	-3	-3,8%	73	70	-3	-3,4%	745	693	-52	-7,0%
67 Activitats auxiliars a la intermediació financera	277	280	3	1,0%	1.074	1.103	29	2,7%	843	818	-25	-3,0%
70 Activitats immobiliàries	1.905	1.820	-85	-4,5%	2.377	2.385	8	0,3%	4.809	4.160	-648	-13,5%
71 Lloguer de maquinària i equipament sense operari, d'efectes personals i estris domèstics	473	461	-12	-2,6%	881	870	-11	-1,3%	2.966	2.976	10	0,3%
72 Activitats informàtiques	192	203	10	5,4%	574	598	24	4,2%	1.291	1.467	176	13,6%
73 Investigació i desenvolupament	27	29	3	9,7%	148	175	28	18,7%	216	240	24	11,0%
74 Altres activitats empresarials	3.788	3.826	38	1,0%	6.518	7.012	494	7,6%	28.217	28.131	-86	-0,3%
75 Administració pública, defensa i Seguretat Social obligatòria	600	654	54	9,0%	14	20	6	39,3%	20.456	20.536	80	0,4%
80 Educació	791	825	33	4,2%	1.245	1.315	71	5,7%	14.346	15.048	701	4,9%
85 Activitats sanitàries i veterinares, serveis socials	1.172	1.195	23	1,9%	1.710	1.845	135	7,9%	26.198	28.593	2.395	9,1%
90 Activitats de sanejament públic	63	61	-1	-2,1%	63	62	-1	-0,8%	2.735	2.796	61	2,2%
91 Activitats associatives	970	932	-38	-3,9%	350	321	-29	-8,4%	3.684	3.570	-113	-3,1%
92 Activitats recreatives, culturals i esportives	940	961	22	2,3%	1.803	1.934	131	7,3%	8.471	8.998	527	6,2%
93 Activitats diverses de serveis personals	1.286	1.294	9	0,7%	3.176	3.256	79	2,5%	4.386	4.213	-173	-3,9%
95 Llocs que ocupen personal domèstic	313	363	49	15,7%	12	13	1	4,8%	531	584	53	9,9%
99 Organismes extraterritorials	12	10	-2	-17,2%	1	1	0	0,0%	29	26	-3	-10,8%
Activitats no tipificades	0	0	0	—	1	1	0	-16,7%	0	0	0	—
Total	44.451	43.965	-485	-1,1%	84.305	88.333	4.028	4,8%	356.010	350.189	-5.821	-1,6%

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

QUADRE II-5. TREBALLADORS EN ALTA LABORAL SEGONS EL RÈGIM, ILLES BALEARS (2002-2008)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Var. 08/07
Règim general	302.141	302.750	308.526	324.458	341.957	356.010	350.189	-1,63
RE autònoms	76.233	77.252	78.269	79.637	81.271	84.305	88.333	4,78
RE treballadors de la llar	4.671	4.914	4.911	9.753	11.292	8.834	9.311	5,40
RE agrari	5.248	5.267	5.298	5.163	4.625	4.444	2.350	-47,11
RE treballadors de la mar	2.283	2.285	2.235	2.235	2.134	2.102	2.061	-1,93
Total	390.576	392.469	399.239	421.246	441.279	455.694	452.244	-0,76

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

Si diferenciam entre els treballadors assalariats i els autònoms, podem assenyalar que el 77,4% dels afiliats d'alta són assalariats, mentre que en el règim d'autònoms aquest percentatge és del 19,5%, proporcions que es mantenen més o menys estables respecte als anys anteriors —la resta de treballadors (el 3,1%) es classifiquen dins els règims especials. Resulta especialment rellevant la disminució que s'ha produït durant l'any 2008 en el règim de treballadors agraris, amb un descens del 47,1%. En el règim de la llar i el d'autònoms s'incrementen l'ocupació en un 5,4% i un 4,8% respectivament. (Vegeu el quadre II-5.)

Per la gran importància que té a les Illes Balears, cal que ens fixem en la afiliació de treballadors fixos discontinus identificats segons la modalitat de contractació de les altes a la Seguretat Social. Com podem veure, l'increment intraanual en aquest tipus d'afiliació contractual es produeix a partir del mes d'abril i s'allarga fins al final del mes de setembre. En

aquests lapses de temps, i coincidint amb l'inici i el final de la temporada turística, és quan creix aquest tipus de contractació. L'any 2008 el nombre de contractes fixos discontinus ha crescut el 3% de mitjana amb relació a l'any 2007 i ha arribat als 31.283 afiliats indefinits fixos discontinus de mitjana, amb una punta el mes de juliol de quasi 50.000 afiliats amb aquest tipus de contractació (49.934), la qual cosa representa el 6% dels afiliats assalariats indefinits en aquest mes, mentre que segons la mitjana anual representen el 4,5%. (Vegeu el quadre II-6.)

La destrucció d'ocupació afiliada en l'economia balear es produeix principalment a Menorca (-2,35%) i a Mallorca (-0,84%), mentre que les Pitiüses registren un creixement interanual que es xifra en un 0,51% per a Eivissa i un 1,84% per a Formentera. (Vegeu el quadre II-7.)

Una altra anàlisi que cal fer és la dels treballadors estrangers, per la importància que tenen. Amb les dades del padró de

**QUADRE II-6. EVOLUCIÓ DE LES AFILIACIONS PER TIPUS DE CONTRACTE.
ILLES BALEARS (2007-2008)**

	Indefinitos fixos discontinus ¹		Altres indefinitos		Total indefinitos		Temporals		Var. (%)			
	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008				
Gener	9.439	9.839	4,24	170.329	176.457	3,60	179.768	186.296	3,63	107.900	108.019	0,11
Febrer	14.067	14.389	2,29	170.706	176.928	3,64	184.773	191.317	3,54	112.590	111.570	-0,91
Març	22.455	22.189	-1,18	172.086	177.741	3,29	194.541	199.930	2,77	122.237	115.256	-5,71
Abril	35.398	35.909	1,44	172.220	178.100	3,41	207.618	214.009	3,08	130.089	123.783	-4,85
Maig	46.909	48.706	3,83	172.938	178.754	3,36	219.847	227.460	3,46	150.554	143.554	-4,65
Juny	47.803	49.608	3,78	173.916	178.073	2,39	221.719	227.681	2,69	163.122	149.929	-8,09
Juliol	47.753	49.934	4,57	173.490	177.887	2,53	221.243	227.821	2,97	166.490	153.937	-7,54
Agost	47.399	49.688	4,83	173.851	177.967	2,37	221.250	227.655	2,89	157.809	149.344	-5,36
Setembre	47.109	48.007	1,91	174.942	177.078	1,22	222.051	225.085	1,37	152.834	129.003	-15,59
Octubre	26.875	27.194	1,19	174.762	176.469	0,98	201.637	203.663	1,00	120.825	102.568	-15,11
Novembre	10.552	11.627	10,19	175.568	176.701	0,65	186.120	188.328	1,19	112.791	94.944	-15,82
Desembre	8.885	8.303	-6,55	176.092	175.452	-0,36	184.977	183.755	-0,66	107.189	87.040	-18,80
Mitjana anual	30.387	31.283	2,95	173.408	177.301	2,24	203.795	208.583	2,35	133.703	122.412	-8,44

continua

QUADRE II-6. EVOLUCIÓ DE LES AFILIACIONS PER TIPUS DE CONTRACTE. ILLES BALEARS (2007-2008)

	Total d'afiliats assalariats ²		% indefinits fixos discontinus - assalariats				Total afiliats		
	2007	2008	Var. (%)	2007	2008	Var. (%)	2007	2008	Var. (%)
Gener	296.634	303.470	2,30	3,18	3,24	1,89	400.648	411.101	2,61
Febrer	306.381	312.211	1,90	4,59	4,61	0,38	411.034	420.389	2,28
Març	325.894	324.684	-0,37	6,89	6,83	-0,82	431.653	434.333	0,62
Abril	346.713	347.617	0,26	10,21	10,33	1,18	454.677	458.762	0,90
Maig	379.528	380.914	0,37	12,36	12,79	3,45	490.247	494.950	0,96
Juny	393.921	387.308	-1,68	12,14	12,81	5,55	505.936	502.460	-0,69
Juliol	396.552	391.338	-1,31	12,04	12,76	5,96	509.116	506.592	-0,50
Agost	387.831	386.530	-0,34	12,22	12,85	5,18	500.428	501.698	0,25
Setembre	383.293	363.238	-5,23	12,29	13,22	7,53	496.056	477.631	-3,71
Octubre	331.227	315.876	-4,63	8,11	8,61	6,10	442.824	428.271	-3,29
Novembre	307.895	293.305	-4,74	3,43	3,96	15,67	416.327	402.063	-3,43
Desembre	301.270	281.026	-6,72	2,95	2,95	0,18	409.384	388.677	-5,06
Mitjana anual	346.428	340.626	-1,67	8,37	8,75	4,54	455.694	452.244	-0,76

1. Afiliacions a 01, Règim general, 0613 Règim agrari, 081 Règim de la mar i 0911 Règim mineria. El total no es correspon al total d'afiliacions.

2. El total d'afiliats contractats inclou la categoria "no consta". El sumatori d'indefinitos i temporals no es correspon amb el total.

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social, Direcció provincial en Illes Balears. Comissió executiva provincial.

QUADRE II-7. TREBALLADORS AFILIATS PER ILLES (2007-2008)

	2007	2008	Variació interanual	
			Absoluta	Relativa (%)
Mallorca	372.845	369.700	-3.145	-0,84
Menorca	33.306	32.525	-781	-2,35
Eivissa	46.541	46.778	237	0,51
Formentera	2.584	2.631	47	1,84
Altres províncies	420	609	189	45,06
Total	455.694	452.244	-3.450	-0,76

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

2008, les Illes Balears continuen sent la comunitat autònoma amb el percentatge més elevat de població de nacionalitat estrangera, amb el 20,8% sobre el total de població, seguida de la Comunitat Valenciana (16,8%), i la Comunitat de Madrid (16%). Se situen a més de 9 punts per sobre de la mitjana estatal, en què el pes dels estrangers és de l'11,4%. (Vegeu l'apartat 2 del Capítol III).

La població ocupada estrangera va registrar una xifra de 83.079 treballadors d'alta, cosa que representa el 18,4% del conjunt de treballadors d'alta a la Seguretat Social. Les Balears es converteixen en la comunitat autònoma amb el major pes de població estrangera sobre el total de treballadors d'alta a la Seguretat Social.

En relació amb l'any anterior, s'ha produït un creixement de 2.363 treballadors, fet que ha significat un augment, en termes relatius, del 2,9% (increment molt inferior al registrat l'any 2007, en què fou del 9,5%). Segons la zona de procedència, l'any 2008 el 56,2% són treballadors

estrangers no comunitaris (46.674) i el 43,8% són treballadors de la UE (36.405). Per comparació a l'any 2007, els treballadors amb nacionalitat de països de la UE registren un creixement en el volum de població ocupada, que en termes absoluts és de 1.732 treballadors (5%), mentre que els treballadors no comunitaris registren un creixement més moderat (+631) (1,4%). En canvi, en el cas dels treballadors nacionals s'observa una destrucció d'ocupació afiliada d'un -1,6%.

Així doncs, l'any 2008, el creixement de l'ocupació se centra en el grup de treballadors no nacionals. De fet, durant l'any 2008 es produeix una destrucció d'ocupació entre els treballadors nacionals (-1,6%); mentre que entre els treballadors estrangers s'han generat nous llocs de feina, en concret, més de dos mil llocs de feina, cosa que en termes relatius suposa un creixement del 2,9%.

A més a més, durant els mesos de més ocupació (juny, juliol i agost), el pes dels treballadors estrangers amb nacionalitat de països de la UE creix respecte als

mesos de temporada baixa, i creix molt més que la incorporació de treballadors estrangers no comunitaris al nostre mercat de treball (i que ho fa bàsicament en l'activitat hotelera). Aquest comportament s'explica per l'especialització de la nostra comunitat en l'activitat turística, fortament estacional i amb unes necessitats específiques de mà d'obra. (Vegeu el quadre II-8 i el [gràfic A II-1.](#))

Segons la nacionalitat, podem assenyalar que, dins el grup de països que pertanyen a la Unió Europea, els que aporten més mà d'obra a la nostra comunitat autònoma són, en primer lloc, Alemanya (que aporta el 26,8% dels treballadors de la Unió Europea i l'11,8% del total d'afiliats estrangers), seguida del Regne Unit (el

16,3% i 7,1% respectivament) i d'Itàlia³ (el 15,4% i el 6,8% respectivament). D'aquests, el 65,1% cotitzen en el règim general i el 31,9% són autònoms, la qual cosa ens mostra la poca importància que tenen en la resta de règims: l'agrari, el de la mar o el de la llar. D'altra banda, el col·lectiu de treballadors estrangers afiliats no comunitaris té com a protagonista, per tercer any consecutiu, l'Equador, primer país de fora de la Unió Europea que aporta més treballadors, amb un 17,6%, per davant del Marroc, amb un 17,1%. Quant als treballadors estrangers no comunitaris, malgrat que el 78,4% cotitzen en el règim general de la Seguretat Social i el 6,9% són autònoms, és destacable la presència d'aquest col·lectiu en altres activitats, concretament en els règims especials. En el règim

QUADRE II-8. TOTAL D'AFILIATS ESTRANGERS A LA SEGURETAT SOCIAL, ILLES BALEARS (2008)

	Unió Europea	No UE	Total	% UE	% No UE
Gener	28.132	40.203	68.335	41,2	58,8
Febrer	29.362	42.087	71.449	41,1	58,9
Març	32.068	44.183	76.251	42,1	57,9
Abril	35.860	48.035	83.895	42,7	57,3
Maig	43.015	54.458	97.473	44,1	55,9
Juny	45.729	55.564	101.293	45,1	54,9
Juliol	46.801	54.634	101.435	46,1	53,9
Agost	46.091	53.811	99.902	46,1	53,9
Setembre	41.683	50.464	92.147	45,2	54,8
Octubre	32.955	42.100	75.055	43,9	56,1
Novembre	28.498	38.720	67.218	42,4	57,6
Desembre	26.662	35.833	62.495	42,7	57,3
Mitjana 2008	36.405	46.674	83.079	43,8	56,2

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

3. Cal tenir en compte que molts argentins tenen la doble nacionalitat.

especial d'empleats de la llar hi ha afiliats l'11,8% d'aquests treballadors, el 47,7% dels quals provenen de l'Equador o de Colòmbia. Un altre règim en què aquest col·lectiu d'estrangers amb nacionalitat de països de fora de la Unió és representatiu

és l'agrari, amb 1.274 treballadors d'alta durant el 2008 (fet que en termes relatius suposa el 91,3% sobre el conjunt de població estrangera afiliada en aquest règim, i el 54,2% sobre el total de població afiliada). (Vegeu el quadre II-9a i II-9b.)

QUADRE II-9A. TOTAL D'AFILIATS ESTRANGERS A LA SEGURETAT SOCIAL PER NACIONALITATS I PER RÈGIMS (UE) A LES ILLES BALEARS (2008)

	General	Autònoms	Agrari	Mar	Llar	Total
Alemanya	5.545	4.084	9	22	104	9.764
Àustria	311	158	0	2	5	476
Bèlgica	410	158	1	3	6	577
Bulgària	1.519	559	33	3	367	2.481
Xipre	2	0	0	0	0	2
Dinamarca	116	86	0	0	1	203
Eslovàquia	318	35	2	2	10	368
Eslovènia	37	3	0	0	2	41
Estònia	25	2	0	0	0	26
Finlàndia	97	27	0	2	1	127
França	1.434	644	5	14	21	2.118
Grècia	60	32	0	0	1	93
Hongria	177	29	2	0	3	212
Irlanda	132	59	0	0	1	192
Itàlia	4.459	1.111	5	14	28	5.617
Letònia	25	1	0	0	0	27
Lituània	75	11	0	0	0	86
Luxemburg	7	5	0	0	1	13
Malta	3	0	0	0	0	3
Països Baixos	655	322	2	3	5	987
Polònia	1.448	237	24	2	46	1.756
Portugal	916	120	2	2	15	1.055
Regne Unit	3.467	2.408	4	16	40	5.934
Rep. Txeca	394	44	8	1	7	454
Romania	1.626	1.324	24	3	184	3.160
Suècia	461	169	0	3	1	634
Total UE	23.717	11.627	121	92	848	36.405

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

QUADRE II-9B. TOTAL D'AFILIATS ESTRANGERS A LA SEGURETAT SOCIAL PER NACIONALITATS I PER RÈGIMS (FORA DE LA UE) A LES ILLES BALEARS (2008)						
	General	Autònoms	Agrari	Mar	Llar	Total
Equador	6.573	152	123	1	1.375	8.223
Marroc	6.534	432	614	19	405	8.004
Colòmbia	4.112	206	313	5	919	5.554
Argentina	4.016	530	12	9	354	4.920
Xina	1.298	552	1	0	96	1.947
Uruguai	1.572	112	7	2	196	1.889
Bolívia	1.031	26	27	2	498	1.585
Senegal	1.099	66	24	3	44	1.133
Perú	964	35	8	3	150	1.161
Resta de països	9.392	1.115	145	19	1.487	12.260
Total fora UE	36.591	3.224	1.274	62	5.524	46.674

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

De les dades analitzades es pot observar que la població immigrant presenta una alta participació laboral. Les persones immigrades s'ocupen amb una freqüència més elevada en treballs que no requereixen qualificació ni especialització professional, mentre que la seva presència es gairebé nul·la en ocupacions amb un alt nivell de qualificació. En la distribució sectorial i ocupacional de les persones immigrants influeix de manera determinant, pel que fa al seu accés inicial al mercat de treball regular, la normativa vigent i els requisits que s'hi estableixen.

Observam una concentració més elevada de mà d'obra immigrant en el sector de l'activitat hotelera (31%) en relació amb els assalariats d'origen espanyol, que registren un percentatge del 18%. D'altra banda, en el sector de la construcció hi ha diferències en relació amb el volum de població assalariada, ja que el 22,6% de les persones immigrants estan assalariades en aquesta activitat, mentre que en el total de població d'origen espanyol és del 13%. (Vegeu el quadre II-10.)

QUADRE II-10. TOTAL D'AFILIATS PER SECTORS D'ACTIVITAT A LES ILLES BALEARS (RÈGIM GENERAL, MITJANA 2008)					
Sector d'activitat	Mitjana gener - juny*		Mitjana juliol - desembre**		Mitjana 2008
	Absolut	% sobre el total	Absolut	% sobre el total	
Agricultura, ramaderia, caça i selvicultura	552	0,9	541	0,9	0,9
Pesca	24	0,0	25	0,0	0,0
Indústries extractives	69	0,1	56	0,1	0,1

continua

**QUADRE II-10. TOTAL D'AFILIATS PER SECTORS D'ACTIVITAT A LES ILLES BALEARS
(RÈGIM GENERAL, MITJANA 2008)**

Sector d'activitat	Mitjana gener - juny*		Mitjana juliol - desembre**		Mitjana 2008
	Absolut	% sobre el total	Absolut	% sobre el total	
Indústries manufactureres	3.344	5,5	3.102	4,9	50,2
Producció d'energia	50	0,1	42	0,1	0,1
Construcció	16.350	26,8	11.668	18,5	22,6
Comerç; reparació de vehicles de motor	7.726	12,7	8.240	13,0	12,8
Hoteleria	17.110	28,1	22.024	34,8	31,4
Transport, emmagatzemament i comunicacions	3.000	4,9	3.292	5,2	5,1
Intermediació financera	224	0,4	236	0,4	0,4
Activ. immobiliàries i de lloguer, serv. empreses	6.523	10,7	7.021	11,1	10,9
Administració pública, defensa i Seguretat Social obligatòria	305	0,5	336	0,5	0,5
Educació	796	1,3	775	1,2	1,3
Activitats sanitàries i veterinàries; serveis socials	1.611	2,6	1.879	3,0	2,8
Altres activitats socials, serveis personals	3.185	5,2	3.851	6,1	5,7
Llars que ocupen personal domèstic	116	0,2	131	0,2	0,2
Organismes extraterritorials	12	0,0	13	0,0	0,0
Activitats sense classificar	0	0,0	1	0,0	0,0
Total del règim general	60.997	100,0	63.233	100,0	100,0

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

1.1.2. ANÀLISI DELS OCUPATS SEGONS L'ENQUESTA DE POBLACIÓ ACTIVA

Segons les dades que ofereix l'enquesta de població activa (EPA), la població ocupada a les nostres illes l'any 2008 és de 509.775 persones. Aquesta xifra representa un increment de 1.800 efectius laborals respecte al 2007. Aquest fet, en termes relatius, representa el 0,4%. (Vegeu el quadre II-11.)

Cal remarcar el canvi de tendència que es produeix a partir del segon semestre del

2008 quant a caiguda de l'ocupació, tendència que es confirma al llarg dels dos primers trimestres del 2009, amb caigudes en taxes interanuals del -7,3% i del -7,5% respectivament, a conseqüència dels efectes negatius que té la crisi econòmica sobre l'ocupació.

Per sectors d'activitat, cal assenyalar el descens en el nombre de persones ocupades en tots els sectors en relació amb l'any 2007, excepte en el sector de serveis, que és l'únic sector que el 2008 és capaç de generar nous llocs de feina:

QUADRE II-11. EVOLUCIÓ DE L'OCUPACIÓ A LES ILLES BALEARS (1996-2008)

Anys	Variació		
	Metodologia: 2005	Absoluta	Relativa
1996	292.875		
1997	313.200	20.325	6,9
1998	323.275	10.075	3,2
1999	348.325	25.050	7,7
2000	380.675	32.350	9,3
2001	394.075	13.400	3,5
2002	415.450	21.375	5,4
2003	430.250	14.800	3,6
2004	448.775	18.525	4,3
2005	468.052	19.277	4,3
2006	495.975	27.923	6,0
2007	507.975	12.000	2,4
2008	509.775	1.800	0,4

Font: INE, enquesta de població activa.

10.780 nous llocs de feina respecte a l'any anterior (2,93%).⁴

La dinàmica negativa es registra en la resta de sectors. El sector agrícola registra un descens de més de 2.000 persones, fet que en termes relatius suposa el 18,8%. El sector industrial i el de la construcció, tot i que registren un descens important en la creació d'ocupació, se situen per sota de la

mitjana espanyola. D'aquesta forma, els llocs de feina que s'han destruït en el sector industrial són més de 5.000; en termes relatius suposa un descens del 10,8%. Per últim, el sector de la construcció al llarg de 2008 ha començat a registrar caigudes en els nivells d'ocupació i ha tancat l'exercici amb una destrucció de llocs de feina del 2,05%, circumstància que no es donava des de l'any 1992. (Vegeu el quadre II-12.)

QUADRE II-12. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ OCUPADA PER SECTORS D'ACTIVITAT A LES ILLES BALEARS (2004-2008)

Trimestres/any	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Total*
1r trim. 2004	10,6	39,4	64,2	298,5	412,7
2n trim. 2004	8,7	40,4	71,0	334,5	454,5
3r trim. 2004	10,7	41,0	68,9	357,8	478,4
4t trim. 2004	8,5	37,9	68,1	335,1	449,5

continua

4. S'ha de tenir en compte que l'any 2007 l'ocupació en els serveis va caure un -1,5%.

QUADRE II-12. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ OCUPADA PER SECTORS D'ACTIVITAT A LES ILLES BALEARS (2004-2008)

Trimestres/any	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Total*
1r trim. 2005	9,7	35,9	73,6	310,5	429,6
2n trim. 2005	7,2	36,4	75,9	366,1	485,6
3r trim. 2005	9,4	40,8	75,0	374,7	499,9
4t trim. 2005	11,0	40,1	70,5	335,4	457,1
1r trim. 2006	8,9	40,8	73,4	333,8	456,9
2n trim. 2006	9,4	42,0	72,8	382,4	506,6
3r trim. 2006	7,8	42,0	69,8	409,3	528,9
4t trim. 2006	9,3	42,7	71,8	367,7	491,5
1r trim. 2007	9,8	44,2	79,5	341,3	474,8
2n trim. 2007	11,2	46,8	84,1	383,0	525,1
3r trim. 2007	11,4	54,5	73,7	397,4	537,0
4t trim. 2007	11,7	49,6	85,1	348,6	495,0
1r trim. 2008	8,8	48,6	81,3	346,1	484,8
2n trim. 2008	10,5	42,5	84,9	387,5	525,4
3r trim. 2008	8,1	40,9	79,4	405,9	534,3
4t trim. 2008	8,4	42,0	70,2	373,9	494,6

* Dades en milers.

Font: INE, enquesta de població activa.

1.1.3. ANÀLISI COMPARADA DE LES TAXES D'ACTIVITAT, D'OCUPACIÓ I D'ATUR DE LES BALEARS I D'ALTRES COMUNITATS AUTÒNOMES

En acabar l'any 2008, les Illes Balears presentaven una taxa d'activitat⁵ del 64,8%, la més alta del territori nacional, a l'igual que en els darrers anys, tot i que la Comunitat de Madrid ha retallat distàncies i se situa a dues dècimes per sota de les Balears. La taxa d'activitat de les Balears en els darrers dos anys es manté al mateix nivell que l'any 2006 (a 3 dècimes

per sobre). Les comunitats autònomes amb la taxa d'activitat més elevada són, darrere de les Balears, Madrid (64,6%), Catalunya (63,2%) i Múrcia (61,8%). (Vegeu el quadre II-13.)

Si tenim en compte el nivell de formació assolit per les persones que formen part de la població activa, ens adonam que la seva taxa d'activitat és més alta com més alt és el nivell de formació que tenen, i que aquesta dada és per ambdós sexes, tant per a dones com per a homes. (Vegeu els gràfics [A II-2](#), [A II-3](#) i [A II-4](#).)

5. La taxa d'activitat és la relació entre la població activa, que es classifica en ocupada i aturada, i la potencialment activa, és a dir, la que està en edat de fer feina.

QUADRE II-13. TAXA D'ACTIVITAT PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2007-2008)

	1r trim. 07	2n trim. 07	3r trim. 07	4t trim. 07	Mitjana 2007	1r trim. 08	2n trim. 08	3r trim. 08	4t trim. 08	Mitjana 2008
Espanya	58,6	58,9	59,1	59,1	58,9	59,4	59,8	60,0	60,1	59,8
Andalusia	56,0	56,1	56,2	56,7	56,2	57,1	57,1	57,6	58,4	57,6
Aragó	57,6	59,2	59,5	58,9	58,8	58,9	59,5	59,3	59,6	59,3
Astúries	50,2	50,3	50,8	50,8	50,5	51,9	52,8	53,5	52,6	52,7
Illes Balears	62,0	65,4	65,8	63,1	64,1	62,6	65,6	67,0	63,8	64,8
Illes Canàries	61,4	61,4	60,8	60,7	61,0	60,8	60,8	60,9	61,3	60,9
Cantàbria	55,9	56,1	56,6	56,4	56,2	56,9	56,8	57,1	56,9	56,9
Castella i Lleó	53,1	53,4	54,3	53,8	53,7	54,2	54,2	54,9	54,8	54,5
Castella-la Manxa	55,5	55,8	56,5	56,3	56,0	56,6	57,3	57,1	57,3	57,1
Catalunya	62,1	62,3	62,8	62,8	62,5	63,1	63,3	63,1	63,3	63,2
Com. Valenciana	59,7	60,1	60,2	60,5	60,1	61,0	61,2	60,8	61,6	61,1
Extremadura	52,6	52,4	53,1	53,4	52,8	52,8	53,6	54,0	53,5	53,5
Galícia	53,8	54,4	54,7	54,2	54,3	54,4	54,9	55,6	55,4	55,1
Madrid	64,0	63,7	64,0	63,9	63,9	63,8	64,7	64,7	65,1	64,6
Múrcia	60,0	60,6	60,6	60,6	60,5	61,4	62,0	61,8	61,9	61,8
Navarra	61,2	61,3	60,5	60,3	60,8	61,4	61,1	61,5	60,7	61,2
Pais Basc	57,5	57,8	57,5	57,8	57,6	57,4	58,1	58,6	58,2	58,1
La Rioja	59,1	58,8	58,0	59,8	58,9	59,4	59,9	60,3	60,1	59,9
Ceuta	50,7	50,3	51,5	53,9	51,6	53,7	55,8	55,0	57,3	55,5
Melilla	50,9	54,0	55,6	55,8	54,1	54,7	54,4	55,3	49,0	53,3

Font: INE, enquesta de població activa.

Cal subratllar el fet que a menys nivell formatiu la taxa d'activitat masculina és molt més elevada que la femenina, tal com es pot observar en els gràfics esmentats; els homes amb estudis secundaris obligatoris tenen una taxa d'activitat del 82,8%, mentre que en el cas de les dones és del 63,4%. Les taxes d'activitat més elevades en el cas de les dones corresponen, tant a Espanya com a les Balears, al grup amb estudis superiors i títol de doctorat.

L'any 2008 la taxa d'activitat masculina es manté constant respecte al 2007, mentre que la taxa d'activitat femenina experimenta un creixement d'un punt i mig. Enguany, la taxa d'activitat femenina ha estat del 56% (quan l'any passat va ser del 54,4%), 5,5 punts per sobre de la mitjana estatal. La Comunitat de Madrid, amb una taxa del 56,5%, es troba a mig punt per sobre de les Illes i, d'igual forma que l'any passat, deixen de ser la comunitat autònoma amb la major taxa d'activitat femenina i se situen en segon lloc. Tot i l'entrada creixent de la dona en el mercat de treball i malgrat l'escurçament consegüent de distància respecte a la masculina, la taxa d'activitat masculina (del 73,6% l'any 2008) encara se situa molt per sobre de la femenina. El grup d'edat que ha experimentat un augment més gran de la taxa d'activitat respecte al 2007 ha estat el de les persones de 55 i més anys, amb un augment d'1,1 punts, que en el cas del col·lectiu femení s'eleva a 2,2 punts, més que l'any anterior (en el col·lectiu masculí es manté constant en relació amb l'any passat, amb una dècima

per sota). Quant a aquest col·lectiu, la taxa es troba 4,2 punts per sobre de la mitjana nacional. (Vegeu el quadre II-15.)

Tot i que històricament les Illes Balears sempre han presentat la taxa d'activitat i d'ocupació més elevades de l'Estat, aquest darrer any la taxa d'ocupació⁶ de les Balears se situat per darrere de la de Madrid. Suposa una diferència de gairebé un punt (8 dècimes menys). Així doncs, la Comunitat de Madrid registra una taxa d'ocupació del 59%, mentre que la de les Illes Balears és del 58,2%. Una anàlisi per gènere ens mostra que, en el cas dels homes, la taxa d'ocupació (66,4%) s'ha reduït 3 punts en relació amb la registrada l'any 2007. Aquest descens afecta especialment el col·lectiu de joves: tant el grup d'edat comprès entre els 20 i 24 anys (gairebé 10 punts menys), com el grup d'edat de 16 a 19 anys (7,5 punts menys). En el cas de les dones, la taxa d'ocupació (49,9%) també es manté constant (s'ha reduït 0,1 punts respecte a l'any passat). El col·lectiu que ha mostrat un comportament més recessiu ha estat el de 16 a 19 anys (8,4 punts menys que l'any anterior). Les Illes Balears són, com l'any passat, la comunitat autònoma amb la segona taxa d'ocupació femenina més alta de l'Estat, per darrere de Madrid (51,1%). (Vegeu els quadres II-14 i II-15.)

D'altra banda, la taxa d'atur⁷ s'ha situat en el 10,2% de mitjana durant l'any 2008, 3,2 punts per sobre de la taxa d'atur del 2007. Es troba a 1,1 punts per sota de la taxa d'atur en l'àmbit nacional,

6. La taxa d'ocupació és la relació entre el nombre total d'ocupats i la població activa.

7. La taxa d'atur és la relació entre el nombre d'aturats i la població ocupada.

QUADRE II-14. TAXES D'OCCUPACIÓ PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2007-2008)

	1r trim. 07	2n trim. 07	3r trim. 07	4t trim. 07	Mitjana 2007	1r trim. 08	2n trim. 08	3r trim. 08	4t trim. 08	Mitjana 2008
Espanya	53,6	54,2	54,4	54,0	54,0	53,6	53,5	53,2	51,8	53,0
Andalusia	49,0	49,4	49,1	48,8	49,1	48,7	47,8	47,1	45,7	47,3
Aragó	54,3	56,1	56,6	55,9	55,7	55,4	55,4	55,6	53,9	55,1
Astúries	45,4	45,8	47,2	46,7	46,2	47,5	48,6	49,5	47,3	48,2
Illes Balears	56,3	61,8	62,8	57,5	59,6	55,9	60,1	60,8	55,9	58,2
Illes Canàries	55,1	55,4	54,3	54,0	54,7	51,8	51,1	50,3	48,3	50,4
Cantàbria	51,9	52,5	53,4	53,7	52,9	53,3	52,8	53,5	51,9	52,9
Castella i Lleó	49,1	49,5	50,5	50,1	49,8	49,8	49,2	49,8	48,6	49,3
Castella-la Manxa	51,2	51,4	52,6	51,8	51,8	51,1	51,3	50,7	48,8	50,5
Catalunya	58,0	58,5	58,5	58,6	58,4	58,3	58,4	57,5	55,9	57,5
Com. Valenciana	54,6	54,9	55,0	55,0	54,9	55,1	54,1	53,2	52,5	53,7
Extremadura	45,7	46,0	46,5	45,6	45,9	45,2	46,2	46,1	43,9	45,4
Galícia	49,0	50,3	51,0	50,2	50,1	49,9	50,3	50,9	50,0	50,3
Madrid	59,8	59,7	60,1	59,8	59,9	59,1	59,0	59,3	58,5	59,0
Múrcia	55,7	56,6	55,7	55,6	55,9	55,6	55,0	53,1	52,3	54,0
Navarra	58,1	58,1	57,8	57,7	57,9	57,7	57,7	57,1	55,7	57,0
País Basc	53,6	54,3	54,0	54,4	54,1	54,2	54,8	55,0	53,3	54,3
La Rioja	55,1	55,9	55,0	56,4	55,6	55,7	55,8	55,3	54,2	55,3
Ceuta	39,5	40,7	40,8	43,6	41,1	44,6	45,4	45,5	48,0	45,9
Melilla	42,9	42,6	45,4	46,0	44,2	42,2	44,0	42,2	40,8	42,3

Font: INE, enquesta de població activa.

QUADRE II-15. TAXA D'ACTIVITAT, D'Ocupació I D'ATUR PER SEXES I PER GRUPS D'EDAT A LES ILLES BALEARS (2007-2008)

Illes Balears	Activitat			Ocupació			Atur		
	2008	2007	Var. 08/07 (abs.)	2008	2007	Var. 08/07 (abs.)	2008	2007	Var. 08/07 (abs.)
Ambdós sexes	64,8	64,1	0,7	58,2	59,6	-1,4	10,2	7,0	3,2
16-19	30,7	34,0	-3,4	18,5	26,4	-7,9	40,1	25,0	15,0
20-24	72,0	71,3	0,7	57,6	62,1	-4,5	19,8	12,9	6,9
25-54	86,0	85,2	0,7	78,2	79,9	-1,7	9,1	6,3	2,8
55+	25,0	23,9	1,1	23,9	23,0	0,9	4,5	3,7	0,8
Homes	73,6	73,7	-0,2	66,4	69,4	-3,0	9,7	5,9	3,9
16-19	37,8	41,2	-3,4	24,2	31,6	-7,5	36,1	25,2	10,9
20-24	79,4	78,5	0,9	61,4	71,3	-9,9	22,4	9,2	13,2
25-54	93,3	93,4	-0,2	85,5	88,6	-3,1	8,4	5,3	3,2
55+	33,6	33,7	-0,1	32,4	32,6	-0,2	3,4	3,1	0,3
Dones	56,0	54,4	1,5	49,9	49,8	0,1	10,9	8,6	2,3
16-19	23,2	26,6	-3,4	12,5	20,9	-8,4	49,0	25,1	23,9
20-24	64,3	63,8	0,5	53,6	52,6	1,0	16,5	17,6	-1,1
25-54	78,2	76,6	1,7	70,5	70,8	-0,2	9,9	7,6	2,3
55+	17,7	15,5	2,2	16,6	14,8	1,8	6,3	4,9	1,4

Font: INE, enquesta de població activa.

que és de l'11,3%. Les Illes Balears ocupen la setena posició pel que fa a la taxa d'atur més alta en el rànquing per comunitats autònomes durant el 2008. Per sexe, la taxa d'atur masculí (del 9,7%) ha augmentat gairebé 4 punts, mentre que la taxa femenina ha registrat un augment de 2,3 punts i s'ha situat, així, en el 10,9%. Per trams d'edat, la taxa d'atur dels joves entre els 16 i 19 anys és la que més ha crescut (15 punts), i passa del 25% l'any 2007 al 40% l'any 2008. (Vegeu els quadres II-15 i II-16.)

La comparació territorial de les taxes d'atur segons la variable sexe ens mostra que les Illes Balears han millorat la posició amb referència a l'any passat i han passat d'ocupar la segona posició com a comunitat autònoma on la diferència entre la taxa femenina i la masculina era més baixa, a ocupar la primera durant el 2008 (amb una diferència d'1,16 punts), seguida de Múrcia i Madrid (amb una diferència d'1,56 i 1,67 punts respectivament). En l'altre extrem trobam comunitats com Extremadura, Castella i Lleó o Castella-la Manxa, on la taxa d'atur femení se situa més de dues vegades per sobre de la taxa d'atur masculina⁸. (Vegeu el gràfic A II-5.)

En el cas d'una comunitat com la nostra, cal subratllar les diferències que es produeixen en la taxa d'atur segons l'època de l'any. Com es reflecteix en el quadre II-16, durant els mesos centrals de l'estiu la taxa d'atur (del 4,5%) es redueix respecte a la que hi ha en els mesos de menys activitat turística; per tant, podem

afirmar que la taxa d'atur en el mercat laboral de les Illes Balears fluctua d'acord amb l'estacionalitat de la nostra activitat econòmica principal: el turisme. És destacable el descens de la taxa d'atur durant el segon i el tercer trimestre de cada any. (Vegeu el gràfic A II-6.)

Finalment, cal dir que moltes de les característiques que té l'atur a Espanya —com ara els trets següents: juvenil, femení, amb una relació inversa respecte al nivell de formació i amb diferències importants entre sectors d'activitat— també es poden observar en el cas de la nostra comunitat autònoma, la qual cosa queda reflectida en l'estructura del mercat de treball de les Illes Balears de forma molt peculiar. La comparativa del comportament de la població jove de les Illes Balears amb la resta de comunitats autònomes ens ofereix una perspectiva clara dels fluxos del mercat de treball de les Illes Balears. (Vegeu el gràfic II-1.)

Les Illes Balears tenen la cinquena taxa d'ocupació de joves menors de 30 anys més elevada de l'Estat, segons les dades del 2008. La taxa, del 57,9% (5 punts per sota de la taxa registrada l'any passat, que fou del 62,9%), es troba per sobre de la mitjana espanyola, que va ser del 55% —en concret, hi ha una diferència de 2,9 punts. Les comunitats autònomes amb les taxes d'ocupació juvenil més elevades són, en primer lloc, Catalunya (59,9%), seguida de Madrid (59,5%), Aragó (58,8%) i La Rioja (58,3%). (Vegeu el quadre II-17.)

8. Tanmateix, a l'hora d'analitzar aquesta millora, s'ha de considerar que les taxes d'atur pugen tant entre els homes com entre les dones, i que ho fan més entre els primers. En el primer cas, la taxa passa del 5,9% al 9,7%. En el cas de les dones la taxa va del 8,6% al 10,9%.

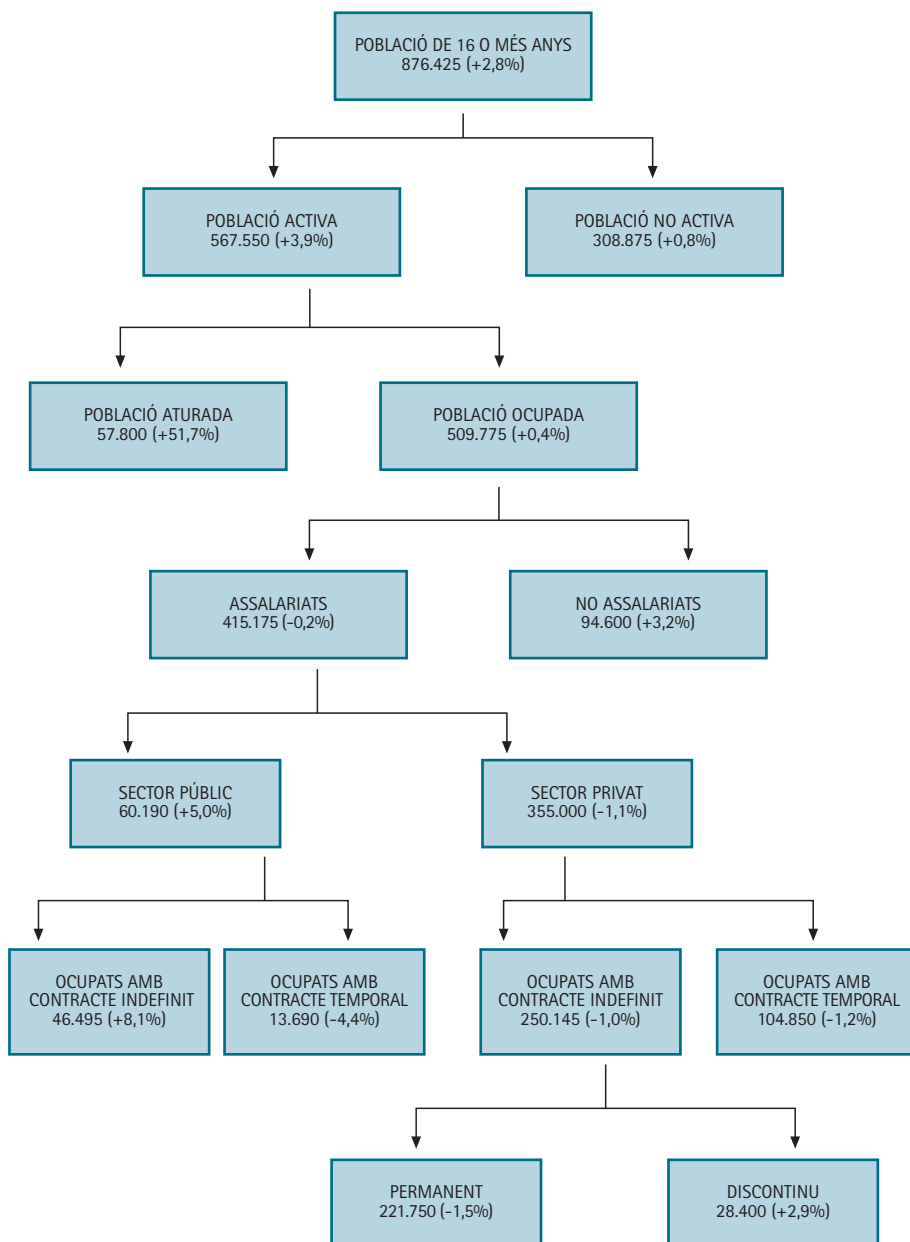
QUADRE II-16. TAXES D'ATUR PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2007-2008)

	1r trim. 07	2n trim. 07	3r trim. 07	4t trim. 07	Mitjana 2007	1r trim. 08	2n trim. 08	3r trim. 08	4t trim. 08	Mitjana 2008
Espanya	8,5	8,0	8,0	8,6	8,3	9,6	10,44	11,33	13,91	11,3
Andalusia	12,5	12,0	12,6	14,0	12,8	14,8	16,27	18,33	21,8	17,8
Aragó	5,7	5,3	4,9	5,1	5,2	6,0	6,78	6,23	9,6	7,1
Astúries	9,5	9,1	7,2	8,1	8,5	8,5	7,84	7,53	10,0	8,5
Illes Balears	9,2	5,5	4,5	9,0	7,0	10,7	8,39	9,38	12,3	10,2
Illes Canàries	10,2	9,8	10,7	11,0	10,4	14,7	16	17,5	21,2	17,3
Cantàbria	7,1	6,3	5,6	4,6	5,9	6,4	7,03	6,34	8,9	7,2
Castella i Lleó	7,4	7,3	7,0	7,0	7,2	8,2	9,29	9,35	11,2	9,5
Castella-la Manxa	7,7	7,8	7,0	8,0	7,6	9,6	10,48	11,34	14,9	11,6
Catalunya	6,7	6,1	6,8	6,6	6,5	7,6	7,62	8,95	11,8	9,0
Com. Valenciana	8,6	8,7	8,7	9,0	8,8	9,6	11,59	12,39	14,9	12,1
Extremadura	13,1	12,2	12,4	14,7	13,1	14,4	13,86	14,6	18,0	15,2
Galícia	8,8	7,6	6,7	7,5	7,6	8,4	8,33	8,47	9,7	8,7
Madrid	6,6	6,3	6,0	6,4	6,3	7,4	8,78	8,39	10,2	8,7
Múrcia	7,2	6,6	8,2	8,3	7,6	9,5	11,33	14,09	15,5	12,6
Navarra	5,1	5,3	4,4	4,3	4,8	6,1	5,62	7,09	8,1	6,7
País Basc	6,7	6,0	6,1	5,7	6,1	5,6	5,57	6,27	8,3	6,4
La Rioja	6,8	4,9	5,3	5,6	5,7	6,3	6,81	8,32	9,8	7,8
Ceuta	22,0	19,1	20,9	19,2	20,3	16,9	18,8	17,3	16,3	17,3
Melilla	15,8	21,0	18,3	17,5	18,2	22,7	19,0	23,8	16,9	20,6

Font: INE, enquesta de població activa.

Gràfic II-1

**Estructura del mercat de treball, Illes Balears
(mitjanes anuals 2008) (variació interanual)**

Font: INE, encuesta de població activa.

Entre les característiques sociodemogràfiques de la població jove, la relacionada amb l'educació es considera d'especial rellevància pel vincle estret que té amb els processos d'integració laboral. Els canvis en les pautes de formació dels joves al llarg de les darreres dècades han suposat un augment significativa del nivell educatiu mitjà. Alhora, s'ha produït en els darrers anys una transformació relacionada amb les expectatives laborals dipositades en la consecució de titulacions de grau superior, que farien possible una obertura del ventall de possibilitats de l'o-

ferta de treball en relació amb els ingressos, tot combinat amb la prolongació de la formació en espera d'oportunitats de feina, escasses per als joves.

A les Illes Balears, es constata un pes més baix del nivell corresponent als estudis universitaris i un pes més alt del nivell corresponent als estudis primaris. És a dir, el nivell formatiu mitjà de la població jove continua essent inferior al del conjunt de l'Estat, així com més desequilibrat, a causa de les diferències entre els estudis primaris, per una banda, i els universitaris, per l'altra.

**QUADRE II-17. TAXA D'OCUPACIÓ DELS JOVES MENORS DE 30 ANYS
PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2008)**

	Ocupats < 30 anys	Població < 30 anys	Taxa d'ocupació
Andalusia	786.751	1.601.714	49,1%
Aragó	126.735	215.502	58,8%
Astúries	88.181	163.379	54,0%
Illes Balears	114.567	197.944	57,9%
Illes Canàries	186.876	398.551	46,9%
Cantàbria	52.951	97.344	54,4%
Castella i Lleó	216.580	408.857	53,0%
Castella-la Manxa	207.338	376.058	55,1%
Catalunya	748.276	1.248.676	59,9%
Com. Valenciana	518.469	904.170	57,3%
Extremadura	97.392	202.378	48,1%
Galícia	249.644	459.924	54,3%
Madrid	666.643	1.119.666	59,5%
Múrcia	162.807	287.578	56,6%
Navarra	56.747	99.108	57,3%
País Basc	180.005	323.387	55,7%
La Rioja	31.361	53.824	58,3%
Ceuta	4.804	14.334	33,5%
Melilla	4.528	12.951	35,0%
Total	4.500.655	8.185.345	55,0%

Font: INE - EPA.

Les dades relatives al nivell d'estudis dels joves a les Illes Balears mostren pautes molt diferents de les de la mitjana espanyola. Les raons s'han de cercar en el fet que en el nostre mercat laboral és més fàcil trobar una feina per a la qual no es demana formació, i molts joves n'aconsegueixen sense problema, malgrat que en un futur això pot implicar precarietat laboral i estancament de les seves oportunitats de millora i d'estabilitat laboral.

Durant l'any 2007,⁹ i segons dades del Ministeri d'Educació (*Las cifras de la educación en España*), a les Illes Balears hi havia un 44,2% de població entre 18 i 24 anys que no havia completat l'educació secundària obligatòria, mentre que la mitjana espanyola era del 31%. La nostra comunitat es col·loca per darrere en relació amb aquest indicador, i la segueixen les comunitats autònomes de Múrcia (38,4%) i Andalusia (38%). Per sexe, les dones registren una taxa del 39,2% i els homes del 49,1%. (Vegeu el quadre II-18.)

QUADRE II-18. POBLACIÓ D'ENTRE 18 I 24 ANYS QUE NO HA COMPLETAT EL NIVELL D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2007)

		Dones	Homes
Andalusia	38,0	31,8	44,0
Aragó	26,8	21,6	31,8
Astúries	21,6	16,5	26,2
Illes Balears	44,2	39,2	49,1
Illes Canàries	36,9	28,7	44,9
Cantàbria	26,8	23,2	30,3
Castella i Lleó	23,2	16,7	29,4
Castella-la Manxa	35,1	27,1	42,7
Catalunya	31,5	26,9	36,0
Comunitat Valenciana	31,8	28,2	35,2
Extremadura	34,8	26,3	42,8
Galícia	22,1	12,7	31,3
Madrid	24,9	22,1	27,6
Múrcia	38,4	33,3	43,2
Navarra	16,8	16,5	17,1
País Basc	15,3	9,7	20,5
La Rioja	30,4	24,2	36,1
UE 27	14,8	12,7	16,9
Espanya	31,0	25,6	36,1

Font: "Las cifras de la Educación en España". Estadística, indicadors i EUROSTAT.

9. Última dada disponible.

1.1.4. L'ÍNDEX DE QUALITAT DEL TREBALL (IQT)

El Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, amb l'ajuda de la Conselleria de Treball i Formació i amb l'assessorament de la Universitat de Barcelona, va editar a final del 2008 la publicació *Indicadors de qualitat del treball*,¹⁰ en què es va dur a terme una revisió dels indicadors que varen servir de base a l'estudi publicat l'any 2004: *La qualitat del treball. Una proposta d'indicador*.¹¹

La Comissió de Treball de la Memòria del CES 2007 va considerar oportú actualitzar el treball dels IQT, ja que han passat cinc

anys d'enguà que es varen aprovar, durant els quals s'han produït canvis substancials de la realitat econòmica i social de les Illes, i molt especialment pel que fa al mercat de treball. Els objectius que persegueix la revisió de l'IQT són, bàsicament, ampliar els temes analitzats, introduir algunes millores en el tractament de les dades i afinar la construcció de l'índex de qualitat del treball. (Vegeu el quadre II-19).

L'indicador de qualitat del mercat de treball es basa en una bateria d'indicadors (39 indicadors en total) que pretenen mesurar vuit dimensions de la situació laboral a cada comunitat autònoma d'Espanya, ja que la base d'aquest estudi

QUADRE II-19. INDICADORS DE QUALITAT DEL TREBALL PROPOSATS PER A L'ANY 2006

Dimensió	Indicadors proposats
1. Condicions del lloc de treball	a) Grau de satisfacció en el lloc de treball b) Índex d'incidència dels accidents de treball c) Jornades perdudes en accidents laborals d) Nivell d'estrès en el lloc de treball e) Taxa de parcialitat involuntària f) Taxa de temporalitat g) % d'ocupació indefinida discontinua h) Índex de rotació (Contractes/persones contractades)
2. Relacions laborals	a) Jornades perdudes en vagues b) Cobertura dels convenis col·lectius
3. Qualificació, habilitats i aprenentatge	a) Ocupats amb estudis superiors b) Índex de desajustament

continua

10. Parellada M.; Puigròs A.; Ribas M.; *Indicadors de qualitat del treball*, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, 2008.

11. Parellada M. i Garcia G., *La qualitat del treball. Una proposta d'indicador*, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, 2004.

QUADRE II-19. INDICADORS DE QUALITAT DEL TREBALL PROPOSATS PER A L'ANY 2006

Dimensió	Indicadors proposats
3. Qualificació, habilitats i aprenentatge	<ul style="list-style-type: none"> c) Ocupats que segueixen algun tipus de formació d) Persones que han abandonat l'ensenyament prematurament (18-24 anys)
4. Accés i participació en el mercat de treball	<ul style="list-style-type: none"> a) Aturats que no han treballat abans b) Taxa d'activitat c) Taxa d'ocupació població 30-54 anys d) Taxa d'atur població 30-54 anys
5. Igualtat de gènere	<ul style="list-style-type: none"> a) Desigualtat salarial segons sexe b) Ràtio parcialitat involuntària segons sexe c) Ràtio taxes d'ocupació segons sexe d) Ràtio taxes d'atur segons sexe e) Ràtio aturats que no han treballat abans segons sexe f) Ràtio taxa de temporalitat segons sexe g) Ràtio d'atur de llarga durada segons sexe h) Índex de Duncan (ràtio segregació sectorial) i) Ràtio d'ocupació en grup de directius segons sexe
6. Cohesió social i mercat de treball	<ul style="list-style-type: none"> a) Taxa d'atur de la població immigrada b) Taxa d'atur juvenil (30 anys) c) Taxa d'ocupació juvenil (30 anys) d) Taxa d'ocupació > 55 anys e) Ocupats amb discapacitat sobre el total d'ocupats*
7. Salaris i productivitat	<ul style="list-style-type: none"> a) Remuneració salarial b) PIB per ocupat c) Ocupats en sectors d'alta tecnologia d) Augment salarial pactat (deflactat per l'IPC)
8. Benestar i Protecció Social	<ul style="list-style-type: none"> a) PIB per càpita b) Ràtio de dependència c) Taxa neta de cobertura de les prestacions per atur/DENOS e) % de persones situades per sota el llindar de pobresa (60% mitjana d'ingressos)

* Dada no disponible i no computada per a l'elaboració de l'IQT.

Font: Parellada M.; Puigros A.; Ribas M.; Estudi IQT 2006, Consell Econòmic i Social.

QUADRE II-20. PONDERACIONS ESTABLERTES EN ELS DIVERSOS ESCENARIS

	% base	% tradicional	% intermedi	% innovador
1. Condicions del lloc de treball	12,5	10	10	10
2. Relacions laborals	12,5	10	10	10
3. Qualificació, habilitats i aprenentatge	12,5	10	15	20
4. Accés i participació en el mercat de treball	12,5	20	15	10
5. Igualtat de gènere	12,5	10	15	20
6. Cohesió social i mercat de treball	12,5	10	10	10
7. Salaris i productivitat	12,5	20	15	10
8. Benestar i protecció social	12,5	10	10	10

Font: Parellada M.; Puigròs A.; Ribas M.; Estudi IQT 2006, Consell Econòmic i Social.

és l'anàlisi comparativa. Qualsevol dada es posa sempre amb referència a d'altres, d'aquesta manera l'estudi dels diferents indicadors permet comparar els resultats obtinguts a les Illes Balears amb la resta de regions espanyoles.

La construcció d'un índex agregat té com a punt fonamental les ponderacions que es donen a cada grup, que es presenten segons diversos escenaris.¹² (Vegeu el quadre II-20).

Així doncs, una vegada obtingut el rànquing de comunitats autònomes en cadascuna de les dimensions que aquí s'han considerat, s'han aplicat les ponderacions que s'han assenyalat per tal d'obtenir una nova ordenació de les regions que correspon, finalment, a l'ordre segons la mesura de qualitat del treball definida. En el quadre II-21 es poden observar els resultats obtinguts en el darrer estudi dels IQT corresponents als anys 2001 i 2006, i les actualitzacions

fetes per a aquesta memòria amb els resultats corresponents a l'any 2007.

La primera conclusió que es pot extreure a partir dels resultats del 2007 és que la posició de les Illes Balears ha empitjorat respecte al 2006 en tots els escenaris plantejats. D'aquesta manera, en l'escenari base, les Balears han passat d'ocupar la tercera posició el 2006 a la quarta posició el 2007; de la quarta a la cinquena posició en l'escenari tradicional; de la tercera a la cinquena posició en l'escenari intermedi i, finalment, ha passat a ocupar la quarta posició en l'escenari innovador, quan el 2006 ocupaven la tercera posició.

Les dimensions en què les Illes Balears han perdut més posicions relatives amb relació a les altres regions espanyoles, i per tant es poden considerar punts febles o qüestions sobre les quals cal incidir per millorar, són:

- La dimensió sobre qualificació, habilitats i aprenentatge, en què les Illes se situen en el penúltim lloc del rànquing,

12. Vegeu les notes metodològiques a les publicacions del CES.

quan en l'edició del 2006 es trobaven en la tretzena posició. Així, les Balears estan a la cua de l'Estat pel que fa a ocupats que han assolit estudis superiors, i esdevenen la comunitat amb el percentatge més elevat de joves entre 18 i 24 anys que han abandonat l'ensenyança prematurament.

- A la dimensió de salaris i productivitat, en què el 2006 les Balears ja ocupaven la desena posició, han perdut una posició relativa i se situen en l'onzè lloc del rànquing. Les Illes han baixat en els indicadors sobre augment salarial pactat i en el PIB per ocupat.
- També cal esmentar la dimensió sobre benestar i protecció social, que les Illes encapçalaven com la regió millor posicionada tant el 2001 com el 2006. A l'edició del 2007 les Illes passen a ocupar la quarta posició; per tant, perden posicions relatives sobretot pel que fa al PIB per càpita i el percentatge de persones situades per sota del llindar de pobresa

En canvi, les variables en què les Illes Balears estan millor situades respecte a la resta de comunitats autònomes es concentren en els indicadors relacionats amb les relacions laborals, la igualtat de gènere (tot i que les Illes han passat d'ocupar la primera posició a la tercera) i la cohesió social. (Vegeu els quadres [A II-2](#), [A II-3](#), [A II-4](#), [A II-5](#), [A II-6](#), [A II-7](#), [A II-8](#), [A II-9](#)

1.1.5. INDICADORS D'AVALUACIÓ PER A L'ESTRATÈGIA EUROPEA PER A L'OCUPACIÓ (EEO)

Durant els darrers anys, la política d'ocupació a la Unió Europea¹³ ha aconseguit bons resultats gràcies a la fixació d'objectius i directrius comunes que han permès dur a terme una acció coordinada segons aquests objectius. Segons s'ha reconegut en el document *El futuro de la Estrategia europea de ocupación*, les reformes que han adoptat els estats membres en el passat han contribuït a incrementar la resistència de l'ocupació a la desacceleració econòmica, a incrementar en més de 10 milions els llocs de feina i a reduir la desocupació i la taxa d'atur de llarga durada.¹⁴ Les diferències de l'any 2008 respecte als objectius del 2010¹⁵ són per a les Balears de -11,8 punts en taxes d'ocupació, de -10,5 punts en taxa d'ocupació de dones i de -33,4 punts en taxa d'ocupació de persones més grans de 55 anys.

Els indicadors d'avaluació que figuren en el quadre II-22 ens indiquen la necessitat de fer un esforç per millorar l'ocupació i l'atur, encara que, en general, aquests indicadors mostren una posició relativa millor a les Balears que a Espanya i, fins i tot, millor que a la Unió Europea, sobretot pel que fa als indicadors d'ocupació.

Tot i que l'atur continua essent elevat a molts estats membres, especialment en categories com els joves, els treballadors grans, les dones o les persones amb desa-

13. Comissió Europea: *El futuro de la estrategia europea de empleo*. www.europa.eu.int.

14. La taxa d'atur de llarga durada es calcula sobre el total de població activa; en el quadre figura el percentatge d'atur de llarga durada sobre el total de població aturada.

15. Els objectius 2010 són una taxa d'ocupació del 70%, una taxa d'ocupació de dones del 60% i una taxa d'ocupació de persones més grans de 55 anys del 50%.

**QUADRE II-21. RÀNQUING DELS INDICADORS DE QUALITAT DEL TREBALL DE LES COMUNITATS AUTÒNOMES
SEGONS LES PONDERACIONS ESTABLERTES (2006)**

	Base			Tradicional			Intermedi			Innovador		
	2001	2006	2007	2001	2006	2007	2001	2006	2007	2001	2006	2007
Andalusia	14	17	17	16	17	17	16	17	17	12	17	17
Aragó	4	5	3	4	5	2	4	5	3	4	5	3
Astúries	15	14	9	14	13	9	14	12	10	14	14	10
Illes Balears	2	3	4	2	4	5	3	3	5	2	3	4
Illes Canàries	8	11	11	9	14	14	9	14	13	7	11	11
Cantàbria	12	13	8	12	12	8	12	11	8	15	12	7
Castella-la Manxa	11	10	15	11	10	15	11	13	16	11	10	16
Castella i Lleó	16	15	13	15	15	10	15	15	11	16	15	12
Catalunya	1	2	2	1	2	3	1	2	2	1	2	2
Com. Valenciana	7	8	14	7	8	13	7	8	14	8	8	14
Extremadura	17	16	16	17	16	16	17	16	15	17	16	15
Galícia	13	9	12	13	9	11	13	9	9	13	9	9
Madrid	5	1	1	5	1	1	5	1	1	5	1	1
Múrcia	10	12	10	10	11	12	10	10	12	10	13	13
Navarra	3	4	5	3	3	4	2	4	4	3	4	5
País Basc	9	6	7	8	6	6	8	7	6	9	6	8
La Rioja	6	7	6	6	7	7	6	6	7	6	7	6

Font: Parellada M.; Puigros A.; Ribas M.; Estudi IQT 2006, Consell Econòmic i Social.

Nota: La regió amb els resultats millors ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté els resultats pitjors) té el valor 17.

QUADRE II-22. INDICADORS D'AVALUACIÓ PER A L'ESTRATÈGIA EUROPEA DE L'Ocupació (2007-2008)														
Indicadors*	Espanya		UE-27		UE-27 Mitjana 3 països		Diferència Espanya/ UE-27		Diferència Espanya/ mitjana 3 països		Objectius 2010*		Diferències en 2008 respecte als objectius 2010	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	Espanya	UE	Espanya	UE
Ocupació														
Taxa d'ocupació	65,5	62,8	65,7	65,8	75,9	76,4	-0,2	-0,3	-10,4	-13,6	66,0	70,0	-3,2	-4,2
Taxa d'ocupació de dones	55,1	54,5	58,8	59,2	72,0	72,6	-3,7	-4,7	-16,9	-18,1	57,0	60,0	-2,5	-0,8
Taxa d'ocupació de majors de 55 anys	45,0	45,6	45,0	45,9	61,8	63,9	0,0	-0,3	-16,8	-18,3	—	50,0	—	-4,1
Atur														
Taxa d'atur (% població activa)	8,6	13,9	6,9	6,8	3,2	3,3	1,7	7,1	5,4	10,6	—	—	—	—
Taxa d'atur dones (% població activa femenina)	11,0	15,1	7,6	7,7	3,8	5,5	3,4	7,4	7,2	11,6	—	—	—	—
Taxa d'atur joves (% població activa de 15-24 anys)	18,8	29,2	14,6	16,2	6,4	8,0	4,2	13,0	12,4	21,2	18,6	—	10,6	—
Ràtio atur joves (% població de 15-24 anys)	12,0	13,5	6,9	6,9	3,1	3,4	5,1	6,6	8,9	10,2	—	—	—	—
Atur llarga durada (% total d'aturats)	19,4	17,9	41,7	34,6	16,2	13,4	-22,3	-16,7	3,2	4,5	—	—	—	—
Creixement del PIB real	3,7	1,2	2,9	0,9	9,8	6,5	0,8	0,3	-6,1	-5,3	3,0	3,0	-1,8	-2,1

* Espanya: objectius del PNR de 2005. UE: objectius de les Cimeres de Lisboa el 2000 i d'Estocolm el 2001. L'objectiu d'augment del 3 per 100 en el PIB real anual correspon a l'escenari econòmic base de Lisboa. No hi ha objectiu quantitatiu sobre atur, però sí aconseguir una taxa "friccional" el 2010 i la Comissió utilitza com a referència la mitjana dels tres millors resultats per països.

vantatges específiques, podem afirmar que en tots els casos ens trobam en una situació millor que Espanya i, fins i tot, que la Unió Europea. Finalment, amb relació a l'atur de llarga durada, característica típica de l'atur en el conjunt d'Espanya, cal dir que les Balears cada any aconseguen un percentatge inferior, molt inferior a la mitjana nacional i al de la Unió Europea. (Vegeu el quadre II-22.)

1.2.

ANÀLISI DEL MERCAT DE TREBALL DE LES ILLES BALEARS

A continuació, analitzarem amb més detall, a partir de l'enquesta de població activa (EPA), l'ocupació segons cada situació laboral; l'estacionalitat; la temporali-

tat; les persones ocupades i assalariades per jornada, per gènere i per sector d'activitat; l'atur registrat, i els fluxos d'entrada i de sortida del mercat de treball de les Illes Balears.

1.2.1. L'OCUPACIÓ PER SITUACIONS LABORALS

Segons les dades de l'enquesta de població activa, del total de 509.775 treballadors ocupats l'any 2008, 415.175 varen ser assalariats, xifra que representa el 81,4% del total de persones ocupades a les nostres illes. Aquest percentatge és similar al de l'any anterior, tot i que cal remarcar que, si l'any passat el col·lectiu de persones assalariades en el sector privat experimentava un augment del 8,5%,enguany registra un descens de l'1,1%, i que el nombre d'ocupats del sector públic

QUADRE II-23. TREBALLADORS OCUPATS PER SITUACIÓ LABORAL, ILLES BALEARS (2007-2008)

	2007	%	2008	%
Total de treballadors	508,0	100,0	509,8	100,0
Treballadors per compte propi: total	91,7	18,1	94,4	18,5
Treballadors per compte propi: ocupador	35,3	38,5	36,5	38,6
Treballador per compte propi: empresari sense assalariats o treballadors independents	52,3	57,0	55,3	58,5
Treballadors per compte propi: membre de cooperativa	1,5	1,7	0,2	0,3
Treballadors per compte propi: ajuda familiar	2,6	2,9	2,4	2,5
Assalariats: Total	416,1	81,9	415,2	81,5
Assalariats: sector públic	57,3	13,8	60,2	14,5
Assalariats: sector privat	358,8	86,2	355,0	85,5
Altra situació	0,2	0,0	0,2	0,0

* Dades en milers d'euros.

** Situació professional actual i percentatge respecte a la mitjana anual.

Font: INE, enquesta de població activa.

creix un 5,5%, quan l'any passat va disminuir un 8,3%. En el cas dels treballadors ocupats per compte propi, el nombre dels que treballen en la categoria d'ocupadors s'ha situat en les 36.500 persones, la qual cosa significa un augment del 2,9% respecte a l'any 2007, com també en la categoria dels empresaris sense assalariats, que són 55.300 persones, és a dir, es produeix un augment del 5,8% en relació amb l'any passat. (Vegeu el quadre II-23.)

1.2.2. L'ESTACIONALITAT

L'especialització productiva condiona i atorga al mercat de treball illenc uns determinats trets estructurals i característics, els quals, en definitiva, afecten la quantitat i la qualitat de l'ocupació disponible per a la població laboral.

Entre les conseqüències més directes de la caracterització del model de creixement econòmic de les Illes Balears, l'estacionalitat és un element determinant del tipus de relacions econòmiques i socials que s'hi produeixen. En efecte, en els moments

d'expansió la variació de l'activitat al llarg de l'any tendeix a concentrar-se en el períodes d'estiu en la mesura que és el sector turístic el generador de la màxima activitat.

Així doncs, l'illa amb el nivell més elevat d'estacionalitat¹⁶ és Formentera (131,1%), seguida d'Eivissa (57,6%), Menorca (31,4%) i Mallorca (19,6%). (Vegeu el quadre II-24.)

1.2.3. LA TEMPORALITAT

A partir de la informació de l'EPA-INE, el 28,6% del total d'assalariats ha tingut una relació contractual temporal, percentatge que representa un descens de 0,3 punts respecte al que es va obtenir l'any anterior. Les Illes Balears se situen a 7 dècimes per sota de la mitjana estatal de temporalitat. Com es pot veure, la taxa de temporalitat és més elevada en els trimestres de més activitat turística, fet que té a veure amb l'estacionalitat i amb l'especialització productiva. (Vegeu el quadre II-25 i el gràfic A II-7.)

QUADRE II-24. ÍNDEX D'ESTACIONALITAT PER ILLA. ILLES BALEARS (2008)

	Treb. juliol	Treb. des	Var. (%) jul-des
Mallorca	405.004	322.797	25,5%
Menorca	37.894	27.586	37,4%
Eivissa	59.060	35.792	65,0%
Formentera	3.973	1.709	132,5%
Illes Balears	506.592	388.677	30,3%
Espanya	19.169.826	18.305.613	4,7%

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

16. Tal com es pot veure en el quadre II-24, l'estacionalitat es calcula com la variació absoluta dels afiliats del mes de juliol respecte al mes de desembre.

QUADRE II-25. ASSALARIATS PER TIPIUS DE CONTRACTE I COMUNITAT AUTÒNOMA (2007-2008)

	2007						2008					
	Total		Indefinit		Temporal		Total		Indefinit		Temporal	
	Val. absolut*	%	Val. absolut*	%	Val. absolut*	%	Val. absolut*	%	Val. absolut*	%	Val. absolut*	%
Andalusia	2.646,0	100,0	1.460,2	55,2	1.185,8	44,8	2.584,7	100,0	1.528,5	59,1	1.056,3	40,9
Aragó	498,9	100,0	361,2	72,4	137,6	27,6	500,9	100,0	373,4	74,5	127,5	25,5
Astúries	346,3	100,0	241,6	69,8	104,7	30,2	361,5	100,0	261,8	72,4	99,7	27,6
Illes Balears	416,1	100,0	295,7	71,1	120,4	28,9	415,2	100,0	296,6	71,4	118,5	28,6
Illes Canàries	788,7	100,0	491,2	62,3	297,5	37,7	744,8	100,0	493,4	66,2	251,5	33,8
Cantàbria	208,3	100,0	148,2	71,1	60,1	28,9	208,3	100,0	151,5	72,8	56,7	27,2
Castella-la Manxa	835,7	100,0	607,6	72,7	228,1	27,3	663,3	100,0	454,9	68,6	208,4	31,4
Castella Lleó	667,3	100,0	439,5	65,9	227,8	34,1	827,6	100,0	613,5	74,1	214,1	25,9
Catalunya	2.933,0	100,0	2.238,3	76,3	694,7	23,7	2.910,8	100,0	2.292,8	78,8	618,0	21,2
Com. Valenciana	1.826,1	100,0	1.200,7	65,8	625,4	34,2	1.835,5	100,0	1.245,1	67,8	590,4	32,2
Extremadura	323,1	100,0	190,1	58,8	133,0	41,2	323,5	100,0	200,2	61,9	123,3	38,1
Galícia	922,0	100,0	632,9	68,6	289,1	31,4	922,9	100,0	640,1	69,4	282,8	30,6
Madrid	2.639,6	100,0	1.977,0	74,9	662,6	25,1	2.671,1	100,0	2.048,1	76,7	623,0	23,3
Múrcia	524,9	100,0	315,1	60,0	209,9	40,0	517,1	100,0	326,0	63,0	191,1	37,0
Navarra	234,9	100,0	169,9	72,3	65,0	27,7	235,4	100,0	174,7	74,2	60,8	25,8
País Basc	793,4	100,0	570,4	71,9	223,0	28,1	801,3	100,0	582,9	72,8	218,3	27,2
La Rioja	114,9	100,0	86,1	74,9	28,8	25,1	116,3	100,0	90,3	77,6	26,0	22,4
Total	16.760,1	100,0	11.453,2	68,3	5.306,9	31,7	16.681,2	100,0	11.800,7	70,7	4.880,5	29,3

* Dades en milers.

Font: INE, enquesta de població activa.

QUADRE II-26. TAXES DE TEMPORALITAT DELS ASSALARIATS PER GÈNERE, ILLES BALEARS (2007-2008)

	Mitjana de 2007	Mitjana de 2008
Dona	27,5	30,1
Home	30,1	26,8
Total	28,9	28,6

Font: INE, enquesta de població activa.

QUADRE II-27. TAXES DE TEMPORALITAT DELS ASSALARIATS PER TIPUS DE JORNADA, ILLES BALEARS (2007-2008)

	Mitjana de 2007	Mitjana de 2008
Jornada completa	28,0	27,9
Jornada parcial	36,6	33,9
Total	28,9	28,6

Font: INE, enquesta de població activa.

Quant a les possibles diferències per gènere, s'observa com enguany les dones (30,1%) presenten una taxa de temporalitat més alta que la dels homes (26,8%). Cal remarcar que durant l'any 2008 la taxa de temporalitat femenina ha augmentat gairebé 3 punts, mentre que la taxa de temporalitat masculina ha baixat només 3,3 punts. La baixada de la taxa de temporalitat es relaciona amb la destrucció d'ocupació, que ha afectat els treballadors temporals, i no amb un augment de l'ocupació indefinida. (Vegeu el quadre II-26.)

Si analitzam la temporalitat segons el tipus de jornada, la taxa en la jornada parcial és sis punts més elevada que la que hi ha en el cas dels treballadors a jornada completa (amb referència a l'any 2007 aquesta diferència es retalla en 2,6 punts). La taxa de temporalitat ha disminuït especialment en el cas dels treballadors que tenen un contracte a jornada

parcial (2,7 punts), mentre que els que tenen un contracte a jornada completa es manté constant respecte a l'any passat (-0,1 punts). (Vegeu el quadre II-27.)

Una anàlisi de la temporalitat per grups d'edat ens mostra que les taxes més elevades es donen en els col·lectius més joves i, a mesura que augmenta l'edat del treballador, aquestes taxes es redueixen. En especial, s'ha de fer ressaltar el grup de treballadors d'entre 16 i 19 anys, que té la taxa més elevada (84,5%), com es reflecteix en el gràfic corresponent. (Vegeu el gràfic A II-8.)

1.2.4. ELS OCUPATS I ELS ASSALARIATS PER TIPUS DE JORNADA, PER SEXE I PER SECTOR ECONÒMIC

El 2008 el nombre de persones ocupades a jornada completa és de 457.146, de

manera que hi ha 1.396 ocupats més que l'any 2007 (un 0,30% més que l'any anterior). Així i tot, cal destacar que entre el col·lectiu masculí es registra un descens en el nombre d'ocupats, que en termes relatius suposa l'1,30% menys que el 2007. En canvi, entre el col·lectiu femení hi ha un augment de gairebé el 3%. Sobre el total d'ocupats a jornada completa, els homes tenen un pes del 61,3%, mentre que la presència de les dones és només del 38,7%.

En canvi, pel que fa als ocupats a jornada parcial hi ha un increment en relació amb l'any anterior, entorn d'un 0,63% de mitjana anual. En aquest grup, cal assenyalar que, quant a les dones, el nombre d'ocupades a jornada parcial ha augmentat en 1.201 durant l'any passat. Entre el col·lectiu masculí l'ocupació a temps parcial s'ha reduït en 869 persones.

Si només fem referència als ocupats assalariats, aquests percentatges en part varien, ja que els assalariats a jornada completa experimenten una disminució, de manera que hi ha 2.491 assalariats menys que l'any 2007 (un 0,7% menys que l'any anterior) i, pel que fa als assalariats a jornada parcial, es dona un augment en relació amb l'any anterior del 3,6% de mitjana anual.

En concret, entre els assalariats a jornada completa el descens es registra entre el col·lectiu masculí (amb el 3,7% menys que el 2007) i és per tant el col·lectiu femení el que, amb un augment del 3,9%, provoca que el volum de persones assalariades a jornada completa es man-

tingui en un nivell similar al de l'any anterior, tot i que registra una disminució en els seus efectius laborals. Quant als ocupats assalariats a temps parcial, el col·lectiu masculí disminueix un 5,24%, i el col·lectiu femení augmenta pel que fa al nombre de treballadores assalariades a jornada parcial el 5,53%.

Hem de destacar, un any més, una major presència de les dones en el treball a temps parcial (el 9,2% respecte al total de treballadors ocupats i el 10,5% respecte al total d'assalariats) que dels homes (amb el 2,3% i el 2,1% respectivament). D'altra banda, en el treball a temps complet, com s'ha comentat anteriorment, l'ocupació més elevada es dona en el col·lectiu masculí. (Vegeu el quadre II-28.)

Si analitzam la taxa de salarització, podem observar que la taxa corresponent a les dones és més elevada que la taxa prevista per als homes. En el cas de les Illes Balears, parlem d'una taxa del 76,7% en el cas dels homes i d'un 87,8% en el cas de les dones. Així, es pot comprovar la presència minoritària de les dones en l'activitat empresarial,¹⁷ que és de l'11,6% del total de les dones ocupades a la nostra comunitat autònoma, enfront d'un 22,9% en el cas dels homes.

D'altra banda, cal destacar, en relació amb la jornada parcial segons la variable sexe, que en els darrers anys a les Illes Balears la feina a temps parcial s'ha caracteritzat per estar concentrada fonamentalment en la població femenina (un 80,2%), i que ha augmentat fins al 83,1% en el cas dels assalariats en jor-

17. Es compten les categories següents: ocupador/a, empresari/ària sense assalariats o membre de cooperativa.

QUADRE II-28. OUPATS I ASSALARIATS PER TIPUS DE JORNADA I PER GÈNERE (2006-2008)*

	Ocupats				Assalariats				No assalariats			
	Jornada completa		Jornada parcial		Jornada completa		Jornada parcial		Jornada completa		Jornada parcial	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
Mitjana de 2006	277.025	165.575	11.450	41.925	214.361	143.276	7.792	36.110	62.664	22.299	3.658	5.815
Mitjana de 2007	283.950	171.800	11.250	41.025	223.405	147.823	8.262	36.584	60.545	23.977	2.988	4.441
Mitjana de 2008	280.284	176.862	10.381	42.226	215.087	153.650	7.829	38.608	65.197	23.212	2.552	3.618

* Milers de persones en mitjanes anuals.

Font: INE, enquesta de població activa.

nada parcial; circumstància que es pot interpretar com un senyal de més precarietat de l'ocupació femenina.

Amb freqüència s'ha defensat aquest tipus de jornada per a la dona per considerar que li permet compatibilitzar, en el cas de que així ho vulgui, la feina amb les seves responsabilitats familiars. No obstant això, cal constatar que en la majoria dels casos el recurs a aquesta forma de jornada és degut al tipus d'activitat que duu a terme, i que es converteix més en una imposició i, per tant, una forma de d'ocupació discriminatòria que s'ofereix a les dones, de manera que constitueix la causa i l'efecte de la segregació ocupacional (Carrasco i Mayordomo, 1997), que respon més a la necessitat o als interessos de l'ocupador que a la voluntat de les dones contractades.

Així doncs, les dades reflecteixen clarament aquesta realitat, ja que només un 4,3% dels homes ocupats a jornada parcial ho està per tenir cura d'infants o

malalts o bé per obligacions familiars; en canvi, en el cas de les dones aquest percentatge augmenta fins a arribar al 40,3% de les dones ocupades a jornada parcial.

A continuació, s'analitza l'evolució al llarg d'aquest darrer any de les persones ocupades i, entre aquestes, de les assalariades, en relació amb el sector d'activitat i amb el gènere. En el quadre II-28 s'observa que el 93,6% del total de dones ocupades ho està en el sector de serveis, mentre que en el cas dels homes aquesta xifra és del 59,60%. Això ens demostra que en el sector de serveis té una forta presència el col·lectiu femení. El cas contrari succeeix en els altres sectors d'activitat, en què la participació femenina és francament minoritària, a favor de la participació masculina, amb un volum d'efectius laborals molt més important.

Amb referència al sector de la construcció, com és habitual, la presència masculina hi és molt més important (el 96,2%

QUADRE II-29. OUPATS I ASSALARIATS PER SECTORS ECONÒMICS I PER SEXE, ILLES BALEARS (2007-2008)

	Ocupats				Assalariats			
	Homes		Dones		Homes		Dones	
	2008 (milers)	% var. 08/07	2008 (milers)	% var. 08/07	2008 (milers)	% var. 08/07	2008 (milers)	% var. 08/07
Total	290,7	-1,5	219,1	2,9	222,9	-3,8	192,3	4,3
Agricultura	7,2	-18,5	1,8	-20,0	3,9	-36,7	0,9	-5,3
Indústria	34,3	-12,7	9,2	-3,2	25,9	-16,0	7,0	-3,1
Construcció	76,0	-1,2	3,0	-19,7	58,1	-4,8	2,4	-17,2
Seveis	173,3	1,8	205,1	3,9	135,1	1,0	181,9	4,9

Font: INE, enquesta de població activa.

del total d'ocupats en la construcció). En el sector industrial, el percentatge d'homes ocupats és notablement superior al de dones en qualsevol dels règims (el 78,9% dels ocupats i el 78,7% en el cas dels assalariats). Finalment, el sector agrari i pesquer aglutina el 2,5% del total d'homes ocupats i el 0,8% en el cas de les dones ocupades.

Com a resum, cal comentar que el 2,5% del nombre total d'homes ocupats treballa en l'agricultura, l'11,8% en la indústria, el 26,2% en la construcció i el 59,6% en el sector de serveis. Aquests percentatges en el cas de les dones són del 0,8% en l'agricultura, del 4,2% en la indústria, de l'1,4% en la construcció i del 93,6% en els serveis. (Vegeu el quadre II-29.)

1.2.5. L'ATUR REGISTRAT I LES DEMANDES D'OCUPACIÓ

A les Illes Balears, l'any 2008 es va tancar amb 49.111 persones aturades, xifra que

suposa un augment en termes absoluts d'11.868 persones respecte a l'any anterior, i en termes relatius, del 31,9%. Per primera vegada en tota la història del registre de l'atur, el percentatge d'homes registrats com a aturats és superior al de les dones. Així doncs, el 52% d'aquestes persones són homes i el 48% restant són dones. L'atur masculí és el que experimenta l'augment més elevat, que és el doble respecte al 2007 (passa de 16.887 homes aturats durant el 2007 a 25.428 el 2008), mentre que les dones ho fan en un 16,4%. (Vegeu el quadre II-30.)

L'atur femení se centra en les dones d'entre 20 i 34 anys, que aglutinen el 41,4% del total de dones aturades. Per grups d'edat, s'observa que el 54,3% de les persones en situació d'atur tenen entre 25 i 44 anys, el 30,1% són majors de 45 anys i el 14,9% restant són menors de 25 anys. Si es comparen aquestes dades amb les de l'any 2006, es constata que hi ha un increment de l'atur registrat en tots els grups d'edat, tot i que el més significatiu

QUADRE II-30. EVOLUCIÓ DE L'ATUR REGISTRAT PER SEXE, ILLES BALEARS (1996-2008)

	Dones	Homes	Total
1996	22.069	18.171	40.240
1997	20.435	16.352	36.787
1998	19.204	14.080	33.284
1999	17.656	12.098	29.754
2000	17.501	11.619	29.120
2001	18.345	12.405	30.750
2002	20.007	15.399	35.406
2003	20.993	17.838	38.832
2004	21.019	18.308	39.327
2005	21.061	17.278	38.339
2006	20.125	16.009	36.134
2007	20.356	16.887	37.243
2008	23.684	25.428	49.111

Font: SOIB.

es produeix en el grup de majors de 45 anys (+4,5%), seguit del grup dels que tenen entre 25 i 44 anys (+3,1%). Finalment, els joves menors de 25 anys són els que experimenten l'increment més baix (+0,2%).

La distribució de l'atur segons el grup d'edat i per gènere mostra diferències entre els homes i les dones. L'atur femení és més jove que l'atur masculí. El 2007, el 59,3% de les dones aturades eren menors de 40 anys; per als homes, el percentatge se situava en el 58,1%. Per al col·lectiu de majors de 50 anys, la proporció és inversa, atès que en l'atur femení significa un 21,1% i en el masculí, un 24,1%.

L'any 2008, l'atur de llarga durada representa el 14,4% sobre el total de persones

aturades. L'atur de llarga durada no afecta de la mateixa manera les dones que els homes: així, les dones, el 2008, representen el 62,9% d'aquest col·lectiu, davant el 37,1% dels homes. Si ens fixam en el perfil de les persones en situació d'atur de llarga durada, podem dir que el 57% d'aquestes té 45 anys o més. Segons el nivell d'estudis, s'observa com gairebé el 15,3% no té estudis o només té estudis primaris. I, finalment, segons el sector econòmic, veiem com es produeix una forta concentració d'aquestes persones en el sector de serveis (79,4%). (Vegeu els quadres II-31 i II-32.)

Segons l'EPA, l'any 2008 el nombre d'aturats s'incrementa el 51,7% respecte al 2007 (passa de 38.100 aturats a 57.800, és a dir, hi ha 19.700 persones aturades

QUADRE II-31. ATUR DE LLARGA DURADA PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2008)

	Atur	Atur de llarga durada	%
Andalusia	602.888	172.385	28,6%
Aragó	48.230	9.490	19,7%
Astúries	52.843	16.357	31,0%
Illes Balears	49.111	7.092	14,4%
Illes Canàries	175.140	48.632	27,8%
Cantàbria	25.359	6.535	25,8%
Castella-la Manxa	115.531	26.220	22,7%
Castella i Lleó	123.345	35.687	28,9%
Catalunya	333.653	84.835	25,4%
Com.Valenciana	277.891	59.829	21,5%
Extremadura	84.530	29.160	34,5%
Galícia	162.512	59.031	36,3%
Madrid	281.045	64.300	22,9%
Múrcia	69.844	13.269	19,0%
Navarra	25.319	6.132	24,2%
País Basc	84.582	26.702	31,6%
La Rioja	12.807	2.550	19,9%
Ceuta	7.442	2.786	37,4%
Melilla	7.871	2.761	35,1%
Total d'Espanya	2.539.941	673.753	26,5%

Font: INEM.

QUADRE II-32. PERFIL DELS ATURATS DE LLARGA DURADA. ILLES BALEARS (2006-2008)

	2006	2007	2008
Total d'aturats de llarga durada	6.707	6.638	7.709
Homes	2.543	2.435	2.862
Dones	4.164	4.203	4.847
Menors de 25 anys	597	530	763
De 25 a 44 anys	2.270	2.183	2.559
45 anys i més	3.841	3.925	4.387
Sense estudis	34	33	35
Estudis primaris	554	945	1.149
Estudis secundaris	5.876	5.429	6.247

Continua

QUADRE II-32. PERFIL DELS ATURATS DE LLARGA DURADA. ILLES BALEARS (2006-2008)

	2006	2007	2008
Estudis universitaris	242	229	278
Agricultura	43	55	64
Indústria	563	485	499
Construcció	741	697	866
Serveis	5.186	5.248	6.123
Sense ocupació anterior	174	153	157
Mallorca	5.697	5.587	6.521
Menorca	313	342	407
Eivissa - Formentera	697	709	781

Font: INEM.

més que l'any passat). Si utilitzam com a font la simulació retrospectiva d'atur registrat amb els criteris SISPE, també es produeix un increment, tot i que menor: el 31,9% en relació amb l'any 2007. Segons aquesta font, enguany s'han registrat 49.111 persones aturades, davant les 37.243 de l'any anterior. [\(Vegeu el gràfic A II-9.\)](#)

L'atur registrat a la nostra comunitat correspon a tres categories: per un costat, hi ha un petit percentatge que, com per tot, correspon a l'anomenat «atur friccional», és a dir, una petita part d'atur residual que difícilment es pot evitar; un percentatge elevat que correspon a l'atur estacional —a causa de la nostra especialització productiva—, és a dir, el que varia segons l'activitat que hi ha en cada època de l'any, i un atur que ens permetem qualificar de «cíclic».

Si ens fixam en el col·lectiu de persones estrangeres, l'any 2008 es va tancar a les Illes Balears, com s'ha dit anteriorment, amb un total de 49.111 persones aturades, 12.884 de les quals eren estrangeres,

cosa que, en termes percentuals, implica el 26,2% del total de l'atur que s'ha registrat a les Illes. Hi ha un augment del nombre de persones estrangeres desocupades respecte a l'any 2007 (+4.405).

Del total de dones en situació d'atur l'any 2008, n'hi ha 5.084 que són estrangeres, és a dir, el 21,5% sobre el total de dones aturades a les Balears.

Sobre el total de persones estrangeres en situació d'atur, el 39,5% són dones; mentre que el 60,5% són homes. Segons la zona de procedència, el 68,1% són de països de fora de la UE, mentre que el 31,9% restant són procedents de països de la UE.

Les Balears són la comunitat autònoma amb la proporció més elevada de treballadors estrangers sobre el total de persones aturades de l'Estat. L'any 2008, les Illes Balears, amb el 26,2% d'aturats estrangers, eren la comunitat autònoma amb la proporció més important de treballadors estrangers en situació d'atur. Del total de treballadors i treballadores estrangers en

situació d'atur, 2.365 són procedents de països de la Unió Europea, la qual cosa, en termes relatius, representa el 33%. La resta, 4.799, procedeix de països de fora de la Unió Europea i representa el 67% del total d'estrangers aturats.

D'altra banda, les demandes de feina han trencat la tendència decreixent iniciada l'any 2004 i durant aquest 2008 han registrat un augment. En concret, hi ha un creixement del 25,7%. S'ha de tenir en compte que, tal com passa amb la variable de l'atur, aquestes tenen un fort comportament estacional, d'acord amb el de l'activitat principal de la nostra economia. (Vegeu el gràfic A II-10.)

1.2.6. LA CONTRACTACIÓ

La contractació feta l'any 2008 (381.455 contractes) trenca la tendència de creixe-

ment que s'inicià l'any 2004, ja que en termes absoluts es registren 59.188 contractes menys que l'any 2007, la qual cosa, en termes relatius, suposa una disminució del -13,4%. (Vegeu el quadre II-33.)

El 13,6% (51.968) varen ser contractes indefinits: 29.028 a temps complet, 8.524 a temps parcial i 14.416 varen ser fixos discontinus.

El nombre de contractes indefinits es redueixen un 12,6% respecte als que es varen subscriure al llarg del 2007. Els contractes indefinits a temps complet registren un descens del 20,9%. Els contractes indefinits a temps parcial cauen un 9,3% i els contractes fixos discontinus creixen un 8% amb relació a l'any 2007.

La resta de la contractació, el 86,4% (329.487), va ser de caràcter temporal, i disminueix el 13,6%, cosa que en termes

**QUADRE II-33. CONTRACTES REGISTRATS PER MODALITAT DE CONTRACTACIÓ:
ILLES BALEARS (2004-2008)**

	2004	2005	2006	2007	2008	Var. 08/07	Var. (%)
Contractes indefinits							
A temps complet							
Ordinaris	7.441	8.227	10.535	13.617	11.471	-2.146	-15,76
Conversió bonificat	7.644	8.432	18.164	2.578	266	-2.312	-89,68
Discapacitats (ordinaris i conversions)	265	223	288	311	208	-103	-33,12
Inicials bonificats	3.509	3.803	4.064	5.030	3.298	-1.732	-34,43
Conversió no bonificat	4.160	4.603	4.405	15.153	13.785	-1.368	-9,03
Subtotal a temps complet	23.019	25.288	37.456	36.689	29.028	-7.661	-20,88
A temps parcial	5.986	6.459	8.375	9.402	8.524	-878	-9,34
Fix discontinu	12.122	11.915	12.818	13.354	14.416	1.062	7,95
Subtotal: contractes indefinits	41.127	43.662	58.649	59.445	51.968	-7.477	-22

Continua

**QUADRE II-33. CONTRACTES REGISTRATS PER MODALITAT DE CONTRACTACIÓ:
ILLES BALEARS (2004-2008)**

	2004	2005	2006	2007	2008	Var. 08/07	Var. (%)
Contractes de durada determinada							
A temps complet							
Obra i Servei	78.627	85.164	95.475	96.678	78.740	-17.938	-18,55
Eventual per circumstàncies de la producció	160.275	171.006	177.472	173.399	141.876	-31.523	-18,18
Interinitat	20.776	21.515	22.119	23.033	25.714	2.681	11,64
Discapacitats	346	331	322	337	263	-74	-21,96
Altres	2.381	1.940	1.554	402	512	110	27,36
Subtotal: a temps complet	262.405	279.956	296.942	293.849	247.105	-46.744	-15,91
A temps parcial							
Temps parcial	75.986	78.472	81.154	83.424	78.680	-4.744	-5,69
Jubilació parcial	149	203	297	404	591	187	46,29
Relleu	63	93	137	194	183	-11	-5,67
Subtotal: a temps parcial	76.198	78.768	81.588	84.022	79.454	-4.568	-5,44
Subtotal: de durada determinada	338.603	358.724	378.530	377.871	326.559	-51.312	-13,58
Contractes formatius							
Formació	2.021	1.994	1.786	1.493	1.049	-444	-29,74
Pràctiques a temps complet	816	787	702	599	415	-184	-30,72
Pràctiques a temps parcial	272	247	200	141	131	-10	-7,09
Subtotal contractes formatius	3.109	3.028	2.688	2.233	1.595	-638	-28,57
Total de contractació	382.839	405.414	439.867	440.643	381.455	-59.188	-13,43

Font: SOIB.

absoluts suposa un volum de 51.312 contractes menys que l'any anterior. Així mateix, d'entre els contractes temporals registrats el 2008, el 75,7% (247.105) són contractes a temps complet.

Els contractes formatius registrats l'any 2008 —que únicament representen el 0,4% del total de contractes— es concreten en 1.595 contractes, i han estat 638

menys que l'any anterior, en què se'n registraren 2.233.

En el grup de contractes temporals, cal fer notar la importància, pel volum que tenen, dels contractes eventuais per circumstàncies de la producció, que són 169.006 (el 44,8%), i dels d'obra i servei, que sumen 94.848 contractes (el 25,2%). El 53,4% dels contractes de durada deter-

**ADDENDA II-1. CONTRACTACIÓ DE DURADA DETERMINADA REGISTRADA.
ILLES BALEARS (2008)**

	≤3 mesos	3-12 mesos	>12 mesos	Indeterminat	Total
Temps complet					
Obra i servei	12,92%	8,45%	1,14%	77,49%	100,00%
Eventual	67,43%	32,50%	0,01%	0,06%	100,00%
Interinitat	44,11%	5,55%	0,17%	50,17%	100,00%
Formació i pràctiques	0,00%	95,56%	4,44%	0,00%	100,00%
Altres	0,65%	30,32%	69,03%	0,00%	100,00%
Temps parcial	53,40%	20,42%	0,96%	25,22%	100,00%

Font: SOIB.

minada són per a un temps igual o inferior als 3 mesos; el 20,4% dels contractes tenen una durada compresa entre els 3 i els 12 mesos; el 0,96% tenen una durada superior als 12 mesos, i la resta, el 25,3%, són indeterminats. (Vegeu l'Addenda II-1.)

Analitzant el nombre de contractes registrats per sexe durant l'any 2008, la distribució a les Balears ha estat la següent: pel que fa a les dones, un total de 178.905 (47% sobre el total de contractació), i pel que fa als homes, un total de 201.805 (un 53% sobre el total de contractes). Respecte a l'any anterior, la contractació femenina ha disminuït en un 9,5% (gairebé 20.000 contractes menys que l'any passat), i la contractació masculina ho ha fet en gairebé 40.000 contractes menys amb relació al 2007 (un 16,4% menys que l'any anterior.)

Com hem dit, del total de contractes registrats a les Balears durant el 2008, el 13,6% han estat de caràcter indefinit. Per gènere, són les dones les que han registrat una proporció més elevada de contractació indefinida (8,8%), mentre que els homes s'han situat per sota de la mitjana de les Illes, amb un 7,6%.

Si ens fixam en les deu ocupacions que registren més contractació, no hi ha gairebé canvis respecte a anys anteriors pel que fa a l'estructura ocupacional del mercat de treball de les Illes Balears. Així doncs, es repeteix la concentració de contractes en unes poques ocupacions que es caracteritzen per ser de baixa qualificació i per estar englobades dins el sector de serveis i de la construcció.

D'una banda, les dones, un any més, han concentrat més del 48,2% de la contractació registrada durant el 2008 en tres ocupacions: personal de neteja (21,5%), cambres (14,0%) i dependents de comerç (12,7%).

D'altra banda, els homes han registrat la contractació més elevada en ocupacions relacionades amb la construcció: picapedrers (13,6%) i peons de la construcció (8,7%), i també en hoteleria i/o restauració: cambres (11,3%). (Vegeu el quadre II-34.)

El mercat de treball evoluciona, encara que molt lentament, cap a la integració de la dona en una situació cada vegada més equiparada a la de l'home; així i tot,

encara queda molt de camí per recórrer i el procés d'inserció de la dona és lent i difícil, sobretot si a partir dels registres de contractació analitzam en quines feines i en quins sectors d'activitat econòmica s'ocupen. S'ha de dir que, un any

més, majoritàriament, aquestes es col·loquen en el sector de serveis: personal de neteja d'hoteleria i d'oficines.

El salari mitjà de la nostra comunitat autònoma fou l'any 2006¹⁸ de 18.696,42 euros.

QUADRE II-34. LES 10 OCUPACIONS MÉS CONTRACTADES PER SEXE, ILLES BALEARS (2008)

	Absoluts	%	Acumulat
Dones			
Personal de neteja d'oficina i hotels	38.419	21,5	21,5
Cambres, bàrmans i assimilats	25.082	14,0	35,5
Dependents i exhibidores en tendes, magatzems	22.667	12,7	48,2
Cuiners i preparadores de menjar	7.186	4,0	52,2
Aux. administratives amb tasques d'atenció al públic	6.722	3,8	55,9
Taquígrafes i mecanògrafes	6.686	3,7	59,7
Auxiliars d'infermeria en hospitals	5.067	2,8	62,5
Animadores comunitàries	3.754	2,1	64,6
Recepcionistes d'establiment distint d'oficina	3.525	2,0	66,6
Infermeres	3.333	1,9	68,4
Total 10 ocupacions	122.441	68,4	
Total contractació dones	178.905		
Homes			
Picapedrers	27.520	13,6	13,6
Cambres, bàrmans i assimilats	22.873	11,3	25,0
Peons de la construcció d'edificis	17.506	8,7	33,6
Cuiners i preparadors de menjar	10.557	5,2	38,9
Personal de neteja d'oficina i hotels	9.732	4,8	43,7
Peons del transport i descarregadors	8.996	4,5	48,2
Dependents i exhibidors en tendes, magatzems	5.581	2,8	50,9
Taxistes, conductors d'automòbil, furgoneta	4.129	2,0	53,0
Peons d'indústries manufactureres	3.642	1,8	54,8
Conductors de camions	3.399	1,7	56,5
Total 10 ocupacions	113.935	56,5	
Total contractació homes	201.805		

Font: SOIB.

18. Darrera dada publicada per l'INE que recull les diferències salarials segons la variable sexe.

El salari mitjà femení fou el 87% del masculí, i som la tercera comunitat autònoma amb la menor diferència registrada. Així doncs, les Illes Balears tot i tenir un dels salaris mitjans més baixos, en comparació a la resta de comunitats autònomes, presenta una de les menors asimetries salarials entre homes i dones.

Aquest fet s'explica, entre altres motius, perquè hi ha una major proporció de dones treballant en el sector serveis, cosa que dóna lloc que els seus salaris no siguin tan inferiors —de fet, el sector amb la major diferència salarial entre sexes és la indústria, ja que les dones es concentren en ocupacions de menor remuneració i amb una major proporció d'ocupació a temps parcial— com els que es registren a la resta de sectors i a la majoria de comunitats autònomes.

Durant l'any 2008 es varen registrar a les Illes Balears un total de 129.057 contractes relatius a treballadors estrangers, la qual cosa representa el 33,83% del total de contractes registrats a les Balears. Amb referència als contractes a persones estrangeres, el 65,31% va correspondre a treballadors de fora de la UE, i la resta, el 34,7%, a treballadors europeus.

Així doncs, en relació amb l'any 2007, hi ha una disminució en termes absoluts de 14.196 contractes de treballadors estrangers, cosa que, en termes relatius, suposa una disminució del 9,9%. El descens es produeix de manera més important entre el grup de treballadors de fora de la UE —amb l'11,34% menys—; en canvi, entre els treballadors de la UE aquesta disminució és inferior, amb el 6,03% menys (quan l'any passat registrà un augment del 34,8%). (Vegeu el quadre II-35.)

1.2.7. LES ACCIONS FORMATIVES I L'OCUPACIÓ

Durant l'any 2008 la Unió Europea ha actualitzat les orientacions integrades per a les polítiques d'ocupació dels Estats membres. Aquestes orientacions —fetes amb una previsió de validesa de tres anys— no introdueixen canvis substancials de les directrius de l'any 2005 i per tant insisteixen en la prioritat d'augmentar les inversions en capital humà, per tal de millorar l'educació i les qualificacions.

Per una altra banda, atès la intensitat de la crisi en els mercats de treball europeus, també s'aprova el Pla europeu de recuperació econòmica. En aquest pla es fixa,

QUADRE II-35. NOMBRE DE CONTRACTES REGISTRATS A TREBALLADORS ESTRANGERS A LES BALEARS I A ESPANYA PER ZONES DE PROCEDÈNCIA (2008)

	Illes Balears		Espanya	
	Absoluts	%	Absoluts	%
Unió Europea	44.765	34,7	998.393	27,5
No UE	84.292	65,3	2.633.304	72,5
Total	129.057	100	3.631.697	100

Font: INEM-SOIB.

entre d'altres prioritats, "la posada en marxa de polítiques centrades en mesures d'activació, de reciclatge professional i de millora de les qualificacions, considerades d'importància vital per fomentar l'ocupabilitat i aconseguir una ràpida reinserció professional de les persones acomiadades i evitar l'atur de llarga durada".

A Espanya, el Govern de l'Estat, en consonància amb la Unió Europea i una bona part del països europeus, va aprovar al llarg de l'any 2008 diverses mesures amb l'objectiu de reactivar l'activitat econòmica i l'ocupació. Aquest paquet de mesures és conegut com a Pla E.¹⁹, del qual destaca, pel que fa a la formació per a l'ocupació, el Pla extraordinari de mesures d'orientació professional i d'inserció laboral. Aquest pla es concretà en el Reial decret llei 2/2008, i per la aplicació a les Illes Balears li corresponen 947.506.99 euros²⁰ a l'any 2008. Algunes d'aquestes mesures es reforcen amb pressupostos propis de la CAIB en l'anomenat Pla de Reactivació de l'Ocupació de les Illes Balears (PROIB).

El 24 de juliol del 2008 se signen per part de UGT, CCOO i CAEB i el Govern, l'Acord de concertació en matèria d'ocupació i l'Acord sobre Capital Humà: dos documents que són part del Pacte per la Competitivitat, l'Ocupació i la Cohesió Social a les Illes Balears i que el CES valora com a molt positius. (Vegeu la col·laboració especial al final d'aquest capítol)

En el primer dels acords es pacta la realització d'un pla integral per a la implementació efectiva dels diferents instruments del Sistema Nacional de Qualificacions Professionals²¹ i en el segon hi ha tot un seguit de mesures per a la millora de la qualitat del sistema educatiu i formatiu, per desenvolupar el sistema de competències bàsiques per a l'aprenentatge permanent, i l'impuls al Sistema Nacional de les Qualificacions i la Formació Professional a les Illes Balears.

Durant l'any 2008 la Conselleria de Treball i Formació ha engegat iniciatives per un valor superior a 34 milions d'euros²². (Vegeu el quadre II-36.)

Aquesta formació es caracteritza per ser una peça clau de l'estratègia de formació permanent, ja que permet desenvolupar accions que tenen com a objectiu principal donar resposta de manera ràpida a les necessitats d'adquisició o d'actualització de noves qualificacions i competències (imprescindible en un mercat de treball en què els canvis tecnològics accelerats, la major competència, etc. provoquen modificacions importants en l'organització del treball, i inclús en els continguts dels llocs de feina). Aquesta característica la converteix també en un instrument fonamental de les polítiques actives d'ocupació de millora de l'ocupabilitat de la població activa.

19. Per més informació vegeu: www.plane.gob.es

20. Ordre TIN/1940/2008, de 4 de juliol.

21. El SNQP es defineix a la Llei orgànica 5/2002, de 19 de juny, de les Qualificacions i de la Formació Professional.

22. Ens referim aquí a les iniciatives de la CAIB, ja sigui amb partides finalistes referides per l'Estat o per fons propis. No es comptabilitzen aquí les iniciatives pròpies de l'Administració de l'Estat.

QUADRE II-36. ACCIONS FORMATIVES A LES ILLES BALEARS (2008)

Tipus de convocatòria	Col·lectiu	Import
Fons propis per a entitats signants Contracte Programa	Desocupats prioritàriament > 45 anys, joves desocupats, discapacitats, col·lectius amb risc d'exclusió, actius dones, millora de gestió empresarial	4.045.020,00
Fons propis per a entitats no signants Contracte Programa	Desocupats, joves desocupats, actius.	1.355.000,00
Escoles taller, cases d'oficis i tallers d'ocupació	Desocupats	6.364.415,00
Prioritàriament Ocupats	60% ocupats màxim 40% desocupats	8.426.842,00
Prioritàriament Desocupats	60% Desocupats 40% ocupats	9.700.000,00
Formació de persones amb necessitats formatives especials	Persones amb necessitats formatives o dificultats per a la inserció professional que participin en processos d'acompanyament	2.500.000,00
Formació cofinançada per la FSE dirigida a centres i entitats de formació	Prioritàriament Desocupats	1.076.000,00
		33.467.277,00
Ajuts i beques		
Resolució per presentar sol·licituds d'ajuts per a escoleta i custòdia	Alumnat d'accions formatives emmarcades en l'Acord de col·laboració amb la Conselleria de Turisme o dins resolució de concessió d'ajuts a Globalia	60.000,00
Beques per a pràctiques en empreses "Posa't a prova"	Estudiants universitaris, titulats l'any anterior, desocupats, actius	600.000,00
TOTAL		34.127.277,00

Font: elaboració pròpia.

1.2.8. DONA I MERCAT DE TREBALL

La igualtat entre homes i dones és un dels objectius essencials de la UE que es recull també en l'Estratègia per al creixement i l'ocupació. En efecte, l'Estratègia de Lisboa recull com a objectiu prioritari la

millora, tant quantitativa com qualitativa, de l'ocupació femenina. En aquest sentit, i segons les dades exposades en els apartats d'aquesta memòria i en les memòries dels anys anteriors, les Illes Balears presenten avanços continuats pel que fa a la participació de les dones en el mercat laboral.

Com s'ha anat analitzant al llarg de les distintes Memòries del CES, les últimes dècades han estat testimoni de profundes transformacions que afecten l'àmbit socioeconòmic de la dona. La progressiva incorporació de la dona en aquest àmbit ha suposat una alteració dels esquemes tradicionals. De fet, com ja es recull en l'apartat corresponent, la taxa d'activitat femenina l'any 2008 a les Balears és del 56%, amb un augment d'1,6 punts respecte al 2007, augment que, a més a més, es confirma any rere any i posa de manifest el fet que cada vegada hi ha més dones actives, disposades a entrar en el mercat laboral i a treballar fora de la llar.

A més, en el cas de les Illes Balears, el pes del sector de serveis i, més concretament, les activitats vinculades al turisme i a l'Administració pública, han afavorit històricament una major taxa d'ocupació femenina, que enguany se situa en el 50%. No obstant això, tot i l'evolució favorable que registren les dades sobre la dona quant a població femenina activa i ocupada, encara no s'han equilibrat les diferències que hi ha en els nivells de participació entre homes i dones. L'any 2008, la taxa d'ocupació femenina se situa en un 49,9%, a 16,5 punts percentuals de la taxa masculina, que és del 66,4%, i lluny del 60% que marca l'objectiu de Lisboa per al 2010. Pel que fa a la taxa d'atur, en el cas de les dones té una incidència del 10,9%, mentre que en el cas dels homes la taxa és del 9,7%. Des d'un punt de vista temporal, i per comparació a les

dades de l'any 2007 (vegeu el quadre II-37), l'ocupació masculina baixa i la femenina no presenta variacions significatives. En el cas de l'atur, enguany s'ha de destacar un canvi de tendència en relació amb la població aturada femenina, ja que durant l'any 2008 se n'ha reduït el percentatge sobre el total, i també ha disminuït l'evolució d'aquesta taxa, que ha passat d'una situació en la qual multiplicava per 1,5 la taxa masculina (el 8,6% davant el 5,9%) a situar-se poc més d'un punt per sobre de la taxa d'atur masculina (el 10,9% enfront del 9,7%). En qualsevol cas, a l'hora d'analitzar l'evolució més recent dels indicadors de participació en el mercat de treball, i sobretot la disminució de les diferències entre les taxes masculines i femenines —bretxa de gènere—, s'ha de tenir present que la conjuntura de crisi actual, observable ja de manera molt clara en les dades referides al darrer trimestre del 2008, ha afectat de manera molt directa sectors productius molt masculinitzats com ara la construcció. De fet, la taxa d'ocupació femenina no ha pujat i la taxa d'atur és l'any 2008 més elevada que no el 2007. (Vegeu quadre II-37.)

La millora quantitativa observada en els darrers anys no suposa, per tant, una desaparició de la bretxa de gènere. Tampoc no suposa la igualtat en l'ocupació²³ en altres aspectes tan importants com són la remuneració, la segregació sectorial i ocupacional i la presència de les dones en llocs directius. A més, i pel que fa a la modalitat d'ocupació, hem vist com hi ha entre els

23. La igualtat entre homes i dones és una de les dimensions de la qualitat del treball definides per la Comissió Europea i que s'analitza a partir dels indicadors de remuneració, segregació sectorial i ocupacional i presència de les dones en llocs de responsabilitat. A més la Comissió considera la modalitat de contractació com a dada rellevant per analitzar les diferències de gènere entre ocupació masculina i femenina.

**QUADRE II-37. TREBALLADORS OCUPATS SEGONS EL GRUP PROFESSIONAL
A LES ILLES BALEARS (2008)**

	Dones	Homes
Forces Armades	0,1%	0,3%
Direcció d'empreses i Administració pública	6,7%	11,0%
Tècnics i professionals científics i intel·lectuals	9,8%	6,2%
Tècnics i professionals de suport	8,4%	9,0%
Empleats administratius	18,4%	6,8%
Treballadors dels serveis de restauració, personals, protecció i venedors de comerç	30,6%	12,7%
Treballadors qualificats en agricultura i pesca	0,5%	2,7%
Arts i treballs qualificats de la indústria manufacturera, construcció i mineria	1,3%	33,6%
Operadors d'instal·lació i maquinària, i muntadors	1,4%	9,7%
Treballadors no qualificats	22,8%	8,0%
Total	100,0%	100,0%

Font: INE-EPA.

dos sexes una gran diferència en les taxes d'ocupació parcial, fet que des d'una perspectiva de gènere, i segons la Comissió de la UE, es relaciona amb el manteniment d'estereotips i amb el (menor) valor atribuït a l'ocupació de la dona.

La comparació de les estructures ocupacionals per sector d'activitat i per tipus d'ocupació ens mostra que les dones presenten més concentració sectorial i ocupacional que no els homes i que les dones estan més representades en sectors i branques d'activitat relacionades tradicionalment amb treballs fets per dones.

De fet, la presència de les dones en el mercat laboral és particularment important en el sector de serveis, que comprèn el 94,2% del total de població ocupada femenina (el pes del col·lectiu masculí és del 60%).

L'anàlisi de la població ocupada segons el sector i la branca d'activitat²⁴ ens mostra que dos terços de les dones ocupades estan concentrades en cinc d'aquestes branques, que són: comerç, serveis personals i domèstics,²⁵ educació i sanitat. En aquestes branques d'activitat les dones estan ocupades en un rang bastant reduït d'ocupacions: dependenta de comerç, netejadora, empleada administrativa, tre-

24. La concentració per sector o branca d'activitat és un indicador de segregació horitzontal i mesura el grau de polarització de les dones i/o els homes en certs sectors i o branques específiques d'activitat.

25. Cal observar que els contractes de serveis domèstics no es registren en el SOIB.

balladora qualificada del sector de serveis i professions de grau mitjà (mestres i infermeres), que són les més feminitzades.

Si centrem l'anàlisi en les diferències ocupacionals segons la variable sexe, podem observar que són un dels aspectes que reflecteixen la segregació de les dones dins el mercat de treball i, per tant, el seu accés desigual al mercat laboral. Així, la segregació ocupacional es configura com un dels aspectes que contribueix a la discriminació salarial.

Pel que fa a la segregació ocupacional horitzontal, implica una taxa menor d'ocupació de les dones en certs sectors, com la indústria, la tècnica, la informàtica, etc. s'observa que hi ha més concentració de dones que ocupen els llocs de feina menys qualificats. Concretament, el 22,8% de les dones ocupades es troben en aquesta categoria, mentre que en el cas dels homes la proporció és del 8%. A més, en el cas de les dones destaca una concentració del 30,6% de l'ocupació en la categoria de treballadors de serveis de restauració, personals, protecció i venedors de comerç, categoria que es relaciona amb ocupacions tradicionalment femenines. En el cas de la categoria superior, com és la direcció d'empreses i Administració pública, els homes hi estan més concentrats (11%) que no les dones (6,7%), tot i que en la categoria de tècnics i professionals científiques i intel·lectuals la concentració és major en el cas de les dones (9,8%) que no en el cas dels homes (6,2%). Si es pren en consideració

l'ocupació, cal dir que el 57% dels llocs de direcció estan ocupats per homes. Així doncs, es pot observar en les dades sobre població ocupada per gènere i professió, com el percentatge de dones que ocupen llocs de feina qualificats, per ordre d'importància, és el següent: el 30,6% de les dones estan ocupades a serveis, comerç i atenció de persones, serveis de restauració i protecció; el 22,8% estan ocupades com a treballadores no qualificades; el 18,4% són treballadores de tipus administratiu; el 9,8% són tècniques i professionals científiques i intel·lectuals; el 8,4% són tècniques i professionals de suport; i, finalment, el 6,7% es troben dins el grup de direcció d'empreses i administració pública. (Vegeu el quadre II-37.a i II-37.b).

Per altra banda, dins la segregació ocupacional vertical²⁶ podem observar com cada vegada hi ha menys espais sense dones. Malgrat això, continua havent-hi diferències en tots els nivells de treball. La discriminació també és diferent segons els sectors professionals i les característiques de l'empresa (si és pública o privada; si és gran, petita o mitjana). Aquesta desigualtat és major en els nivells alts de responsabilitat en els escenaris públics. Quan s'analitzen els vèrtexs jeràrquics de les organitzacions es veu una clara segmentació; en els nivells alts de responsabilitat hi ha menys dones.

Un altre indicador de les desigualtats entre homes i dones en el mercat laboral és que la contractació a temps parcial, inclosa la que no es produeix per voluntat

26. La segregació vertical es refereix a la posició i la concentració de dones i homes en graus i nivells específics de responsabilitat i lloc de feina tenint en compte el tipus d'ocupació.

QUADRE II-37A. TREBALLADORS OCUPATS EN LA DIRECCIÓ D'EMPRESES I L'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA SEGONS LA SITUACIÓ PROFESSIONAL A LES ILLES BALEARS (2008)

	Dones	Homes
Empreses amb assalariats	41,4%	58,2%
Treballadors independents o empreses sense assalariats	45,2%	23,0%
Membres de cooperativa	0,0%	0,2%
Ajuda en empresa o negoci familiar	0,0%	0,4%
Assalariat públic	0,2%	2,1%
Assalariat privat	13,2%	16,1%
Altres	100,0%	100,0%
Total	100,0%	100,0%

Font: INE-EPA.

QUADRE II-37B. TREBALLADORS OCUPATS EN LA DIRECCIÓ D'EMPRESES I L'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA PER GÈNERE I PER SITUACIÓ PROFESSIONAL A LES ILLES BALEARS (2008)

	Dones	Homes	Total ²
Empreses amb assalariats	24,5%	75,5%	100,0%
Treballadors independents o empreses sense assalariats	47,2%	52,8%	100,0%
Membres de cooperativa	0,0%	100,0%	100,0%
Ajuda en empresa o negoci familiar	0,0%	100,0%	100,0%
Assalariat públic	5,0%	95,0%	100,0%
Assalariat privat	27,3%	72,7%	100,0%
Total¹	31,3%	68,7%	100,0%

1. Calculat sobre la variable gènere (% vertical).

2. Calculat sobre la variable situació professional (% horitzontal).

Font: INE-EPA.

pròpia, es converteix en un dels trets específics de l'ocupació femenina. Aquesta modalitat de contractació presenta, en efecte, valors molt diferenciats segons la variable sexe. Com ens mostra l'EPA, la taxa de parcialitat és entre els homes del 3,58%, mentre que entre les dones ocupades és del 19,35%. A més, ens trobam davant una feminització de la parcialitat, ja que de cada 10 persones

ocupades a temps parcial 8 són dones (EPA, mitjanes del 2008). Així, l'any 2008 hi ha hagut 10.400 homes ocupats a temps parcial enfront de 42.200 dones. Analitzat des d'una perspectiva de gènere, la feminització de la parcialitat indica que la conciliació de la vida personal i laboral recau més sobre les dones, la qual cosa contradiu les recomanacions de la Comissió UE, que considera que les

mesures de flexibilitat han de ser un instrument per avançar en la coresponsabilitat i en la igualtat entre l'ocupació masculina i femenina.

Les dades de l'INE-EPA per al 2008 ens mostren que hi ha obstacles perquè no es reconegui la capacitat de les dones en igualtat de condicions que la dels homes (de fet, a les Balears el 68,7% dels càrrecs de direcció estan ocupats per homes). De fet, aquest conjunt d'obstacles s'anomena «sostre de vidre», perquè no és una restricció expressa a les lleis. Les dades de l'EPA per a l'any 2008 relatives a dones directives, empresàries i nivells alts de categoria professional indiquen que el major percentatge de dones que exerceixen llocs directius està situat en la gerència d'empreses sense assalariats/des o com a treballadores independents (45,2%), normalment petites empreses familiars dedicades a l'hoteleria o treballadores autònomes; seguida per la gerència d'empreses amb treballadors/es (41,4%), petites empreses de caire també familiar, sobretot dedicades al comerç; seguides finalment per els llocs que ocupen com assalariades privades (13,2%).

La Llei orgànica 3/2007, per a la igualtat efectiva entre dones i homes, preveu, entre altres mesures, la negociació de plans d'igualtat la finalitat dels quals és diagnosticar la situació d'empreses i les administracions públiques en relació amb l'aplicació del principi d'igualtat d'oportunitats entre homes i dones i establir les mesures oportunes per tal de corregir les possibles desigualtats que es detectin. A les Balears, durant el 2008, s'han començat a fer passes per negociar plans

d'igualtat tant en els casos en què és d'obligat compliment (com ara les administracions públiques o les empreses de més de 250 treballadors i/o treballadores) i per donar incentius (amb una línia de subvencions de la Direcció General de Responsabilitat Social Corporativa) a les petites empreses que no estan obligades a complir aquesta llei.

1.3.

LA NEGOCIACIÓ COL·LECTIVA

Primer analitzam comparativament la negociació col·lectiva de les Illes Balears en relació amb les altres comunitats autònomes i, a continuació, especificam les característiques de la nostra negociació col·lectiva.

1.3.1. ANÀLISI COMPARADA DE LES BALEARS EN RELACIÓ AMB ESPANYA

L'anàlisi comparada de la negociació col·lectiva a les Illes Balears es fa tenint en compte les dades de registre de convenis que centralitza estadísticament el Ministeri de Treball i Afers Socials. El quadre II-38 s'ha de considerar com una «fotografia fixa» dels convenis que s'han registrat durant l'any 2008 en els diferents registres autonòmics, els quals, finalment, es reflecteixen en aquest quadre, que no ens indica tota la realitat de la negociació col·lectiva de les Illes Balears. A partir de la lectura del quadre podem saber, com a màxim, si durant l'any 2008 s'han negociat, s'han formalitzat o s'han registrat molts o pocs convenis col·lectius a les Illes

Balears, i si són un nombre igual, inferior o superior al de l'any 2007. El quadre no ens indica, però, el nombre total de convenis col·lectius negociats, formalitzats i registrats que tenen vigència efectiva durant l'any 2008. Per saber quins són els convenis que tenen vigència efectiva, és necessari recórrer als butlletins oficials de la comunitat autònoma i indagar sobre les vigències temporals dels convenis, els quals poden estar publicats en anys anteriors però estendre la vigència durant l'any que comentam.

Així doncs, a partir de la lectura del quadre en relació amb el de l'any 2008, veiem que el total de convenis registrats el 2008 és de seixanta-dos, mentre que el 2007 va ser de cinquanta-set. Així mateix, quaranta-quatre convenis del total registrat el 2008 són d'empresa, mentre que divuit són d'un altre àmbit, a diferència de l'any passat, que eren, respectivament, trenta-vuit i dinou. Això ens demostra que durant el 2008 el nombre de convenis registrats ha augmentat en cinc unitats respecte a l'any 2007, i que aquest nombre de convenis és inferior a la mitjana estatal, ja que significa l'1,17% del total de convenis subscrits i registrats a tota Espanya. (Vegeu el quadre II-38.)

1.3.2. LA NEGOCIACIÓ COL·LECTIVA A LES ILLES BALEARS

El 2008 a les Illes Balears hi ha noranta-set convenis col·lectius propis, és a dir, convenis que s'han negociat i s'han formalitzat a la nostra comunitat i que són vigents

durant aquest any, amb independència de l'inici de la vigència.²⁷ Aquests pactes afecten aproximadament 60.000 empreses i més de 254.000 treballadors. Vint-i-nou d'aquests són convenis de sector i seixanta-vuit, d'empresa. A la resta de l'Estat el total de convenis que s'han tancat és de 5.304, dels quals 3.990 són d'empresa.

En els quadres II-39 i II-40 es fan constar tots els convenis col·lectius de les Illes Balears i s'hi separen els d'àmbit superior a l'empresa (quadre II-39) respecte als d'àmbit empresarial o inferior (quadre II-40). Com podem veure, s'hi expressa la vigència del conveni, la data en què es publicà en el BOIB, el número de BOIB, el nombre de treballadors i d'empreses que afecta, la jornada i l'increment de retribució.

Si, a més a més, es té en compte la negociació col·lectiva o d'empresa d'àmbit estatal, la pràctica totalitat de la població laboral està inclosa en l'àmbit funcional d'algun conveni col·lectiu, per la qual cosa són pocs els sectors d'activitat i les empreses que no tenen regulades les relacions de treball amb un conveni col·lectiu. Així, cal remarcar que la cobertura real de la negociació col·lectiva a la nostra comunitat és notablement superior a la que reflecteixen els convenis autonòmics. És així, especialment, perquè activitats que arriben a un gran nombre de treballadors i que afecten moltes d'empreses estan cobertes per convenis col·lectius estatals, que no són computats en l'estadística regional. Per tal que ens fem una idea de quins són els principals sectors i

27. S'han computat únicament els textos articulats complets dels convenis col·lectius, i s'han exclòs del còmput les revisions salarials, els acords de les comissions paritàries d'aplicació i d'interpretació, els acords d'adaptació de convenis d'àmbits sectorials de la nostra comunitat autònoma o altres pactes o acords semblants.

QUADRE II-38. CONVENIS, TREBALLADORS AFECTATS I AUGMENT SALARIAL PACTAT SEGONS L'ÀMBIT FUNCIONAL PER COMUNITAT AUTÒNOMA (2008)

	Total convenis			Convenis d'empresa			Convenis d'altres àmbits		
	Convenis	Treballadors	Augment salarial (%)	Convenis	Treballadors	Augment salarial (%)	Convenis	Treballadors	Augment salarial (%)
Andalusia	806	1.358.358	3,70	633	107.100	3,25	173	1.251.258	3,74
Aragó	226	231.734	3,67	177	29.717	2,91	49	202.017	3,78
Astúries	126	143.307	3,24	97	22.138	2,53	29	126.169	3,37
Illes Balears	62	231.013	4,51	44	4.209	3,36	18	226.804	4,53
Illes Canàries	226	306.736	4,07	196	20.507	3,32	30	286.229	4,12
Cantàbria	140	95.203	2,97	106	12.356	2,86	34	82.847	2,98
Castella-la Manxa	220	284.983	3,55	151	12.515	2,96	69	272.468	3,57
Castella i Lleó	430	333.064	3,53	270	27.592	3,14	160	305.472	3,57
Catalunya	669	1.363.051	4,00	540	116.614	3,15	129	1.246.437	4,07
Com. Valenciana	375	912.458	3,55	252	35.650	3,23	123	876.808	3,56
Extremadura	86	176.778	3,48	58	6.152	2,85	28	170.626	3,50
Gàlícia	361	353.038	4,24	272	39.560	3,44	89	313.478	4,33
Madrid	318	856.210	4,26	259	60.767	3,09	59	795.443	4,35
Múrcia	102	222.109	3,70	60	5.262	3,84	42	216.847	3,70
Navarra	147	92.622	3,66	114	15.247	3,77	33	77.375	3,64
País Basc	412	279.087	4,88	336	53.490	4,08	76	225.597	5,08
La Rioja	70	36.889	3,73	51	5.293	2,71	19	31.596	3,89
Ceuta i Melilla	31	6.697	4,64	21	952	3,09	10	5.745	4,89
Entre Comunitats autònomes	497	3.632.687	3,00	353	449.286	3,15	144	3.183.401	2,97
Espanya	5.304	10.916.024	3,58	3.990	1.024.407	3,21	1.314	9.896.617	3,62

Dades el 31 de maig de 2008.

Començament dels efectes econòmics: gener-desembre de 2008.

Font: Ministeri de Treball i Afers Socials, estadística de convenis col·lectius de treball.

empreses regulats per convenis d'àmbit superior a l'autonòmic que tenen incidència a la nostra comunitat autònoma, podem esmentar-ne els següents: les agències de viatges, les arts gràfiques, les assegurances i les mútues d'accidents de treball, la banca privada, les benzineres, les caixes d'estalvis, les cooperatives de crèdit, el calçat, l'ensenyament privat (concertat i no concertat), els grans magatzems, la indústria química, la marina mercant, el personal laboral de l'Administració de l'Estat, el personal laboral de la Seguretat Social, la premsa i les agències de notícies, els ports de l'Estat i les autoritats portuàries i la seguretat privada. S'han d'afegir a aquests convenis sectorials els convenis d'empresa que tenen un àmbit estatal i que també tenen presència al territori de la comunitat autònoma, com, per exemple, les companyies aèries amb conveni propi, les companyies navilieres, les societats subministradores d'energia o les de telecomunicacions.

Pel que fa a les característiques bàsiques de la negociació col·lectiva a les Balears, s'ha de dir que una peça bàsica en l'estructura d'aquesta negociació són els convenis sectorials. Els convenis col·lectius d'aquest àmbit són aquells en què s'enquadren la immensa majoria dels treballadors i de les empreses inclosos en el procés de la negociació col·lectiva.

Els convenis col·lectius sectorials més significatius de la nostra comunitat autònoma, pel nombre de treballadors que ocupen i per les empreses que afecten, són els de l'hoteleria, la construcció i el comerç. D'entre aquests convenis, sobre-

surt el de l'hoteleria, ja que és el que té un camp d'aplicació personal més ampli: s'aplica, aproximadament, a més de 99.000 treballadors i afecta 10.225 empreses. L'àmbit personal dels pactes col·lectius de la resta de sectors amb una major incidència —que són la construcció i el comerç— és bastant inferior, ja que cadascun només inclou uns 50.000 treballadors. Al seu costat es troben els convenis que podem dir que regulen «sectors estratègics», és a dir, que si bé no afecten un nombre gaire important d'empreses i de treballadors —entre 3.000 i 8.000 treballadors— sí que tenen una gran importància en la nostra economia, fortament terciaritzada. Els més importants són els convenis col·lectius que regulen el sector del transport —de mercaderies i discrecional de viatgers— i el que regula el sector dels establiments sanitaris, del metall i de la neteja d'edificis i locals.

En els nostres convenis tradicionalment s'han inclòs clàusules d'articulació i de vertebració. Aquestes clàusules tenen una funció de connexió amb altres tipus de normes. Generalment, la connexió es fa amb els marcs normatius heterònoms corresponents: la llei o el reglament estatal laboral. En l'actualitat, veiem que hi ha una tendència a connectar i a vertebrar els convenis sectorials autonòmics amb els sectorials d'àmbit superior a la comunitat autònoma. Aquesta tècnica de vertebració dona com a resultat el fet d'establir una regulació uniforme en importants blocs de matèries —especialment en sectors com la construcció o els derivats del ciment—, en què hi ha un tractament autonòmic molt similar de totes les matèries reservades a l'àmbit estatal.

QUADRE II-39. CONVENIS COL·LECTIUS D'ÀMBIT SUPERIOR A L'EMPRESA, TREBALLADORS I EMPRESES AFECTADES, VIGÈNCIA, JORNADA I AUGMENT SALARIAL PACTAT. ILLES BALEARS (2008)

Denominació	Vigència	BOIB núm.	Treb. afec.	Empreses	Jornada	% Salarial
Begudes refrescants, xarops i orxates*	01-01-2003 - 31-12-2005	116, de 16-08-2003	452	8	1.811/any	IPC+ 2
Comerç	01-04-2006 - 31-03-2009	142, de 12-10-2006	50.000	20.000	1.789/any	4,7
Consignatàries de vaixells i agents de duanes de la CAIB*	01-03-2001 - 31-12-2003	62, de 24-05-2001	120	25	39/setmanal	4
Construcció	01-01-2007 - 31-12-2011	159, de 25-10-2007	54.238	8.035	1.746/any	3,5
Derivats del ciment de la CAIB	01-01-2007 - 31-12-2010	42, de 27-03-2008	1.610	112	1.736/any	3,4
Despatxos d'advocats de les Illes Balears	01-05-2006 - 31-12-2010	70, de 10-05-2007	2.000	800	1.780/any	IPCp + 1
Empleats de Notaries*	01-01-1992 - 31-12-1993	137, de 11-11-1993	190	54	1.827/any	5
Empreses org. joc del bingo	01-01-2008 - 31-12-2009	29, de 24-02-2009	256	9	1.792/any	3,9
Establiments sanitaris	01-01-2008 - 31-12-2011	77, de 28-05-2009	3.780	36	1.728/any	4
Estibadors portuaris (Eivissa)	01-04-2004 - 31-03-2009	135, de 13-09-2005	20	5	40/setmana	2,2
Estibadors portuaris (Maó)*	12-06-2002 - 12-06-2005	81, de 10-06-2004	20	4	40/setmana	1,74
Estipadors portuaris (Palma)*	10-04-2001 - 10-04-2006	85, de 17-06-2003	105	5	1.820/any	2
Exhibició cinematogràfica	01-01-2008 - 31-12-2010	161, de 15-11-2008	450	66	1.760/any	4,7
Feina al camp*	01-01-2002 - 31-12-2004	21, de 15-02-2003	2.200	1.500	40/setmana	5
Despatxos de Graduats Socials de la CAIB*	01-01-2003 - 31-12-2005	55, de 22-04-2004	600	300	1.789/any	4
Hoteleria	01-04-2005 - 31-03-2008	168, de 08-11-2005	98.025	8.984	1.776/any	2,8
	01-04-2008 - 31-03-2012	119, de 26-08-2008	99.258	10.225	1.776/any	5

continua

QUADRE II-39. CONVENIS COL·LECTIUS D'ÀMBIT SUPERIOR A L'EMPRESA, TREBALLADORS I EMPRESES AFECTADES, VIGÈNCIA, JORNADA I AUGMENT SALARIAL PACTAT. ILLES BALEARS (2008)

Denominació	Vigència	BOIB núm.	Treb. afec.	Empreses	Jornada	% Salarial
Indústria de la fusta i del moble de la CAIB	01-01-2007 - 31-12-2011	42, de 27-03-2008	3.306	728	1.752/any	3,3
Indústries de forn i pastisseria de la CAIB	01-01-2004 - 31-12-2008	169, de 10-11-2005	2.000	450	1.778/any	IPC+0,5
Indústries vinyícoles	01-01-2006 - 31-12-2008	78, de 01-06-2006	300	40	40/setmana	2,5
Laboratoris de pròtesis dentals de la CAIB*	10-10-2001 - 31-12-2003	140, de 22-11-2001	200	70	1.740/any	IPCp + 1
Lloguer de vehicles	01-01-2007 - 31-12-2010	187, de 18-12-2007	1.596	234	1.784/any	3
Marroquineria, confecció en pell i indústries afins de la CAIB	01-01-2006 - 31-12-2008	142, de 12-10-2006	125	42	1.768/any	IPCp + 0,30
Metall	01-01-2008 - 31-12-2008	126, de 09-09-2008	8.500	6000	1.770/any	4,5
Neteja d'edificis i locals	01-04-2005 - 31-03-2010	163, de 29-10-2005	6.927	300	1.755/any	4
Servei d'ajuda a domicili de la CAIB*	01-01-2004 - 31-12-2007	31, de 22-02-2005	1.000	15	40/setmana	4
Transport discrecional i turístic de viatgers per carretera de les Illes Balears	25-10-2007 - 31-12-2010	159, de 25-10-2007	2.758	70	1.800/any	4,5
Transport de malalts i accidentats en ambulància	01-01-2007 - 31-12-2010	139, de 15-09-2007	500	6	1.800/any	IPC+ 2
Transport de mercaderies	01-01-2008 - 31-12-2010	130 ext., de 17-09-2008	3.326	1.599	1.800/any	5
Transport regular de viatgers per carreteres de les Illes Balears	01-01-2007 - 31-12-2010	161, de 27-10-2007	275	21	1.794/any	IPC+ 1

* Convenis col·lectius amb vigència prorrogada.

IPC previst = IPCp

IPC real = IPCr

Font: Conselleria de Treball i Afers Socials

QUADRE II-40. CONVENIS COL·LECTIUS D'ÀMBIT EMPRESARIAL, ILLES BALEARS (2008)

Denominació	Vigència	BOIB núm.	Treb. afect.	Jornada	% salarial
Aeir, SL	01-02-2004 - 31-01-2007*	87, de 22-06-2004	15	40/setmana	No es preveu
Agama, SA	01-01-2007 - 31-12-2008	69, de 20-05-2008	23	40/setmana	IPCr
Calvià 2000 SA	01-01-2007 - 31-12-2011	11, de 22-01-2009	325	35/setmana	IPCr
Casino de Mallorca, SA	04-10-2005 - 31-12-2008	169, de 10-11-2005	128	39/setmana	IPCr
Casino Marítim, SA	01-01-2006 - 31-12-2008	116, de 17-08-2006	26	1.826/any	IPCrp
Cemex España, SA (Lloseta)	01-01-2006 - 31-12-2008	173, de 07-12-2006	116	1.752/any	Segons Conveni estatal
CESPA Ingeniería Urbana, SA, Formentera	01-01-2003 - 31-12-2007*	34, de 09-03-2004	17	1.734/any	IPCr + 1
Club Marítim San Antonio de la Playa	01-01-2005 - 31-12-2007*	74, de 14-05-2005	20	40/setmana	IPCr + 2
Club Nàutic S'Arenal	01-01-2009 - 31-12-2010	73 ext. de 20-05-2009	30	1.741/any	4,45
COBEGA, SA	01-01-2008 - 31-12-2010	68, de 09-05-2009	222	40/setmana	3,5
Comercial Citröen, SA	01-01-2008 - 31-12-2011	70, de 14-05-2009	65	1.760/any	IPCr + 1
Creu Roja Espanyola a les Illes Balears, personal laboral	01-01-2006 - 31-12-2008	113, de 24-07-2007	350	1.686/any	IPCr + 0,25
DHL Exel Supply Chain Spain, SLU	01-01-2007 - 31-12-2008	20, de 07-02-2009		1.800/any	IPCr + 1,25
Dornier S.A.	01-01-2007 - 31-12-2009	99, de 09-07-2009		1.731/any	IPCr + 0,75
Editora Balears, SA	01-01-2007 - 31-12-2009	23, de 14-02-2009		36/setmana	IPCr + 0,75
Editorial Paneurope, SLU	07-07-2007 - 31-12-2009	99, de 09-07-2009		36/setmana	IPCr + 0,76
Empresa General de Serveis ITV, SA	Signatura - 31-12-2011	99, de 09-07-2009		1.736/any	IPCr + 2
Emaya (Algües)	01-01-2004 - 31-12-2007*	126, de 09-09-2004	385	1.554/any	IPCr + 0,50
Emaya (Medi Ambient)	01-01-2004 - 31-12-2007*	104, de 27-07-2004	739	1.554/any	IPCr + 0,75
Empresa Funerària Municipal, SA	01-01-2005 - 31-12-2007*	98, de 28-06-2005	83	37,50/setmana	IPCr + 1
Empresa Municipal de Transportes de Palma (EMT)	01-01-2007 - 31-12-2010	78 ext. de 04-06-2008	563	1.575/any	IPCrp
EMSER 2002, SLU	01-07-2005 - 31-12-2007*	64, de 04-05-2006	44	37,50/setmana	IPC CAIB
Ferrocarril del Tren de Sòller	01-01-2006 - 31-12-2008	31, de 01-03-2007	95	1.526/any	IPCr + 1,25

continua

QUADRE II-40. CONVENIS COL·LECTIUS D'ÀMBIT EMPRESARIAL, ILLES BALEARS (2008)

Denominació	Vigència	BOIB núm.	Treb. afect.	Jornada	% salarial
Fomento de Construcciones y Contratas, SA (Menorca)	01-01-2007 - 31-12-2010	20, de 07-02-2009		1.700/any	IPC + 1
Fomento de Construcciones y Contratas, SA (Eivissa)	01-01-2005 - 31-12-2007*	38, de 16-03-2006	61	1.802/any	IPC + 0,67
Font Teix, SA	01-01-2005 - 31-12-2008	125, de 25-08-2005	49	1.792/any	IPC
Fundació Banc de Sang i Teixits de les Illes Balears	01-01-2007 - 31-12-2010	19, de 05-02-2009		1.526/any	IPC+0,5
Fundació Institut Socioeducatiu S'Estel	14-07-2006 - 14-07-2010	155, de 04-11-2006	78	35/setmana	Segons conveni
Fundació Pública de les Balears per a la Música	01-05-2006 - 30-04-2009	11, de 20-01-2007	83	35/setmana	IPC
Globalia, SLU	01-01-2006 - 31-12-2009	123, de 31-08-2006	45	1.800/any	IPCr
HERBUSA	01-01-2004 - 31-12-2007*	6, de 11-01-2005	109	1.768/any	IPCr
Hogar El Temple	01-01-2006 - 31-12-2008	3, de 01-07-2006	25	1.800/any	Segons conveni
Ilustre Colegio Notarial de las islas Baleares	11-11-2008 - 31-12-2010	26, de 19-02-2009		1.789/any	Segons conveni
Institut Balear de la Natura (IBANAT)	01-01-2007 - 31-12-2010	139, de 15-09-2007	366	35/setmana	IPC CAIB
Institut Balear d'Infraestructures i Serveis Educatius i Culturals (IBISEC)	01-01-2006 - 31-12-2008	126, de 07-09-2006	40	35/setmana	Segons conveni
Institut Municipal de l'Esport de l'Aj. de Palma (IME)	01-01-2005 - 31-12-2010	164, de 01-11-2005	99	35/setmana	Segons LPGE
Institut Municipal d'Educació i Biblioteques de Calvià (IMEB)	01-01-2007 - 31-12-2010	157, de 20-10-2007	95	35/setmana	Segons conveni
Institut Municipal d'Informàtica de Palma (IMI)	01-01-2004 - 31-12-2007*	41, de 12-03-2005	107	35/setmana	Segons LPGE
Kraft Foods España, SLU	01-01-2006 - 31-12-2007*	66, de 03-05-2007	170	1.760/any	No es preveu
La Vajilla Enériz, SA	01-01-2005 - 31-12-2008	98, de 28-06-2005	8	1.800/any	IPCp + 0,6
LIREBA Serveis Integrats, SL	01-01-2007 - 31-12-2009	73 ext, de 20-05-2009		1.598/any	IPCp + 0,30
Llar de Calvià, SA	24-12-2005 - 31-12-2009	56, de 18-04-2006	53	1.539/any	Segons conveni
Lluçmajor, Empresa Municipal de Serveis, SA (LLEMSA)	Signatura - 31-12-2007*	161, de 27-10-2007	366	37,5/setmana	Segons LPGE
LSG Sky Chefs España, SA (centres de treball Palma i Maó)	01-03-2006 - 29-02-2008	55, de 12-04-2007	64	1.776/any	3,7
McDonald's Sistemas de España	01-04-2005 - 31-03-2007*	125, de 25-08-2005	236	1.776/any	4

continua

QUADRE II-40. CONVENIS COL·LECTIUS D'ÀMBIT EMPRESARIAL, ILLES BALEARS (2008)

Denominació	Vigència	BOIB núm.	Treb. afect.	Jornada	% salarial
MERCAPALMA, SA	01-01-2004 - 31-12-2008	70, de 07-05-2005	35	1.712/any	IPCr
Patronat Municipal d'Escoles d'Infants de l'Aj. de Palma	01-01-2007 - 31-12-2010	87, de 13-06-2009		40/setmana	Segons conveni
Personal flota Transportes Marítims Alcudia, SA	01-01-2005 - 31-12-2007	112, de 28-07-2005	45	1.824/any	IPC
Personal laboral de l'Aj. d'Andratx	01-01-2005 - 31-12-2008	78, de 01-06-2006	50	1.537,20/any	Segons LPGE
Personal laboral de l'Aj. d'Artà	10-12-2006 - 09-12-2008	175, de 09-12-2006		1.575/any	IPC
Personal laboral de l'Aj. de Consell	01-01-2007 - 31-12-2009	31, de 28-02-2009		1.627/any	IPC CAIB
Personal laboral de l'Aj. d'Eivissa	Fins 31-12-2012	93, de 27-06-2009	57	1.575/any	Segons LPGE
Personal laboral de l'Aj. de Ferreries	24-02-2005 - 24-02-2008	144, de 29-09-2005	15	35/setmana	IPC
Personal laboral de l'Aj. de Muro	01-01-2008 - 31-12-2011	23, de 14-02-2009		40/setmana	IPC
Personal laboral de l'Aj. de Pollença	01-01-2004 - 31-12-2007*	187, de 28-12-2006	78	35/setmana	IPC CAIB
Personal laboral de l'Aj. de Sant Josep de la Talaia	01-01-2006 - 31-12-2007*	86, de 09-06-2007	46	37,5/setmana	No es preveu
Personal laboral de l'Aj. de Santa Maria del Camí	01-01-2007 - 31-12-2008	30, de 26-02-2009		35/setmana	Segons LPGE
Personal laboral de l'Aj. de Ses Salines	01-01-2008 - 31-12-2009	171, de 06-12-2008		37,5/setmana	Segons LPGE
Personal laboral de la CAIB	01-01-2005 - 31-12-2008	155, de 18-10-2005	1.659	35/setmana	IPC CAIB
Personal laboral del Consell Insular d'Eivissa i Formentera	24-04-2006 - 22-03-2010	131, de 19-09-2006	263	1.575/any	Segons LPGE
Personal laboral del Consell Insular de Menorca	Signatura - 31-12-2010	81, de 31-05-2007		1.519/any	IPC
Personal laboral Mancomunitat Intermunicipal Madaero Insular de Ibiza	01-01-2008 - 31-12-2010	26, de 19-02-2009		35/setmana	Segons LPGE
Personal laboral de la UIB	01-01-2005 - 31-12-2007*	121, de 16-08-2005	251	35/setmana	Segons LPGE
Rey Sol, SA	01-01-2007 - 31-12-2010	29, de 24-02-2009		36/setmana	IPCr
Salinera Española Eivissa	01-01-2008 - 31-12-2009	70, de 14-05-2009	19	1.752/any	Segons conveni
Televisió de les Illes Balears, SA	01-07-2008 - 31-12-2012	68, de 09-05-2009		40/setmana	IPC CAIB
Tírme, SA	01-01-2005 - 31-12-2009	127, de 30-08-2005	236	1.672/any	IPC + 0,5
UTE R. Bosch, V. Alles i G. Pons (Ciutadella de Menorca)	01-01-2007 - 31-12-2010	77, de 03-06-2008	25	1.693,50/any	IPC + 2

* Convenis col·lectius amb vigència prorrogada.

IPC previst = IPCp

IPC real = IPCr

Font: Conselleria de Treball i Afers Socials.

Quant a la negociació col·lectiva en l'àmbit de l'empresa, tendeix a fer perdurar la unitat de negociació constituïda, en considerar que el conveni d'empresa compleix una funció de millora sobre el conveni sectorial. Alguns convenis col·lectius d'àmbit empresarial estableixen connexions amb convenis d'àmbits superiors per tal de cobrir llacunes de regulació.

Pel que fa a les principals magnituds quantificables —és a dir, la retribució i la jornada—, cal dir que en els quadres II-39 i II-40 s'expressen els increments salarials assolits i la quantificació anual de la jornada —temps de treball i retribució directa i indirecta— dels nostres convenis

col·lectius sectorials. Se'n destaquen els aspectes següents:

a) Salaris

L'increment salarial mitjà ponderat pactat en els diferents convenis sectorials de les Illes Balears ha estat l'any 2008 del 4,51%, dada que s'inclou en el quadre II-38, percentatge que per comparació a Espanya respon a una estructura productiva distinta.

En el quadre II-41 s'observa com la mitjana del cost salarial per al conjunt nacional durant l'any 2008 se situà en 1.762,78 euros per treballador i mes. Per

QUADRE II-41. COSTS SALARIALS PER COMUNITAT AUTÒNOMA (2007-2008)

	Variació			
	2007	2008	Absoluta	%
Andalusia	1.498,48	1.589,75	91,27	6,09
Aragó	1.684,03	1.750,53	66,50	3,95
Astúries	1.662,11	1.750,88	88,77	5,34
Illes Balears	1.587,39	1.664,01	76,62	4,83
Illes Canàries	1.398,45	1.479,80	81,35	5,82
Cantàbria	1.547,26	1.609,36	62,10	4,01
Castella-la Manxa	1.475,03	1.553,98	78,95	5,35
Castella i Lleó	1.540,70	1.629,10	88,40	5,74
Catalunya	1.810,53	1.889,58	79,05	4,37
Com. Valenciana	1.485,90	1.569,95	84,05	5,66
Extremadura	1.361,21	1.447,53	86,32	6,34
Galícia	1.436,47	1.498,95	62,48	4,35
Madrid	2.006,33	2.096,61	90,28	4,50
Múrcia	1.411,90	1.498,32	86,42	6,12
Navarra	1.839,60	1.913,37	73,77	4,01
País Basc	1.949,48	2.064,96	115,48	5,92
La Rioja	1.541,17	1.622,23	81,06	5,26
Total d'Espanya	1.676,70	1.762,78	86,08	5,13

Font: INE, Enquesta trimestral de cost laboral.

a les Illes Balears, el salari mitjà del 2008 s'ha situat en 1.664,01 euros, amb una diferència de gairebé 99 euros respecte al total d'Espanya.²⁸ En relació amb l'any 2007, l'increment salarial que ha registrat el conjunt d'Espanya és del 5,13%. Les Illes Balears presenten un increment relatiu inferior per comparació a la mitjana estatal, concretament d'un 4,83%.

b) Jornada

A les Illes Balears, per fixar la jornada ordinària s'usen indistintament el mòdul setmanal i l'anyal i, a vegades, tot dos en un mateix conveni. Concretament, el 20,69% del total de convenis sectorials estableix la jornada màxima en termes setmanals; també el 24,18% ho fa en termes anuals, i el 55,17% restant utilitza el mòdul setmanal i l'anyal. La jornada anual mitjana pactada s'ha fixat en 1.777,96 hores, i la jornada mitjana en còmput setmanal, en 39,80 hores.

1.4.

CONFLICTIVITAT LABORAL I SOLUCIÓ EXTRAJUDICIAL DE CONFLICTES

1.4.1. L'ACTIVITAT DEL TRIBUNAL D'ARBITRATGE I MEDIACIÓ DE LES ILLES BALEARS (TAMIB)

El 12 de gener de 2005, la CAEB, CCOO i la UGT varen signar un acord de renova-

ció i potenciació del Tribunal d'Arbitratge i Mediació de les Illes Balears (TAMIB) que es va publicar en el BOIB de 3 de febrer de 2005. Aquest acord permet assumir les plenes competències en matèria de mediació i d'arbitratge de naturalesa laboral en l'àmbit de tota la Comunitat Autònoma de la Illes Balears. Per tant, la voluntat de substituir el Servei de Mediació, Arbitratge i Conciliació (SMAC) es converteix en un pacte que es començà a desplegar durant l'any 2005 i que es consolidà durant el 2006. En l'actualitat, el TAMIB és l'únic àmbit de solució de conflictes laborals i és el primer de tot Espanya amb aquesta conformació. Però a més, l'any 2007 el TAMIB, de conformitat amb l'article 2.1 de l'Acord de renovació i potenciació, en relació amb la disposició addicional primera, apartat cinquè, de la Llei 20/2007, d'11 de juliol, de l'Estatut del treballador autònom, que modifica el Text refós de la Llei de procediment laboral (aprovat per Reial decret legislatiu 2/1995, de 7 d'abril), ha assumit la competència per intervenir en els conflictes que es produeixen entre els treballadors autònoms i les empreses per a les quals presten serveis.

L'activitat del TAMIB al llarg del 2008 ha estat important i ha superat, notablement, la que va dur a terme l'any passat. El nombre total d'expedients tramitats el 2008 —és a dir, la xifra anual que resulta de sumar els expedients tramitats a l'oficina central i a les dues delegacions del Tribunal— és de 9.449 expedients, dels quals tots són de conciliació/mediació. A partir d'això podem dir que l'activitat del

28. D'acord amb la seva major especialització en activitats de serveis i turisme.

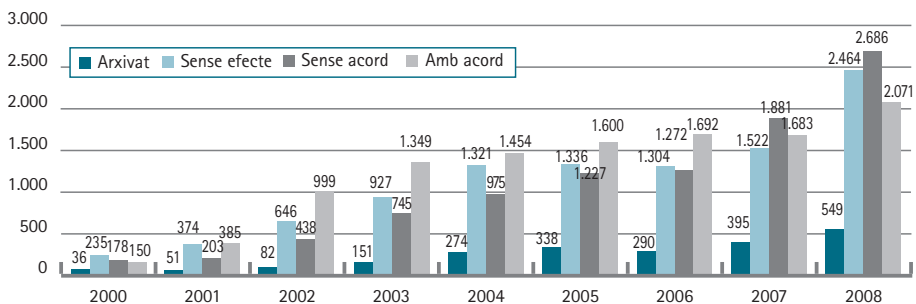
TAMIB, globalment considerada, s'ha incrementat en 2.875 expedients, és a dir, el 43,34%. D'aquests expedients, 9.377 corresponen a conflictes laborals individuals i 72 a conflictes col·lectius, davant les dades del 2007, en què constava que s'havien tramitat 6.550 procediments individuals i 42 expedients col·lectius.

La presentació de la sol·licitud de procediment de mediació al TAMIB té quatre formes possibles d'acabament, que són les següents: amb acord entre les parts, sense acord entre les parts, arxivament de la sol·licitud (normalment perquè la persona sol·licitant no compareix a la mediació) o intentat sense efecte (quan qui no compareix és la persona a la qual es fa la reclamació). Òbviament, la tramitació efectiva amb resultat només es pot atribuir als dos primers casos: amb acord o sense. Així doncs, durant el 2008 s'han tramitat efectivament 5.742 expedients (60,76% del total), 2.361 dels quals han acabat amb acord (és a dir, el 24,99%), i 2.737 sense acord (és a dir, el 28,96%).

Els procediments de mediació a Mallorca han estat 7.770, el 41,71% més que el 2007, en què s'havien tramitat 5.483 expedients. Del total d'expedients, s'han tramitat de manera efectiva (amb acord o sense) 4.757 sol·licituds (el 61,22%), i no han tingut tramitació efectiva (intentat sense efecte o arxivament) 3.013 (és a dir, el 38,78%). Una anàlisi dels expedients efectivament tramitats, segons el resultat de l'activitat de conciliació/mediació, ens mostra que el 43,53% s'han resolt amb acord i el 37,74% han acabat sense acord. Del total d'expedients, 7.117 són conflictes individuals, 584 són conflictes plurals i 69 són col·lectius. (Vegeu el gràfic II-2.)

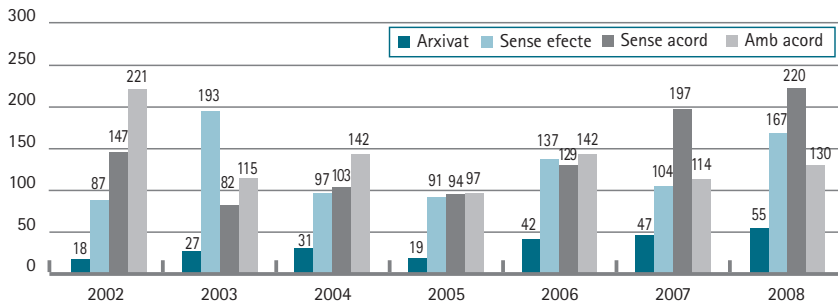
A Menorca s'han dut a terme 572 procediments de mediació, un 23,81% més que el 2007, en què s'havien tramitat 462 expedients. Del total d'expedients, s'han tramitat de manera efectiva (amb acord o sense) 350 sol·licituds (el 61,19%), i no han tingut tramitació efectiva (intentat sense efecte o arxivament) 222 (és a dir, el 38,81%). Una anàlisi dels expedients

Gràfic II-2
Procediments de mediació segons el resultat: Mallorca (2000-2008)

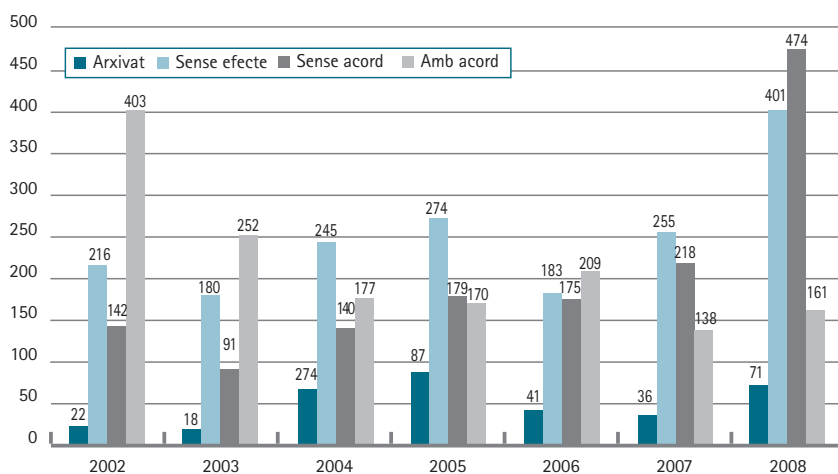
Font: TAMIB.

Gràfic II-3
Procediments de mediació segons el resultat: Menorca (2002-2008)

Font: TAMIB.

Gràfic II-4
Procediments de mediació segons el resultat: Eivissa (2002-2008)

Font: TAMIB.

efectivament tramitats, segons el resultat de l'activitat de conciliació/mediació, ens mostra que el 37,14% es varen resoldre amb acord i el 62,86% acabaren sense acord. Dels 572 expedients oberts a Menorca, 571 corresponen a conflictes individuals i 1 a qüestions col·lectives. (Vegeu el gràfic II-3.)

En el cas d'Eivissa i Formentera, es tramitaren 1.107 expedients, xifra que representa un increment del 71,10% respecte a l'activitat duta a terme l'any 2007, quan es va arribar a la xifra de 647 expedients. Del total d'expedients, s'han tramitat de manera efectiva (amb acord o sense) 635 sol·licituds (el 57,36%), i no

han tingut tramitació efectiva (intentat sense efecte o arxivament) 472 (és a dir, el 42,64%). Una anàlisi dels expedients efectivament tramitats, segons el resultat de l'activitat de conciliació/mediació, ens mostra que el 25,35% es varen resoldre amb acord i el 74,64% acabaren sense acord. Del total d'expedients oberts a Eivissa, 1.045 corresponen a conflictes individuals i 3 a qüestions col·lectives. (Vegeu el gràfic II-4.)

A banda d'aquesta funció de resolució de conflictes, s'ha de dir que aquest òrgan es considera durant l'any 2008 la seu de quinze comissions paritàries de convenis sectorials, a l'igual que l'any anterior, que són les següents: ambulàncies, la feina al camp, el comerç, la construcció, els despatxos d'advocats, l'hoteleria, la neteja d'edificis i locals, el lloguer de vehicles, l'ajuda a domicili, els establiments sanitaris d'hospitalització, la marroquineria, el metall, els forns i pastisseries, el transport discrecional i el transport regular. Això suposa el definitiu assentament institucional i l'acceptació del TAMIB com un espai neutral de resolució de la conflictivitat laboral.

1.4.2. FOGASA

El FOGASA²⁹ (Fons de Garantia Salarial) es constitueix com un organisme autònom de caràcter administratiu adscrit al Ministeri de Treball i Immigració amb personalitat jurídica pròpia i capacitat d'obrar. Té com a finalitat complir els objectius establerts en l'article 33 de l'Estatut dels

treballadors. Cal destacar, pel que fa a la seva naturalesa d'organisme autònom, que gaudeix d'autonomia de gestió, patrimoni i tresoreria única i àmbit d'actuació geogràfica sobre tot el territori nacional.

Constitueix la seva finalitat bàsica la de servir d'institució de garantia dels crèdits salarials davant la insolvència de l'empresari. En concret, actualment té atribuït l'abonament als treballadors dels salaris i les indemnitzacions que les empreses per a les que treballen no han pogut satisfer per trobar-se en situació legal d'insolvència, o bé per haver estat declarades en situació de concurs. Abonades les prestacions, el Fons de Garantia Salarial assumeix obligatòriament els drets i les accions dels treballadors i exerceix l'acció de repetició en la reclamació davant de l'empresari deutor.

Són beneficiaris del FOGASA els treballadors per compte d'altri titulars de crèdits per salaris i indemnitzacions en la forma legalment establerta, entre els quals s'inclouen el treballadors per compte d'altri vinculats per relació laboral ordinària i els esportistes professionals vinculats per relació laboral de caràcter especial. Per contra, són col·lectius exclosos de l'acció protectora del FOGASA els treballadors al servei de la llar i els socis treballadors de les cooperatives de treball associat i de les cooperatives d'explotació comunitària de la terra.

Durant el 2008, el FOGASA ha abonat un total de 5.182.586,39 euros, dels quals 2.909.207,18 euros corresponen a salaris

29. Creat mitjançant l'article 31 de la Llei 16/1976, de 8 d'abril, de relacions laborals.

i 2.273.379,21 a indemnitzacions. El total d'expedients tramitats durant aquest any és de 941, els quals han afectat 598 empreses i 2.211 treballadors.

A Espanya el nombre d'expedients tramitats arribà a un total de 48.792, els quals han afectat un total de 27.923 empreses i 90.318 treballadors. L'import abonat en concepte de salaris i indemnitzacions va ser de 433.994.995,34 euros.

Si s'analiza l'evolució dels pagaments totals al llarg del trienni 2006-2008, es pot observar que són creixents tant a Espanya com a les Illes Balears. A Espanya s'ha passat de 312,1 milions d'euros a 433,9 milions d'euros, amb un creixement absolut de 121,9 milions d'euros i relatiu del 39,1%, mentre que a les Illes Balears s'ha passat de 3,9 milions d'euros el 2006 a 5,2 milions d'euros el 2008, amb un creixement absolut d'1,2 milions d'euros i relatiu del 33,4%.

1.5.

LA SEGURETAT I LA PREVENCIÓ DE RISCOS LABORALS

1.5.1. INTRODUCCIÓ

En l'actualitat, l'anàlisi del mercat de treball i de les relacions laborals perquè sigui complet ha d'examinar la qüestió de la seguretat i de la salut laboral. Amb una anàlisi de la sinistralitat laboral no n'hi ha prou per veure quin és l'estat evolutiu de la matèria, ja que en aquest àmbit es mouen idees, operadors públics i privats,

representants dels empresaris i dels treballadors i, a més, una gran quantitat de projectes que, al cap i a la fi, tenen un interès creixent per assolir un bon nivell de qualitat en les condicions de feina.

Durant l'any 2008 i amb una vigència prevista fins al 2011, el Govern de les Illes Balears ha signat, juntament amb els representants de econòmics i socials més representatius de les Illes Balears, el Pla de Seguretat, Salut i Ambient Laboral de les Illes Balears. Aquest pla amplia i reforça el Pla de Xoc contra la Sinistralitat Laboral iniciat el 2007, instrument que té com objectiu establir el marc general de les polítiques de prevenció de riscos laborals a curt i, sobretot, a mitjà i llarg termini, amb un període de vigència fins al 2012 i una revisió prevista per a l'any 2010. Aquest pla ja ha permès una reducció important dels índexs de sinistralitat a les Illes Balears.

En aquest apartat farem constar les principals accions que ha dut a terme el 2008 la Direcció General de Salut Laboral, la Inspecció de Treball, la Fiscalia i les mútues d'accidents de treball i malalties professionals i, per acabar, aportarem les dades principals de la sinistralitat laboral.

Pel que fa a l'activitat de la Direcció General de Salut Laboral (DGSL), exerceix les funcions relatives a la gestió de la política de seguretat i salut laboral a les Illes Balears —incloses l'execució i la promoció de totes les mesures necessàries per augmentar el nivell de seguretat i de salut dels treballadors en la seva activitat laboral— i a la instrucció d'expedients sancionadors per infracció de la normativa de prevenció de riscos laborals.

La Conselleria de Treball i Formació, en aplicació de l'esmentat Pla de Xoc contra la Sinistralitat Laboral a les Illes Balears, ha dut a terme diferents accions de formació i sensibilització durant el 2008, entre les quals destaquen: formació a immigrants a Menorca, Eivissa i Formentera en el sector de l'hoteleria, curs sobre ergonomia forense i jornades de formació en prevenció de riscos laborals en el sector de la construcció destinades a inspectors de treball i seguretat social.

A més, quant a les accions destinades a controlar i vetlar el compliment de la normativa en prevenció de riscos laborals, s'ha incrementat el nombre de tècnics en prevenció de riscos laborals de la DGSL per mitjà d'un projecte d'inversió (fins a un total de 12). Destaca l'increment de facultats i competències dels tècnics de seguretat i salut laboral de la DGSL mitjançant un decret.

A més del seguiment de les empreses amb alts índexs de sinistralitat (inclosa l'Administració pública), s'han investigat tots els accidents greus, molt greus i mortals i s'ha dut a terme una campanya massiva per investigar els accidents laborals lleus.

Durant l'any 2008 s'ha mantingut la col·laboració amb l'Administració de justícia per perseguir totes les actuacions que puguin ser constitutives de delictes contra la seguretat i salut laboral, i per comprovar-les arran de les actuacions inspectores, amb reunions semestrals i amb un increment en l'emissió d'informes sol·licitats per part de la Fiscalia. De fet, la Fiscalia del Tribunal Superior de Justícia

de les Illes Balears i la Direcció Territorial de la Inspecció de Treball i Seguretat Social han signat un protocol amb l'objectiu de reduir la sinistralitat laboral mitjançant la coordinació de les accions de les diferents administracions públiques en matèria de protecció de la seguretat i la salut laboral.

L'opció de fer una campanya es pot basar en la importància econòmica i social que pot tenir un sector a les Illes Balears, en l'índex de sinistralitat o en el fet que un determinat sector o activitat presenta accidents o malalties d'una gravetat especial, o també en l'increment del nombre d'accidents. Per dur a terme les campanyes, és essencial l'ajuda tècnica i l'assessorament que reben els inspectors de treball dels equips tècnics en prevenció de la Conselleria de Treball i Formació.

Durant l'any 2008, la Inspecció de Treball i Seguretat Social ha dut a terme un total de 14.010 actuacions, 1.850 actuacions menys que l'any 2007, en què es varen registrar un total de 15.860 actuacions. Del total registrat el 2008, 9.045 actuacions corresponen a l'activitat dels Inspectors de l'Àrea de Treball i Salut Laboral (UEASL), amb un increment en termes absoluts de 3.682 actuacions més que l'any 2007. Destaca la disminució del nombre d'infraccions respecte a l'any anterior, del 26,75%, ja que durant l'any 2008 es registren un total de 772 infraccions, davant les 1.054 infraccions que es registraren durant l'any 2007. (Vegeu el quadre II-42.)

Pel que fa a l'activitat de les mútues com a serveis de prevenció, com que no

QUADRE II-42. ACTIVITAT DE LA INSPECCIÓ DE TREBALL I SEGURETAT SOCIAL EN MATÈRIA DE SEGURETAT I SALUT LABORAL (2008)

	Nre. d'actuacions	Nre. d'infraccions	Import	Requeriments	Paralitzacions
Inspectors generalistes (General)	4.965	556	2.718.123,24	2.638	9
Inspectors de l'Àrea de Seguretat i Salut Laboral (U.E.A.S.L.)	9.045	216	2.044.865,05	2.167	24
Total d'actuacions	14.010	772	4.762.988,29	4.805	33
Actuacions en campanyes significatives (UEASL + generalistes)					
Nom de la campanya - Descripció					
Campanyes europees	90	1	5.000,00	40	—
Serveis de prevenció aliens	291	7	56.333,00	127	—
Empreses de major sinistralitat	209	29	74.956,30	86	—
Coordinació d'activitats	12	0	0,00	12	—
Integració de la prevenció	213	4	7.641,00	129	—
Accidents laborals greus i mortals	464	54	305.778,51	156	—
Accidents lleus	2.232	71	206.436,45	459	—
Cumplimentació de parts	386	41	158.922,51	73	—
Malalties professionals	32	0	0,00	2	—
Treballs en estructures	165	15	108.157,87	43	—
Treballs amb equips de protecció individuals en cubertes	57	9	36.810,00	24	—

continua

QUADRE II-42. ACTIVITAT DE LA INSPECCIÓ DE TREBALL I SEGURETAT SOCIAL EN MATÈRIA DE SEGURETAT I SALUT LABORAL (2008)						
	Nre. d'actuacions	Nre. d'infraccions	Import	Requeriments	Paralitzacions	
Construcció a les illes d'Eivissa i Formentera	651	56	194.522,00	223	—	
Construcció a l'illa de Menorca	382	41	131.943,78	74	—	
Administració local	82	0	0,00	56	—	
Amiant	1336	7	174.087,00	279	—	
Actuacions en el sector del submarinisme	1	0	0,00	0	—	
Manipulació manual de càrregues - empresa	164	1	6.000,00	129	—	
Campanya de construcció	2.543	236	2.262.091,08	747	31	
Seguretat i salut laboral en altres sectors	3.991	143	715.700,00	1.620	2	
Total d'actuacions en campanyes	13.301	715	4.444.380	4.279	33	
Altres actuacions						
Altres actuacions en prevenció	709	57	318.608	526	9	
Total d'actuacions en prevenció de riscos laborals	14.010	772	4.762.988	4.805	42	

Font: Ministeri de Treball i Afers Socials, Inspecció Provincial de Treball i Seguretat Social.

està desglossada per comunitats autònomes, oferim una mostra àmplia de part de les MATMPSS amb implantació a les Illes Balears que pretén aportar una imatge clara de la gran importància de l'activitat preventiva que desenvolupen en les diferents disciplines (seguretat a la feina, higiene industrial, ergonomia i

psicosociologia aplicada). Per assumir aquestes tasques en prevenció de riscos laborals, les mútues han segregat els serveis de prevenció aliens mitjançant la creació de societats mercantils, amb la finalitat que aquestes activitats no tinguin repercussió en les quotes públiques. (Vegeu el quadre II-43.)

QUADRE II-43. ACTIVITAT COM A SERVEI DE PREVENCIÓ DE RISCS LABORALS DE LES MATEPSS: DISCIPLINES DE SEGURETAT EN EL TREBALL, HIGIENE INDUSTRIAL, ERGONOMIA I PSICOSOCIOLOGIA APLICADA. RESUM D'ACTIVITATS (2008)

Activitats preventives	Nre. Activitats		
	MUTUA BALEAR	ASEPEYO	FREMAP
Definició de plans de prevenció	917	692	315
Reunions/assessorament amb el comitè de seguretat i salut	—	79	46
Avaluació de riscos, tant d'agents com de llocs de treball	1.389	840	840
Avaluació de riscos de la maquinària i els equips de treball	573	216	534
Assessorament per a la coordinació d'activitats empresarials	917	578	821
Avaluació de riscos higiènics (soroll, pols, confort tèrmic)	628	248	120
Avaluacions de riscos higiènics (vapors orgànics)	136	57	38
Avaluació de riscos ergonòmics	716	86	60
Avaluació de riscos psicosocials	465	68	52
Estudi i implantació d'instruccions d'actuació en emergències	381	645	703
Formació - cursos:			
Gestió de la prevenció	—	75	80
Primers auxilis	378	28	40
Risc en oficines	725	20	110
Risc per lloc de treball	4.337	170	616
Plans d'emergència	290	70	544
Risc elèctric	9	15	15
Risc per treball en altures	27	45	12
Risc d'elevació i transports	—	12	8
Risc higiènic	150	15	24
Risc en la manipulació de càrregues	325	45	42

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades facilitades per les MATEPSS.

1.5.2. LA NEGOCIACIÓ COL·LECTIVA I LA PREVENCIÓ DE RISCS LABORALS

En aquest punt concret analitzam el tractament de la prevenció de riscos laborals en els convenis col·lectius de les nostres Illes.³⁰ La matèria, com ja s'ha dit en el marc del CES,³¹ s'ha de valorar tenint en compte el canvi important que experimenta la normativa de prevenció de riscos laborals arran de la Llei 31/1995, de 8 de novembre, de prevenció de riscos laborals, i de les reformes posteriors que s'hi han introduït, a més de l'ampli desplegament reglamentari. L'article 1 d'aquesta Llei determina que entre les fonts del dret de prevenció es troben els convenis col·lectius, als quals l'article 2.2 encomana la tasca de desplegar i millorar el contingut legal.

Pel que fa a la negociació col·lectiva sectorial, els dos àmbits de més atenció en la matèria són l'ordenació de determinades comissions sectorials de seguretat i salut i la protecció de la salut. Concretament, el 67% dels convenis col·lectius sectorials vigents a les Illes Balears durant el 2008 regulen la participació dels treballadors mitjançant la presència dels delegats de prevenció i també la creació de comissions o comitès de seguretat i salut laboral.

Amb referència a la protecció de la salut, és una matèria considerada en el 97,9% dels convenis sectorials. El 59% dels convenis preveuen la revisió o el reconeixement mèdic com a mesura que s'ha d'adoptar per a la vigilància de la salut, sense

entrar en la vigilància específica davant determinats riscos del treball. El 35,3% estableix, com a normes generals, obligacions i deures en matèria de prevenció de riscos laborals, l'adopció de mesures de salut laboral amb relació a l'avaluació dels riscos, l'organització i la planificació de la prevenció, la formació i la informació dels treballadors, l'atenció al personal i el control de les condicions de treball. El 89,3% regula, en matèria de salut laboral, el vestuari i la uniformitat (incloent aquest aspecte en la matèria de seguretat i salut laboral), i també els equips de treball i de protecció.

Quant a les clàusules de seguretat i salut pròpies, el 68,1% dels convenis col·lectius sectorials regulen les condicions de treball i la protecció de la seguretat i la salut dels treballadors en la prevenció de riscos laborals.

D'altra banda, el 66,5% dels convenis col·lectius sectorials recullen l'obligació de l'empresa de subscriure una pòlissa o assegurança d'accidents laborals i/o no laborals (segons els casos). El 21,5% dels convenis preveuen un plus o complement per dur a terme determinades feines.

En matèria d'incapacitat temporal, el 91,7% dels convenis regula complements i indemnitzacions en cas d'incapacitat temporal deguda a un accident de treball i també un plus complementari per malaltia i per accident.

Respecte a la negociació col·lectiva d'àmbit empresarial, cal dir que la major part de

30. La font per obtenir les dades són els convenis col·lectius integrats en els quadres II-39 i II-40.

31. Vegeu: *La negociació col·lectiva a les Illes Balears*. Informe. Estudi tècnic, publicat pel Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, que conté l'estudi que elaborà C. Riera Vayreda (Palma, 2004).

convenis col·lectius d'àmbit empresarial regula, especialment, aspectes com la participació dels treballadors, la salut laboral i la prevenció de riscos laborals, la vigilància de la salut, i les assegurances d'accident de treball. Concretament, el 65% dels convenis d'àmbit empresarial preveu la presència de delegats de prevenció i de comitès de seguretat i salut. El 96,1% conté regulació en matèria de salut laboral i prevenció: el 80,7% reglamenta el tema del vestuari i la roba de treball; el 79,3% fa referència a les assegurances d'accident, i el 74,6% recull, com a mesura per a la vigilància de la salut, les revisions mèdiques i els serveis de medicina preventiva.

1.5.3. LA SINISTRALITAT LABORAL

Les dades que es refereixen a la salut laboral situen les Illes Balears a la coa de les comunitats autònomes amb relació a l'índex d'incidència dels accidents. Any rere any les Illes Balears és la comunitat autònoma amb la taxa d'accidents més elevada del conjunt de l'Estat.

A la nostra comunitat autònoma, durant l'any 2008, es varen produir 24.533 acci-

dents de treball en jornada laboral, la qual cosa representa una disminució del 14,5%, en termes relatius, i de 4.167 accidents menys respecte de l'any 2007 en termes absoluts. (Vegeu el quadre II-44.)

Si examinem més detalladament el nombre total d'accidents de treball, observem el següent:

- L'any 2008 s'han produït 24.533 accidents lleus que representen el 99,27% del total d'accidents de treball a les Illes Balears. L'any 2007 es produïren 28.700 accidents lleus. Per tant, l'any 2008 el nombre d'accidents lleus ha disminuït de forma significativa en 4.139 accidents menys.
- Durant el 2008 s'han produït 161 accidents de treball greus, que representen el 0,67% del total d'accidents. L'any 2007 hi va haver 195 accidents d'aquest tipus, la qual cosa suposa també una disminució durant el 2008 ja que hi ha hagut 34 accidents greus menys (el 17,4% menys que l'any 2007).
- Finalment, pel que fa als accidents mortals, se n'han produït 18³² durant

QUADRE II-44. ACCIDENTS EN JORNADA DE TREBALL, AMB BAIXA, SEGONS EL GRAU DE LESIÓ. ILLES BALEARS (2003-2008)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Variació 07/08	(%)
Lleus	25.015	23.832	26.313	27.710	28.493	24.354	-4.139	-14,5
Greus	307	225	243	213	195	161	-34	-17,4
Mortals	9	18	15	11	12	18	6	50,0
Total	25.331	24.075	26.571	27.934	28.700	24.533	-4.167	-14,5

Font: Direcció General de Salut Laboral. Conselleria de Treball i Formació.

32. Segons la DGSL, dels 18 accidents mortals, 6 s'han produït dins el sector de la construcció, 7 en el sector de serveis, 4 en el sector industrial i 1 dins el sector de l'agricultura.

el 2008, és a dir, respecte de l'any 2007 es produeix un augment d'aquest tipus d'accidents del 50%.

En una anàlisi més concreta dels accidents de treball segons el codi i grau de la lesió, podem observar que durant l'any 2008 destaquen, en els accidents de treball greus soferts per treballadors pertanyents al règim general, les fractures d'ossos, amb un total de 72 accidents; xifra que, a més a més, continua disminuint any rere any, amb un descens durant el 2008 del 25% en comparació amb l'any passat (que foren 96 accidents d'aquest tipus). En el cas dels accidents mortals, al igual que l'any passat, es concentren en el grup de les lesions múltiples i dels infarts, vessaments cerebrals i altres patologies no traumàtiques (9 accidents mortals es produïren en el règim general per lesions múltiples, mentre que el total d'accidents mortals en el cas dels infarts, vessaments cerebrals i altres patologies no traumàtiques va ser de 5 durant l'any 2008).

Pel que fa als accidents en jornada de treball in itinere, durant l'any 2008 s'han produït un total de 2.591, la majoria de caràcter lleu (el 97,53%), mentre que la resta ho són de caràcter greu i mortal (el 2,08% i el 0,38%, respectivament). En concret, del total d'accidents lleus produïts in itinere destaquen les dislocacions, regirades i torcedures (1.427 durant l'any 2008); en el cas dels accidents greus, la majoria dels que s'han produït in itinere es concentren en el grup de les fractures d'ossos (fins un total de 31), mentre que dels 10 accidents de treball mortals, 4 s'enquadren dins les lesions múltiples, 3 en les commocions i traumatismes

interns, 1 dins les fractures d'ossos i 1 es va produir per lesions no incloses. (Vegeu el quadre A II-10.)

Una anàlisi de la sinistralitat laboral per comunitats autònomes ens mostra que les Illes Balears se situen, un any més, al capdavant de tot l'Estat en relació amb l'índex de sinistralitat. Aquest fet ve determinat, com veurem, perquè les Illes Balears presenten el major índex de sinistralitat d'accidents lleus: 15,08 punts per sobre de la mitjana espanyola. (Vegeu el quadre II-45.)

En relació amb aquestes dades, destacar que, segons la gravetat de l'accident, si bé la nostra comunitat autònoma ocupa la primera posició respecte del total d'accidents i dels accidents lleus, aquesta situació canvia respecte dels accidents greus i mortals. Així, les Illes Balears ocupen la novena posició en el rànquing respecte de l'índex d'incidència dels accidents greus i la dotzena posició pel que fa als accidents mortals.

L'evolució de l'índex d'incidència d'accidents durant la jornada de treball en relació amb els accidents lleus a les Illes Balears durant el 2008 ha sofert una important disminució respecte de l'any anterior, ja que aquesta incidència ha estat de 13,45 punts inferior. (Vegeu el gràfic A II-11.)

En el cas dels accidents greus, l'any 2008 continua el descens que començà l'any 2005 respecte de l'evolució de la incidència per aquest tipus d'accidents, i que es concreta aquest any amb una disminució, respecte de l'any 2007, de 16,40 punts

QUADRE II-45. SINISTRALITAT LABORAL PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2004-2008)

Lleus	Greus	Mortals	Totals	P. afiliada	Índex d'incidència 2008	Índex d'incidència 2007	Índex d'incidència 2006	Índex d'incidència 2005	Índex d'incidència 2004
Andalusia	138.134	146	139.858	2.630.336	53,17	53,17	62,93	63,93	62,56
Aragó	22.885	30	23.055	478.366	48,20	48,20	51,85	51,25	50,44
Astúries	19.967	26	20.150	330.503	60,97	60,97	61,32	61,99	62,79
Illes Balears	24.354	18	24.533	364.660	67,28	67,28	78,77	78,87	75,24
Illes Canàries	37.845	203	38.088	664.945	57,28	57,28	66,51	69,43	71,06
Cantàbria	9.331	121	9.460	186.315	50,77	50,77	56,93	56,35	57,54
Castella-la Manxa	40.731	345	41.114	622.034	66,10	66,10	77,59	79,00	74,53
Castella i Lleó	41.149	416	41.631	776.478	53,62	53,62	58,06	59,91	57,54
Catalunya	140.354	1.123	141.577	2.790.677	50,73	50,73	59,50	58,41	64,07
Com. Valenciana	76.072	697	76.842	1.581.334	48,59	48,59	58,86	64,10	67,09
Extremadura	15.383	208	15.613	331.307	47,13	47,13	49,94	49,33	50,41
Galícia	49.380	696	50.148	869.275	57,69	57,69	57,47	61,59	60,20
Madrid	120.459	586	121.141	2.614.713	46,33	46,33	56,10	54,03	54,32
Múrcia	22.917	184	23.132	482.102	47,98	47,98	56,68	59,58	55,93
Navarra	12.173	127	12.309	236.840	51,97	51,97	57,13	58,21	60,75
País Basc	42.612	272	42.930	780.182	55,03	55,03	62,54	65,62	61,78
La Rioja	5.704	33	5.744	108.011	53,18	53,18	59,84	58,93	56,98
Ceuta	942	6	949	16.931	56,05	56,05	54,63	58,37	58,28
Meililla	654	11	667	14.691	45,40	45,40	44,30	41,65	35,13
Nacional	821.046	7.064	828.941	15.879.700	52,20	52,20	60,30	61,20	61,70

* L'índex d'incidència està calculat per 1.000 treballadors.

Font: Ministeri de Treball i Immigració (MTIN).

en termes relatius. En el [gràfic A II-12](#), s'observa l'evolució històrica i la tendència d'aquest indicador de sinistralitat. ([Vegeu el gràfic A II-12.](#))

Pel que fa als accidents mortals, l'any 2008, com ja hem dit, varen morir 18 treballadors en accidents laborals, sis més que l'any 2007. L'evolució dels accidents mortals es palesa en el gràfic corresponent. ([Vegeu el gràfic A II-13.](#))

L'any 2008, les Illes Balears, com ja és una constant a la nostra comunitat autònoma, tenen un índex d'incidència de la sinistralitat laboral (nombre d'accidents de treball per cada mil treballadors) molt alt, del 67,28. Ara bé, respecte del 2007, l'índex d'incidència ha experimentat un descens de 10,4 punts (-13,41%), convertint-se en l'índex més baix des de 1999.³³

Per sectors d'activitat, l'índex d'incidència ha disminuït respecte de tots els sectors, excepte en el de l'agricultura: en el cas dels serveis, la disminució és en termes relatius del 9,86% (5,82 punts menys); en el sector de la construcció s'observa també un important descens de l'índex d'incidència, que respecte de l'any passat és del -12,71% (21,17 punts menys) i, finalment, en el sector de la indústria, ens trobam amb un descens de 17,06 punts respecte de l'any 2007 (el que suposa una disminució en termes relatius del 13,44%). Pel que fa al sector de l'agricultura, és l'únic que presenta

un augment en l'índex d'incidència durant el 2008, concretament, del 21,39% (11,73 punts més en comparació amb l'any 2007).

La distribució dels accidents per sectors econòmics mostra una elevada concentració en el sector de serveis, el qual dóna feina al 75,78% dels treballadors registrats a les Balears. Del total d'accidents de treball, el 60,3% tingueren lloc en feines relacionades amb el sector de serveis; el 27% es produïren en la construcció; el 10,9%, en la indústria, i, finalment, l'1,8% restant es va produir en el sector agrari. Aquesta distribució d'accidents per sector d'activitat es correspon amb la distribució de l'ocupació en la nostra economia, molt terciaritzada, amb un fort pes de la construcció i amb una indústria escassa i un sector agrícola mínim. ([Vegeu el gràfic A II-14.](#))

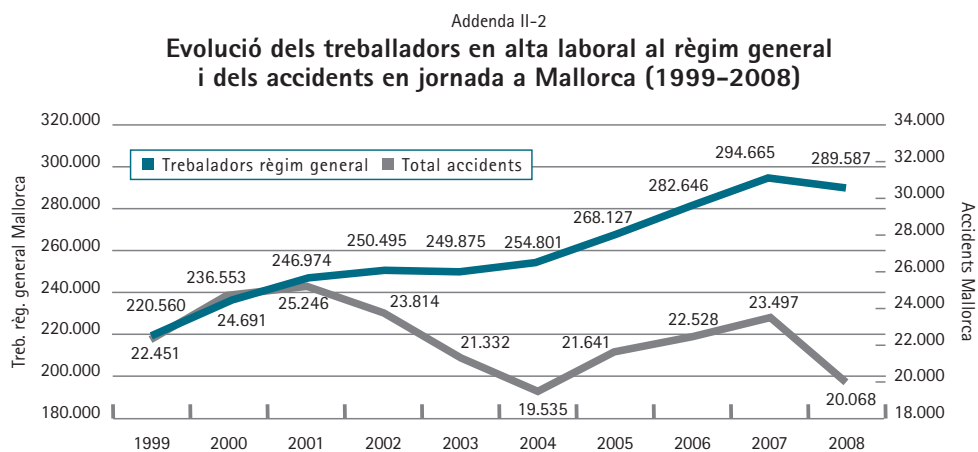
El nombre d'accidents de treball per illes ens indica que s'ha produït, durant l'any 2008, una disminució generalitzada de la sinistralitat en totes les illes, a excepció de Formentera, on s'ha produït un augment del 25,6%. A la resta d'illes el descens és el següent: Mallorca registra una davallada del 14,6% (amb 3.429 accidents menys que l'any passat), Menorca del 13,4% (264 accidents menys) i Eivissa amb una disminució del 15,7% (el que suposa un total de 495 accidents menys en comparació amb les dades de 2007). ([Vegeu el quadre II-46 i les Addendes II-2, II-3 i II-4.](#))

33. Sèrie estudiada per al període 1999-2008.

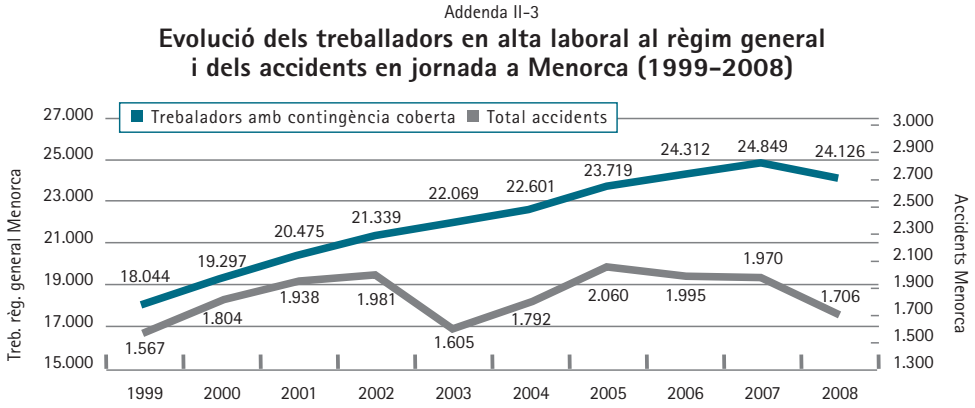
QUADRE II-46. ACCIDENTS EN JORNADA DE TREBALL, AMB BAIXA, SEGONS EL GRAU DE LESIÓ. ILLES BALEARS (2007-2008)

	2007				2008				Var. 07/08	%
	Lleus	Greus	Mortals	Total	Lleus	Greus	Mortals	Total		
Mallorca	23.329	156	12	23.497	19.925	129	14	20.068	-3.429	-14,6
Menorca	1.954	16	0	1.970	1.692	13	1	1.706	-264	-13,4
Eivissa	3.131	20	0	3.151	2.634	19	3	2.656	-495	-15,7
Formentera	79	3	0	82	103	0	0	103	21	25,6
Total	28.493	195	12	28.700	24.354	161	18	24.533	-4.167	-14,5

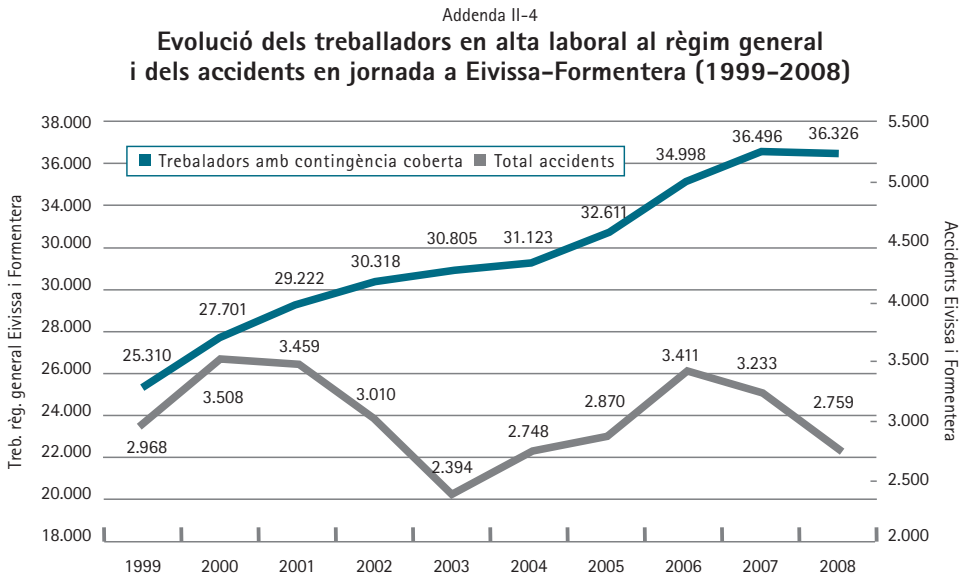
Font: Direcció General de Salut Laboral, Conselleria de Treball i Formació.

Font: Direcció General de Salut Laboral, Conselleria de Treball i Formació.

Font: Direcció General de Salut Laboral, Conselleria de Treball i Formació.

Font: Direcció General de Salut Laboral, Conselleria de Treball i Formació.

